

NAȚIUNILE UNITE
MOLDOVA

CADRUL DE COOPERARE PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ AL ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE

.....
Republica Moldova
2023-2027

PREAMBUL ȘI ANGAJAMENT DE COOPERARE

Guvernul Republicii Moldova și Organizația Națiunilor Unite s-au angajat să colaboreze în vederea realizării priorităților naționale de dezvoltare, a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă și a altor obiective de dezvoltare convenite la nivel internațional, precum și a obligațiilor asumate prin tratate.

Cadrul de cooperare pentru dezvoltare durabilă al Organizației Națiunilor Unite adaptează răspunsurile la prioritățile naționale, asigurându-se că toate entitățile Organizației Națiunilor Unite pot sprijini în mod eficient punerea în aplicare la nivel național a Agendei 2030. Bazându-se pe succesele cooperării noastre anterioare, Cadrul de cooperare pentru dezvoltare durabilă al Organizației Națiunilor Unite va ghida activitatea comună a Guvernului Republicii Moldova și a sistemului Națiunilor Unite din 2023 până în 2027. Rezultatele colective așteptate din prezentul Cadru de cooperare vor ajuta Republica Moldova să devină o țară mai prosperă și mai rezistentă, cu instituții democratice participative puternice, dezvoltare ecologică și șanse egale pentru toți, în conformitate cu scopul general al Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă "de a nu lăsa pe nimeni în urmă".

Prin semnarea de mai jos, partenerii aprobă prezentul Cadru de cooperare și își subliniază angajamentul comun în vederea atingerii rezultatelor acestuia.

DIN PARTEA GUVERNULUI REPUBLICII MOLDOVA

E.S. NATALIA GAVRILIȚA

Prim-ministra Republicii Moldova

DIN PARTEA ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE ÎN MOLDOVA

E.S. SIMON SPRINGETT

Coordonator Rezident al Organizației Națiunilor Unite în Republica Moldova

ANGAJAMENTUL ȘI SEMNĂTURILE

ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Noi, subsemnații, ne angajăm să lucrăm împreună la urmărirea priorităților strategice stabilite în Cadrul de Cooperare pentru Dezvoltare Durabilă al Organizației Națiunilor Unite (CCDDONU) pentru perioada 2023-2027 și ne subliniem angajamentul comun față de prioritățile acestuia și față de rezultatele preconizate ale cooperării.

Pentru FAO

DL. RAIMUND JEHLÉ
Reprezentantul FAO în Moldova

Pentru IFAD

DL. SAMIR BEJAOUİ
Director de țară pentru Republica Kârgâzstan și Republica Moldova

Pentru ILO

DL. MARKUS PILGRIM
Director, Echipa de asistență tehnică pentru muncă decentă a ILO/ Oficiul național - Budapesta

Pentru OIM

DL. LARS JOHAN LÖNNBACK
Șeful misiunii

Pentru ITU

DL. JAROSLAW K. PONDER
Șeful biroului pentru Europa

Pentru OHCHR

DNA. BEATRIX FERENCI-TOMESEK
Consilieră pentru drepturile omului, OHCHR

Pentru UNAIDS

DNA. SVETLANA PLĂMĂDEALĂ
Manageră de Țară

Pentru UNCTAD

DL. PEDRO MANUEL MORENO
Secretar general adjunct al UNCTAD

Pentru ONU-RRD

DL. OCTAVIAN BIVOL
Șef al Biroului Regional pentru Europa și Asia Centrală

Pentru PNUD

DNA. DIMA AL-KHATIB
Reprezentantă rezidentă

Pentru CEE-ONU

DL. DMITRY MARIYASIN
Secretarul executiv adjunct al CEE-ONU

Pentru UNEP

DNA. SYLVIE MOTARD
Directoare regională interimară pentru Europa

Pentru UNESCO

DNA. ANA LUIZA M. THOMPSON-FLORES
Directoare, Biroul Regional pentru Știință și Cultură în Europa

Pentru UNFPA

DNA. NIGINA ABASZADE
Reprezentantă

Pentru ICNUR

DNA. FRANCESCA BONELLI
Reprezentantă de țară

Pentru UNICEF

DNA. MAHA DAMAJ
Reprezentantă

Pentru UNICRI

DNA. ANTONIA MARIE DE MEO
Directoare

Pentru UNIDO

DL. JACEK CUKROWSKI
Șef, Biroul de coordonare regională pentru Europa și Asia Centrală

Pentru ONUDC

DL. ALEXANDRE SCHMIDT
Șef, Secția regională pentru Europa, Asia Centrală și de Vest

Pentru UNOPS

MR. MOIN KARIM
Director regional pentru Europa și Asia Centrală

Pentru V-ONU

DNA. RIMMA SABAYEVA
Manageră regională pentru Europa și CSI

Pentru UN Women

DNA. DOMINIKA STOJANOSKA
Reprezentantă de țară

Pentru PAM

DL. JONATHAN CAMPBELL
CSU Programul Alimentar Mondial Moldova

Pentru OMS

DNA. MILJANA GRBIC
Reprezentantă OMS în Republica Moldova

Poză: UN/Mark Garten

**Cadrul de Cooperare
pentru Dezvoltare
Durabilă al
Organizației
Națiunilor Unite**

Republica Moldova
2023-2027

CUPRINS

PREAMBUL ȘI ANGAJAMENT DE COOPERARE 1

LISTA ABREVIERILOR 6

REZUMAT 8

CAPITOLUL 1: PROGRESSELE ȚĂRII ÎNREGISTRATE ÎN VEDEREA ÎNDEPLINIRII AGENDEI 2030 11

1.1. Contextul țării 12

1.2. Viziunea națională pentru dezvoltare durabilă 13

1.3. Progresele înregistrate în vederea îndeplinirii ODD-urilor 15

CAPITOLUL 2: SPRIJINUL SISTEMULUI DE DEZVOLTARE AL ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE PENTRU AGENDA 2030 18

2.1. Constatările ACȚ privind provocările și lacunele și selectarea priorităților 19

2.2. Teoria Schimbării 22

2.3. Priorități strategice pentru sistemul de dezvoltare al Organizației Națiunilor Unite 28

2.4. Rezultatele de dezvoltare scontate 30

2.5. Rezultatele și parteneriatele CCDD-ONU 33

2.6. Sinergii între rezultatele CCDD-ONU 41

2.7. Sustenabilitate 42

2.8. Avantajele comparative ale Organizației Națiunilor Unite și configurația EȚONU 42

CAPITOLUL 3: PLANUL DE PUNERE ÎN APLICARE A CCDD-ONU 44

3.1. Strategia de punere în aplicare și parteneriate strategice 45

3.2. Planurile de lucru comune 45

3.3. Guvernare 46

3.4. Resursele pentru CCDD-ONU 48

3.5. Strategia privind operațiunile comerciale în sprijinul CCDD-ONU 49

CAPITOLUL 4: PLANUL DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE 50

4.1. Planul de monitorizare 51

4.1.1. Riscuri și oportunități 52

4.1.2. Evaluarea și raportarea în cadrul CCDD-ONU 53

4.2. Planul de evaluare 53

ANEXE 54

Anexa 1. Matricea de rezultate a CCDD-ONU 54

Anexa 2. Anexă juridică 83

Anexa 3. Planul de monitorizare, evaluare și învățare 85

Anexa 4. AATN și alte dispoziții 91

LISTA ABREVIERILOR

AATN	Abordarea armonizată a transferurilor de numerar	FAO	Organizația pentru Alimentație și Agricultură
ABDO	Abordare bazată pe drepturile omului	GL	Grup de lucru
ACT	Analiza Comună a Țării	GLT	Grup de lucru tematic
AEN	Agencia Economică Națională	ICNUR	Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați
AFCC	Autorizarea fondurilor și certificatul de cheltuieli	IFAD	Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
ASAB	Acord Standard de Asistență de Bază	IFI	Instituțiile financiare internaționale
BCR	Biroul coordonatorului rezident	IGM	Indicatori de guvernare în materie de migrație
BNS	Biroul Național de Statistică	ILO	Organizația Internațională a Muncii
BSB	Bărbații care practică sex cu bărbați	ITU	Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor
CAREC	Programul de cooperare economică regională pentru Asia Centrală	LGBTQI+	Lesbiene, homosexuali, bisexuali, transsexuali, queer și intersexuali
CBGC	Cercetarea bugetelor gospodăriilor casnice	LS	Lucrător al sexului
CCDD-ONU	Cadrul de Cooperare pentru Dezvoltare Durabilă al Organizației Națiunilor Unite	MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
CEDAW	Comitetul pentru eliminarea discriminării față de femei	MDL	Leul moldovenesc
CEE-ONU	Comisia Economică pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite	MEÎ	Monitorizare, evaluare și învățare
CIC	Centrul internațional de comerț	M&E	Monitorizare și evaluare
EMO	Echipa de Management Operațional	MGS	Monitorizarea globală a SIDA
ENV	Evaluarea Națională Voluntară	MÎMM	Microîntreprinderi și întreprinderi mici și mijlocii
EPU	Evaluarea periodică universală	MMPS	Ministerul Muncii și Protecției Sociale
EȚONU	Echipa de Țară a Organizației Națiunilor Unite	NEET	Neîncadrați în muncă, educație sau formare
EVFF(F)	Eliminarea violenței față de femei (și fete)	NLNU	Să nu lăsăm pe nimeni în urmă
		OC	Organizație comunitară

ODD	Obiectiv de dezvoltare durabilă	SND	Strategia națională de dezvoltare
OHCHR	Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului	SOA	Strategia de operațiuni de afaceri
OIM	Organizația Internațională pentru Migrație	UNAIDS	Programul Comun al Organizației Națiunilor Unite privind HIV/SIDA
OMS	Organizația Mondială a Sănătății	UNCTAD	Conferința Organizației Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare
ONG	Organizație Nonguvernamentală	UNESCO	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură
ONU-DC	Oficiul Națiunilor Unite privind Combaterea Drogurilor și a Criminalității	UNFCCC	Convenția Cadru a ONU privind Schimbările Climatice
ONU-RRD	Biroul Organizației Națiunilor Unite pentru Reducerea Riscurilor de Dezastre	UNFPA	Fondul Națiunilor Unite pentru Populație
OSC	Organizațiile societății civile	UNICEF	Fondul Națiunilor Unite pentru Copii
PAM	Programul Alimentar Mondial	UNICRI	Institutul de Cercetare Interregional al Organizației Națiunilor Unite în domeniul Criminalității și Justiției
PCID	Persoane care își injectează droguri	UNIDO	Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială
PGRÎA	Plan de gestionare a riscurilor între agenții	UN	Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor
PIB	Produsul Intern Brut	UN Women	
PLC	Plan de lucru comun	VG	Violența de gen
PNDDO	Planul național în domeniul drepturilor omului	V-ONU	Programul de voluntariat al Organizației Națiunilor Unite
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare	ZLSAC	Zona de liber schimb aprofundat și cuprinzător
POS	Procedură de Operare Standard		
PEAHS	Prevenirea Exploatării, Abuzului și Hărțuirii Sexuale		
PRR	Planul de răspuns pentru refugiați		
REOST-EE	Rețeaua europeană a operatorilor de sisteme de transport de energie electrică		
SGG	Sondaj pe generații și genuri		
SMRP	Strategia de mobilizare a resurselor și parteneriate		

REZUMAT

Cadrul de Cooperare pentru Dezvoltare Durabilă al Organizației Națiunilor Unite (CCDD-ONU) pentru anii 2023-2027 prezintă un acord între Guvernul Republicii Moldova (denumită în continuare "R. Moldova") și sistemul Organizației Națiunilor Unite în vederea extinderii cooperării lor și a intensificării rezultatelor cadrului anterior pentru a ajuta țara să abordeze provocările și barierele în calea unei dezvoltări sociale și economice mai favorabile incluziunii și a realizării priorităților naționale stabilite în Strategia națională de dezvoltare (SND) Moldova 2030 în modul în care au fost identificate în cadrul Evaluării Naționale Voluntare (ENV) 2020. Elaborarea CCDD-ONU a fost realizată printr-un amplu proces de consultare care a implicat diferite părți interesate și o varietate de metode, inclusiv sondaje în rândul tinerilor, al diasporei și al migranților și al populației generale (din care 50% reprezentau grupuri vulnerabile), precum și discuții de grup cu reprezentanți ai romilor, ai persoanelor care trăiesc și sunt afectate de HIV, ai lesbienelor, homosexualilor, bisexualilor, transsexualilor, queer și intersexualilor (LGBTQI+), ai persoanelor aflate în detenție sau eliberate din detenție, precum și ai șomerilor. O evaluare de gen realizată de Echipa de țară a Organizației Națiunilor Unite (vEȚONU) și de Banca Mondială a contribuit la o înțelegere cuprinzătoare a cauzelor profunde și a impactului inegalității de gen în R. Moldova, și a sprijinit reflectarea acestor aspecte în cadrul CCDD-ONU. Teoria schimbării și prioritățile strategice au fost prezentate și validate cu participarea instituțiilor guvernamentale, a organizațiilor societății civile (OSC), a sectorului privat și a partenerilor de dezvoltare, care vor consolida coordonarea și vor obține o mai bună aliniere a intervențiilor multilaterale în vederea accelerării implementării Agendei 2030.

Ghidat de viziunea generală stabilită în SND Moldova 2030 a **unei țări în care oamenii doresc să trăiască, în care toți oamenii își exercită pe deplin drepturile omului și în care oamenii se bucură de o calitate mai bună a vieții într-o**

societate mai incluzivă și mai rezistentă, CCDD-ONU pentru anii 2023-2027 pune un accent puternic pe natura transformatoare a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD). Acesta integrează opțiuni de stimulare a transformării economice favorabile incluziunii, diversificate și generatoare de locuri de muncă, promovând în același timp avansarea drepturilor omului, a egalității de gen și a bunăstării tuturor locuitorilor R. Moldova, susținute de incluziune și rezistență sporite, de pace și securitate și de un mediu durabil. Teoria schimbării a CCDD-ONU se bazează pe premisa că **o calitate mai bună a vieții pentru toți oamenii din R. Moldova poate fi obținută dacă prosperitatea țării este împărțită între toți oamenii și dacă cei mai vulnerabili și marginalizați sunt abilitați să își exercite drepturile omului și să participe în mod semnificativ în toate sferele vieții.**

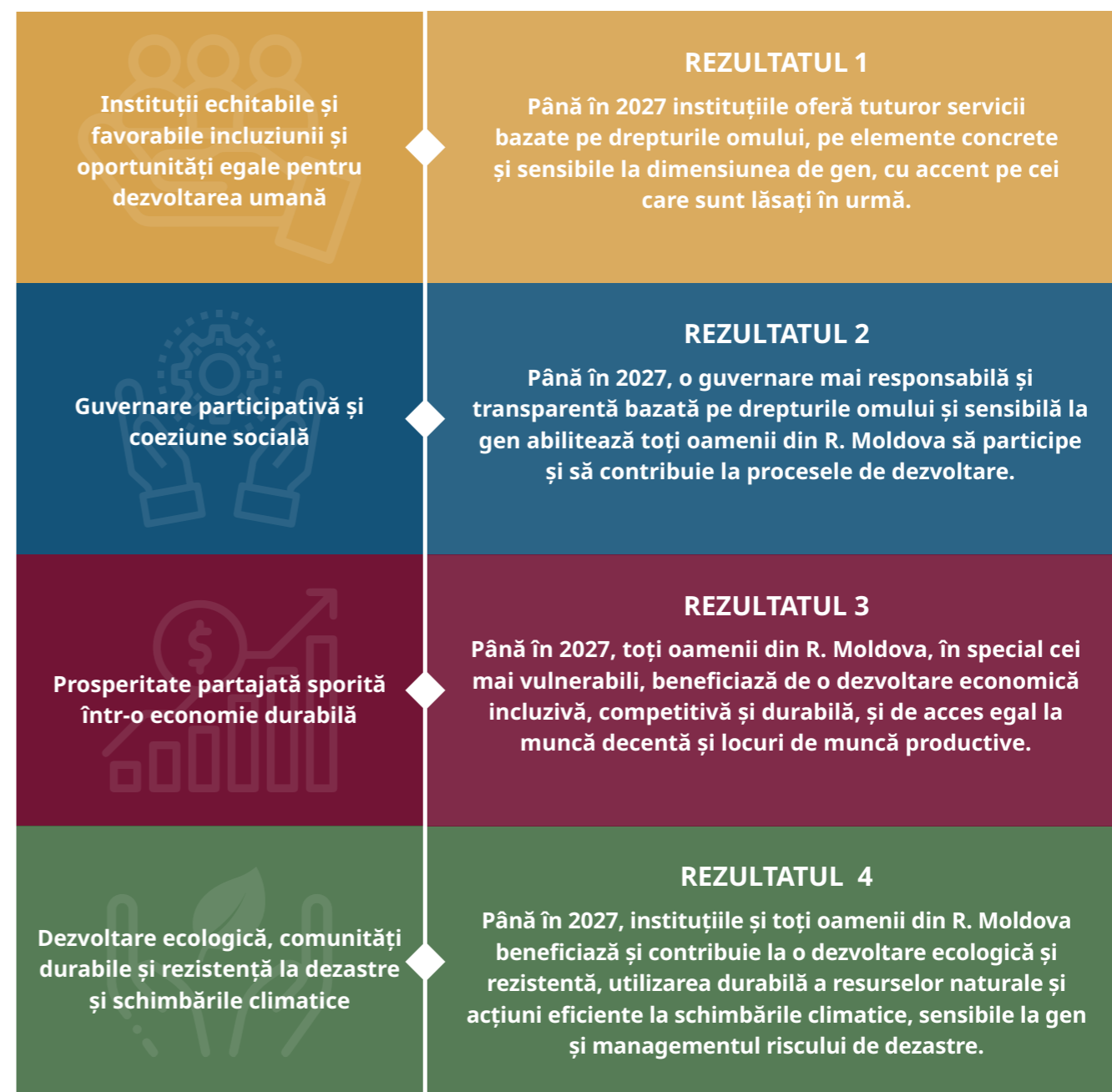
În acest scop, CCDD-ONU pentru anii 2023-2027 pune un accent puternic pe abilitarea titularilor de drepturi și, în același timp, pe consolidarea capacităților titularilor de obligații de a răspunde revendicărilor acestora, pentru a le permite oamenilor să devină participanți activi la procesele de dezvoltare. Acest lucru va ajuta țara să își accelereze redresarea economică și să realizeze ambițioasa Agendă 2030, cu rezultate pozitive în special pentru cei identificați de analiza comună de țară (ACT)¹ ca fiind cei mai vulnerabili și marginalizați: femeile supraviețuitoare ale violenței; copiii vulnerabili (în special în zonele rurale); romii; minoritățile etno-lingvistice; victimele traficului de persoane; migranții; persoanele cu dizabilități; persoanele care trăiesc cu și sunt afectate de HIV; persoanele LGBTQI+; persoanele aflate în detenție; solicitanții de azil, refugiații și apatrizii; persoanele în vârstă; tinerii neîncadrați în muncă sau vreo formă de învățământ sau formare profesională (NEET); micii producători agricoli și, în general, persoanele din zonele rurale. CCDD-ONU va valorifica participarea Republicii Moldova la mecanismele privind drepturile omului (cum ar fi

Evaluarea periodică universală (EPU) și evaluările Organismelor prevăzute de Tratat) și punerea în aplicare a angajamentelor sale în domeniul drepturilor omului (inclusiv Convenția de la Istanbul recent ratificată) pentru a consolida respectarea, promovarea și realizarea drepturilor omului de către guvern.

Recunoscând complexitatea contextului național de dezvoltare, care se confruntă cu provocări care variază de la criza economică, la insecuritatea energetică, la pandemia de COVID-19 și infrastructura de pace regională distrusă, Organizația Națiunilor Unite și Guvernul Republicii

Moldova au identificat patru domenii de impact (priorități strategice) și patru rezultate respective care încorporează schimbări transformatoriale (rezultate) care sunt esențiale pentru realizarea priorităților naționale și a ODD (a se vedea tabelul de mai jos). Selecția acestor domenii de impact și rezultate este fundamentată pe luarea în considerare a avantajelor comparative de care se bucură sistemul Organizației Națiunilor Unite în țara respectivă și a potențialului efect catalizator pe care realizarea obiectivelor selectate (în principal în cadrul ODD 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 16 și 17) îl poate avea asupra realizării altor obiective interdependente, producând

¹ ACT pentru Moldova pentru 2020 a ONU.

astfel beneficii în cadrul mai multor ODD. În plus, legăturile care formează legătura dintre pace și dezvoltare durabilă sunt consolidate prin integrarea nevoilor imediate ale populațiilor afectate, cum ar fi refugiații veniți din Ucraina și migrații, în cadrul obiectivelor de dezvoltare pe termen lung ale țării și prin consolidarea dialogului și a coeziunii sociale, inclusiv în legătură cu conflictul transnistrean și cu tensiunile geopolitice sporite. Se va asigura o abordare armonizată a integrării principiului “Să nu lăsăm pe nimeni în urmă” (NLNU), a abordării bazate pe drepturile omului (ABDO), a egalității de gen și a abilitării femeilor, a rezistenței, a sustenabilității și a responsabilității în cadrul intervențiilor Organizației Națiunilor Unite, în cooperare cu partenerii.

Se preconizează că punerea în aplicare a CCDD-ONU va contribui la obținerea de rezultate în mai multe domenii tematice - inclusiv educație, sănătate, sisteme alimentare, migrație, guvernare, muncă decentă, servicii sociale, productivitatea muncii, competitivitatea economiei, energie, mediu și schimbări climatice, conectivitate și comerț și statistică - care vor facilita integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană și vor contribui la îmbunătățirea standardelor de viață. Prin urmare, coordonarea eficientă cu partenerii va rămâne un aspect esențial pentru punerea în aplicare a sprijinului acordat de Organizația Națiunilor Unite. EȚONU va încerca în continuare să își consolideze colaborarea cu partenerii tradiționali: guvernul și autoritățile publice locale, OSC, sindicatele și patronatele, grupurile de reflecție, precum și organizațiile neguvernamentale (ONG) și fundațiile internaționale. De asemenea, EȚONU va explora parteneriate inovatoare cu noi parteneri de dezvoltare emergenți, în special prin valorificarea potențialului sectorului privat, al sectorului financiar și al institutelor de cercetare, și va îmbunătăți cooperarea cu instituțiile financiare internaționale (IFI).

Pentru a maximiza implicarea mai multor părți interesate și contribuția la punerea în aplicare a CCDD-ONU pentru anii 2023-2027, EȚONU va explora noi căi de cooperare și modalități mai eficiente de a lucra cu partenerii și părțile interesate prin intermediul mecanismelor de guvernare și de coordonare ale CCDD-ONU pentru anii 2023-2027 și, în special, prin intermediul grupurilor tematice și de rezultate. Comitetul de Coordonare al CCDD-ONU pentru anii 2023-2027, co-prezidat de Coordonatorul Rezident al Organizației Națiunilor Unite (în numele sistemului Organizației Națiunilor Unite) și de Prim-Ministrul (în numele Guvernului Republicii Moldova), va asigura supravegherea la nivel înalt a punerii în aplicare a CCDD-ONU, a monitorizării rezultatelor și a evaluării finale și se va asigura, de asemenea, că punerea în aplicare este sprijinită suficient de parteneriate strategice.

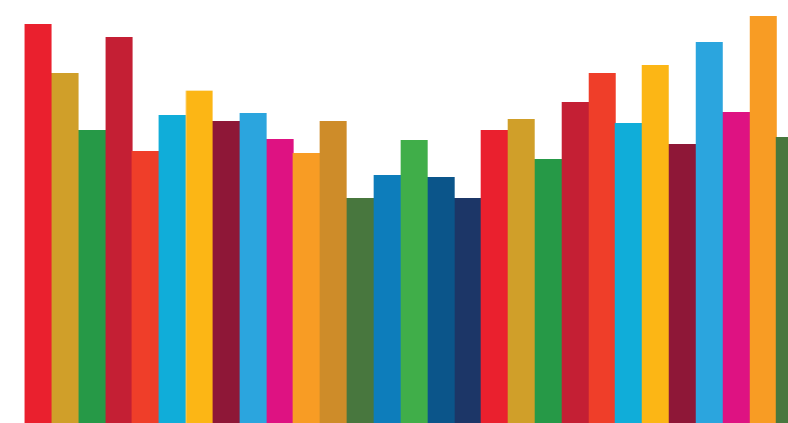
EȚONU se angajează să pună în aplicare CCDD-ONU pentru anii 2023-2027 în conformitate cu principiile reformelor în curs de desfășurare ale sistemului Organizației Națiunilor Unite. Acesta va acționa pentru a îmbunătăți coerența, transparența, responsabilitatea și eficiența sistemului de dezvoltare al Organizației Națiunilor Unite în această țară și pentru a amplifica eforturile de consolidare a cooperării între agenții, inclusiv prin crearea mai coordonată de parteneriate și mobilizarea resurselor, programarea și comunicarea comune. Sinergiile cu cadrele și platformele regionale și globale - inclusiv Forumul mondial privind migrația și dezvoltarea și platforme precum Parteneriatul estic, Programul de cooperare economică regională pentru Asia Centrală (CAREC), Conferința internațională privind populația și dezvoltarea și evaluările sale regionale, precum și procesele de la Budapesta și Praga - vor fi explorate în continuare pentru a asigura coerența și complementaritatea între intervenții și pentru a ajunge la părțile interesate din afara Organizației Națiunilor Unite.

Poză: PNUD

CAPITOLUL 1

PROGRESELE ȚĂRII ÎNREGISTRATE ÎN VEDEREA ÎNDEPLINIRII AGENDEI 2030

1.1. Contextul țării

Moldova a realizat progrese bune în ceea ce privește avansarea dezvoltării umane în ultimele decenii. În perioada 1990 - 2019, valoarea Indicelui de dezvoltare umană al țării a crescut de la 0,690 la 0,750, o creștere de 8,7%. Cu toate acestea, deși a trecut în categoria țărilor cu venituri medii superioare², Republica Moldova este încă o economie cu resurse limitate, cu cel mai mic produs intern brut (PIB) pe cap de locuitor din regiune (aproximativ 4,55 dolari SUA în prețuri curente)³. Unul din patru moldoveni trăiește în sărăcie absolută, iar rata sărăciei extreme a ajuns la 10,8 la sută în 2020⁴. Rata sărăciei era în scădere (atât în zonele rurale, cât și în cele urbane) înainte de pandemia de COVID-19, în principal datorită extinderii programelor de asistență socială și a remitențelor reziliente⁵. Cu toate acestea, rata sărăciei a crescut în 2020 față de 2019, ca urmare a impactului pe care l-a avut pandemia în țară⁶.

Nivelul de trai scăzut și lipsa locurilor de muncă și a oportunităților de generare a veniturilor, în special în zonele rurale, au dus la o emigrație pe scară largă. În ultimii opt ani, populația rezidentă⁷ a scăzut cu 10,5% (de la 2.844.000 în 2015 la 2.597.100 în 2021)⁸. Această dinamică demografică a dus la o scădere medie anuală a populației de 1,8%, din cauza emigrării masive și a creșterii negative a populației. Rata fertilității este sub nivelul de înlocuire a populației, la 1,77 (2020)⁹, în timp ce numărul dorit de copii pe cuplu a crescut la trei¹⁰. Până în 2035 populația țării ar putea scădea la 2 milioane de oameni și fiecare a treia persoană ar avea peste 60 de ani. Este

posibil ca acest lucru să diminueze potențialul de dezvoltare economică al țării și “durabilitatea” sistemelor de sănătate și de protecție socială, deoarece vor exista mai multe persoane în vârstă care vor trăi mai mult, dar calitatea vieții lor nu va fi suficient de bună pentru a le permite, printre altele, să se bucure de o îmbătrânire activă.¹¹

Stabilitatea internă și potențialul de dezvoltare al Republicii Moldova continuă, de asemenea, să fie afectate de conflictul transnistrean. Procesul de soluționare a fost afectat în mod negativ de tensiunile geopolitice asociate cu războiul din Ucraina, care, la rândul său, a contribuit la slăbirea în continuare a coeziunii sociale din țară.

Economia R. Moldova este orientată în principal către servicii, dar cu un sector agricol relativ mare.¹² Aceasta se caracterizează prin niveluri ridicate de subocupare în diverse sectoare, predominând ocuparea informală a forței de muncă în agricultură.¹³ Diversificarea economică slabă, în special dependența puternică de agricultura primară și lipsa de conformitate cu standardele internaționale de calitate, a afectat exporturile. Pandemia de COVID-19 a dus la o contracție a PIB-ului de 8,3% în 2020, dar s-a înregistrat o revenire la o creștere a PIB-ului de 13,9% în 2021, în principal datorită investițiilor și consumului privat stimulat de creșterea salariilor, a transferurilor sociale și a remitențelor. În prezent, economia R. Moldova se confruntă cu o triplă criză legată de (i) provocările legate de redresarea post-COVID-19, (ii) creșterea prețurilor la energie și (iii) impactul războiului din Ucraina (refugiați și sancțiuni care perturbă comerțul). În special, redresarea economică post-pandemică din 2021 a fost contrabalansată de actualele

² Clasificarea Băncii Mondiale.

³ Baza de date a Băncii Mondiale.

⁴ În 2020, pragul sărăciei absolute a fost estimat la 2.174,1 lei moldovenești (MDL) pe lună pe persoană, iar pragul sărăciei extreme a fost în medie de 1.753,4 lei.

⁵ Biroul Național de Statistică (BNS) Cercetarea bugetelor gospodăriilor casnice (comunicat) (2021).

⁶ Biroul Național de Statistică (BNS) Rata sărăciei (2021).

⁷ BNS, cu sprijinul Fondului Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA), a recalculat populația în 2020 pe baza unei noi metodologii care include populația rezidentă în mod obișnuit, formată din cei care au locuit în principal pe teritoriul Republicii Moldova în ultimele 12 luni, indiferent de absențele temporare.

⁸ BNS “Numărul populației rezidente” (2021). Cifrele privind populația nu includ regiunea transnistreană.

⁹ BNS “Populația și procesele demografice” (2021).

¹⁰ Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova, BNS (eșantion de sondaj), UNFPA și NIDI-GGP (în calitate de partener și distribuitor) Sondaj privind generațiile și genul (2020).

¹¹ Conform previziunilor UNFPA: UNFPA “ACC privind Moldova, actualizare 2022” (2022).

¹² În 2021 serviciile reprezentau 54,9% din PIB-ul țării, în timp ce agricultura reprezenta 10,4%. Industria (inclusiv construcțiile) și industria prelucrătoare au reprezentat 20,6% și, respectiv, 9,4% din PIB-ul țării. Disponibil pe paginile web ale BNS și BM.

¹³ Departamentul de Statistică al Organizației Internaționale a Muncii (ILO) și BNS Moldova, “Modificări la Anchetă Forței de Muncă din Moldova - Privire de ansamblu și evaluarea impactului” (2020).

perturbări ale lanțului de aprovizionare, de provocările legate de securitatea alimentară și de accesul pe piață, de creșterea prețurilor la energie și de inflația ridicată. Deși se aștepta ca economia să crească cu circa 3-4% în cursul anului 2022,¹⁴ efectele negative ale prețurilor ridicate la energie, ale perturbării masive a comerțului și a lanțului de aprovizionare și ale crizei refugiaților sunt susceptibile de a reduce substanțial această estimare. În prezent Republica Moldova produce doar 20% din consumul său de energie electrică, în timp ce doar 6% provine din surse regenerabile. Țara se aprovizionează cu energie electrică de la centrala electrică pe gaz Cuciurgan din regiunea transnistreană. În februarie țara și-a conectat cu succes rețeaua electrică la rețeaua de transport a Rețelei europene a operatorilor de sisteme de transport de energie electrică (REOST-EE).

Nivelurile scăzute de securitate energetică din cauza dependenței de un singur furnizor dominant de gaze naturale (Rusia), integrarea scăzută la nivel național și transfrontalier, îngreunată de calitatea slabă a infrastructurii de transport (energie, drumuri și căi ferate), lipsa de transparență a acționarilor din sectorul

1.2. Viziunea națională pentru dezvoltarea durabilă

Cadrul național de politici și alinierea la ODD

În 2018 Republica Moldova a elaborat **SND Moldova 2030**, care oferă o viziune strategică pentru dezvoltarea socioeconomică a țării în următorii ani și care se bazează pe un set de dimensiuni prioritare care măsoară calitatea vieții pentru populația țării. Acest document servește drept reper strategic și strategie-cadru pentru toate documentele de politică națională, regionale și locale și vizează realizarea ODD-urilor și asigurarea faptului că nimeni nu este lăsat în urmă în proces. Domeniile prioritare ale SND prezintă legături puternice cu ODD și fac referire la toate dimensiunile dezvoltării durabile, și anume: creșterea veniturilor din surse durabile și reducerea inegalităților economice; creșterea

privat și guvernarea slabă creează vulnerabilități și împiedică creșterea economică durabilă¹⁵, afectând tendințele de dezvoltare socială și umană.

Deși criza economică aduce diverse presiuni, ea reprezintă, de asemenea, o oportunitate pentru R. Moldova în următoarele domenii: deschiderea posibilității unei integrări economice mai strânse cu Uniunea Europeană; construirea unor lanțuri de aprovizionare (regionale) rezistente; diversificarea comerțului, investind în același timp în sectoare economice cu valoare adăugată mare (inclusiv în agricultura de înaltă tehnologie); beneficiind de “importul” unei forțe de muncă calificate de refugiați; și consolidarea securității energetice a țării. Impactul întreruperilor comerciale cauzate de război evidențiază necesitatea de a reduce dependența de piețele Comunității Statelor Independente (CSI), investind în același timp mai mult în infrastructura de conformitate a calității și în accesul la noi piețe, precum și în utilizarea mai bună a acordurilor de liber schimb cu Turcia, Balcanii (în cadrul Acordului central european de liber schimb) și Uniunea Europeană.

accesului populației la infrastructura fizică, la utilitățile publice și la locuințe; îmbunătățirea condițiilor de muncă și reducerea ocupării informale a forței de muncă; asigurarea unei educații de calitate pentru toți și promovarea oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții; asigurarea dreptului fundamental la o stare de sănătate fizică și mentală optimă; asigurarea unui sistem de protecție socială solid și favorabil incluziunii; asigurarea unui echilibru între viața profesională și cea de familie; asigurarea unei guvernante eficiente și favorabile incluziunii și a statului de drept; promovarea unei societăți pașnice, sigure și favorabile incluziunii; și asigurarea dreptului fundamental la un mediu sănătos și sigur. Având în vedere că pandemia de COVID-19, urmată de criza energetică și criza umanitară din regiune, a lăsat o amprentă substanțială asupra dezvoltării economice și sociale a Republicii Moldova, în prezent are loc o revizuire și adaptare a SND Moldova 2030.

¹⁴ Prognostica BERD privind creșterea economică.

¹⁵ Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Prezentare generală a Republicii Moldova, disponibilă la <https://www.ebrd.com/where-we-are/moldova/overview.html>

În octombrie 2021 a fost aprobat **Planul de acțiune al guvernului pentru perioada 2021-2022**.¹⁶ Va fi elaborat un plan național de dezvoltare pe trei ani, iar majoritatea

Agenda de integrare a Uniunii Europene

Începând cu 2014 R. Moldova și-a aprofundat angajamentul față de integrarea în Uniunea Europeană (UE), după ce a semnat Acordul de asociere UE-Moldova¹⁷. Dispozițiile Acordului de asociere au fost detaliate în continuare în Agendele de asociere pentru 2014-2016 și 2017-2019. Agenda de asociere pentru perioada 2021-2027 este în curs de finalizare. Pe 4 martie 2022 Republica Moldova și-a depus cererea de aderare la Uniunea Europeană. Pe 22 aprilie și 12 mai 2022, Republica Moldova și-a transmis răspunsurile la Chestionarul Comisiei Europene privind pregătirea avizului asupra cererii. Avizul Comisiei Europene este în curs de elaborare. Se preconizează că acesta va fi examinat în cadrul reuniunii Consiliului European din iunie 2022.

În 2019 Comisia Europeană a prezentat Pactul ecologic european, un pachet cuprinzător de reforme care vizează transformarea provocărilor climatice și de mediu în oportunități pentru a asigura o tranziție ecologică către o societate corectă și prosperă. Acordul verde european este relevant, de asemenea, pentru Moldova, având în vedere natura transfrontalieră a problemelor de mediu și oferă oportunități de dezvoltare durabilă și economică. R. Moldova continuă punerea în aplicare a acțiunilor specifice în domeniul gestionării deșeurilor, al responsabilității extinse a producătorilor, al promovării economiei ecologice și circulare, al monitorizării calității aerului și al reducerii emisiilor industriale.

Drepturile omului, egalitatea de gen și abilitarea femeilor

Planul național în domeniul drepturilor omului (PNDDO) pentru anii 2018-2022 a fost adoptat în urma celui de-al doilea ciclu al Evaluării Periodice

documentelor naționale de politică sectorială, care ghidează dezvoltarea unor domenii specifice din sectoarele economic, social și de mediu, sunt pe cale să fie actualizate până la sfârșitul anului 2022.

Universale (EPU). PNDDO își propune să sprijine autoritățile publice să remodeleze procesul de elaborare a politicilor la nivel central și local folosind o abordare bazată pe drepturile omului, inclusiv prin luarea în considerare a obstacolelor cu care se confruntă grupurile minoritare și vulnerabile în ceea ce privește realizarea deplină a drepturilor fundamentale ale omului.¹⁸ Mecanismele instituționale stabilite - cum ar fi Consiliul Național pentru Drepturile Omului, Secretariatul Permanent pentru Drepturile Omului și structurile locale ale Consiliului Național pentru Drepturile Omului - ar trebui să asigure implementarea și monitorizarea eficientă a tratatelor internaționale privind drepturile omului la care Republica Moldova este parte și ar trebui să sprijine elaborarea și evaluarea documentelor de politici privind drepturile omului. De asemenea, PNDDO își propune să monitorizeze punerea în aplicare a Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței domestice pentru anii 2018-2023 și propune consolidarea punerii în aplicare a Strategiei naționale de asigurare a egalității între femei și bărbați pentru anii 2017-2021. PNDDO pune accentul pe prioritizarea măsurilor specifice pentru a se asigura că toți cetățenii, în special cei care aparțin celor mai vulnerabile grupuri (de ex. minoritățile naționale, etnice, religioase și lingvistice, persoanele cu dizabilități, persoanele care trăiesc cu HIV, copiii și tinerii), își văd drepturile fundamentale ale omului respectate, protejate și îndeplinite, iar cadrul juridic și serviciile furnizate sunt în conformitate cu standardele internaționale privind drepturile omului și cu o abordare bazată pe drepturile omului.¹⁹

În octombrie 2021 Republica Moldova a ratificat Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței

¹⁶ Planul de acțiuni al Guvernului Republicii Moldova pentru anii 2021-2022.

¹⁷ Versiunile oficiale ale "Acordului de asociere între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte" sunt accesibile aici.

¹⁸ Raport național prezentat în conformitate cu punctul 5 din Anexa la Rezoluția 16/21 a Consiliului pentru Drepturile Omului, Republica Moldova.

¹⁹ Planul național de acțiune în domeniul drepturilor omului pentru perioada 2018-2022, accesibil la <https://www.coe.int/t/commissioner/source/NAP/Moldova-National-Action-Plan-on-Human-Rights-2018-2022.pdf>

domestice (Convenția de la Istanbul). În urma ratificării guvernul a inițiat un proces participativ de elaborare a unei foi de parcurs pentru punerea în aplicare a Convenției, cu implicarea OSC-urilor, a părților interesate relevante și a organizațiilor internaționale. În cadrul CCDD-ONU pentru anii 2023-2027 Organizația Națiunilor Unite va oferi sprijin deplin guvernului în punerea în aplicare a acestei foi de parcurs. În decembrie 2018 Republica Moldova a depus cel de-al șaselea raport periodic la Comitetul ONU pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor (CEDAW). În urma Observațiilor finale ale CEDAW 2020 pentru Moldova, Guvernul R. Moldova a adoptat Planul de acțiuni pentru implementarea recomandărilor, ca instrument de monitorizare a progreselor și de avansare a implementării Convenției.

Promovarea egalității de gen și a abilitării femeilor este o prioritate politică a autorităților moldovenești. În ultimii ani au fost aprobate mai multe documente de politică în acest domeniu: Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați pentru anii 2017-2021, Strategia națională

de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pe anii 2018-2023 și Strategia națională de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023, precum și alte strategii sectoriale (sănătate, ocuparea forței de muncă, protecție socială, securitate, protecția copilului etc.). Din 2018 Guvernul a pus în aplicare Programul național de punere în aplicare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2018-2021. În ultimii ani, cu sprijinul societății civile și al partenerilor externi de dezvoltare, au fost adoptate, de asemenea, mai multe modificări legislative importante pentru a promova egalitatea de gen. Printre acestea se numără introducerea unui concediu de paternitate de 14 zile, interzicerea limbajului și a publicității sexiste, introducerea unei cote conform căreia femeile și bărbații trebuie să reprezinte fiecare cel puțin 40% din candidații fiecărui partid politic, precum și dispoziții privind finanțarea partidelor politice, în funcție de modul în care acestea asigură egalitatea de gen și promovarea egalității de gen.

Poză: UN Women

1.3. Progresele înregistrate în vederea îndeplinirii ODD-urilor

R. Moldova s-a angajat să implementeze Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în 2015, iar în 2016 a fost printre primele țări care au naționalizat ODD-urile și au elaborat indicatori naționalizați ai ODD-urilor. În 2019 de la o listă definită inițial de 226 de indicatori

ODD naționalizați, BNS a întocmit o listă de 338 de indicatori, în urma unui proces riguros de revizuire.

Prima ENV²⁰ a implementării Agendei 2030 în R. Moldova a fost realizată în 2020. Acest exercițiu a evidențiat progrese semnificative în domeniul reducerii sărăciei, al muncii decente și al creșterii economice, al acțiunii climatice și

²⁰ Raportul ENV din 2020 privind Progresul de Implementare în R. Moldova Accesibile pe pagina web a ONU și a Cancelariei de Stat.

al parteneriatelor pentru dezvoltare (ODD 1, 8, 13 și 17). În ceea ce privește protecția socială, în ultimii ani, R. Moldova a reușit să construiască un cadru bun pentru asistența socială orientată, care a fost folosit pentru a sprijini populația în timpul pandemiei de COVID-19²¹, prin suplimentarea verticală a prestațiilor, alocații pentru copii și ajutoare de șomaj temporare. Deși bine stabilite, aceste programe au numeroase nevoi în ceea ce privește consolidarea eficienței și eficacității lor operaționale, confruntându-se în același timp cu provocarea unui spațiu fiscal limitat.

Progresul către îmbunătățirea nutriției, sănătății și bunăstării, egalității de gen, energiei durabile, industriei, inovării, infrastructurii și orașelor durabile (ODD 2, 3, 5, 7, 9 și 11) a fost mai modest. Pandemia de COVID-19 a limitat accesul la serviciile de sănătate, inclusiv la serviciile de sănătate reproductivă, și a pus o presiune substanțială asupra sistemului de sănătate din R. Moldova, ceea ce a dus la o creștere a poverii bolilor netransmisibile. În ceea ce privește aspectele pozitive, urgența de sănătate publică a dus la o consolidare a capacităților tehnice și a resurselor umane ale prestatorilor de servicii medicale, precum și la modernizarea unor infrastructuri. În pofida eforturilor multiple și a finanțării în toate domeniile sociale, s-au înregistrat progrese mai puțin vizibile în ceea ce privește îmbunătățirea calității educației, a apei și a salubrității. S-ar putea realiza progrese mai bune în reducerea inegalităților (în special a inegalităților nemonetare) și se poate face mult mai mult în ceea ce privește asigurarea producerii și consumului mai responsabile, precum și a vieții pe uscat. Pacea, justiția și instituții puternice (ODD 4, 6, 10, 12, 15 și 16) sunt domenii de îmbunătățire deosebit de importante, pentru a maximiza și a accelera eforturile de realizare a ODD.

Potrivit Raportului privind ODD-urile pentru 2021, au fost identificate progrese negative pentru ODD 4 și rămân provocări majore în ceea ce privește ODD 8, 15 și 16. Accelerarea progreselor în cadrul unora dintre aceste obiective pare mai urgentă în lumina vulnerabilității crescute a economiei (ODD 1, 8 și 9), a sănătății și

a securității alimentare (ODD 3 și 2) și a coeziunii sociale slabe (ODD 16)²², agravate de criza economică și de tendințele geopolitice. Datele arată unele progrese în ceea ce privește ODD 10; cu toate acestea, este necesară o atenție continuă pentru a reduce în continuare inegalitățile din țară. În același timp, ODD 4 este identificat în documentele strategice naționale ca fiind unul dintre factorii-cheie pentru dezvoltarea umană favorabilă incluziunii, productivitatea muncii și prosperitatea economică.

Deși următorul recensământ al populației și locuințelor este planificat pentru 2024, în prezent nu există suficiente date dezagregate și date referitoare la anumite grupuri marginalizate și vulnerabile. Acest lucru îngreunează monitorizarea și raportarea adecvată a incluziunii acestor grupuri vulnerabile și a eficienței politicilor și intervențiilor publice care urmăresc să nu lase pe nimeni în urmă. Dintre cei 338 de indicatori definiți, datele sunt disponibile integral sau parțial pentru 77% din total și nu sunt disponibile pentru 23%. În același timp, dezagregarea completă a datelor ODD în conformitate cu metadatele globale este posibilă pentru 50% dintre indicatorii naționalizați, parțial posibilă pentru 25% și imposibilă (din cauza indisponibilității datelor) pentru 20%. În plus, pentru a monitoriza progresele înregistrate în raport cu ODD, este necesar să existe repere intermediare înainte de obiectivele finale din 2030. Totodată, localizarea ODD-urilor ar facilita promovarea și urmărirea contribuțiilor din partea autorităților locale.

Finanțarea pentru ODD-uri

În prezent, R. Moldova nu dispune de un cadru de politici formale specifice pentru urmărirea sau promovarea finanțării ODD-urilor. De asemenea, nu există un sistem de urmărire a alocării de fonduri publice pentru ODD. Capacitatea de a mobiliza finanțarea pentru dezvoltare din sursele potențiale în continuă evoluție, precum și din gestionarea prudentă a resurselor publice la nivel național, local și sectorial, reprezintă unele dintre atributele esențiale ale unui cadru național integrat de finanțare. În acest sens, Guvernul

Republicii Moldova implementează un proiect intitulat "Consolidarea capacităților și sistemelor pentru un management eficient al finanțelor publice în Republica Moldova (2020-2023)"²³, care are drept scop consolidarea capacităților părților interesate din sistemul finanțelor publice de a integra reformele structurale în cadrul bugetului național, de a îmbunătăți eficiența bugetară și de a raționaliza cheltuielile publice pentru a asigura alinierea fluxurilor bugetare și financiare la prioritățile SND Moldova 2030, aliniată la ODD naționalizate și la prioritățile sectoriale specifice.

Grupurile vulnerabile

Conform ACT²⁴, în R. Moldova vulnerabilitatea și exclusiunea sunt cauzate de mai mulți factori, inclusiv localizarea geografică (urban/rural), genul, vârsta, sursa de venit și mărimea familiei, etnia, dizabilitatea și statutul socioeconomic.

²³ Cu sprijinul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD).
²⁴ Analiza comună de țară a Organizației Națiunilor Unite pentru Moldova, actualizare din 2021.

POPULAȚIILE CELE MAI VULNERABILE ȘI DISCRIMINATE, AȘA CUM AU FOST IDENTIFICATE ÎN ACT

- Tinerii NEET
- Persoanele LGBTQI+
- Migranții vulnerabili
- Persoanele în vârstă
- Micii producători agricoli
- Persoanele cu dizabilități
- Persoanele aflate în detenție
- Victimele traficului de persoane
- Romii și minoritățile etno-lingvistice
- Femeile supraviețuitoare ale violenței
- Solicitanții de azil, refugiații și apatrizii
- Persoanele care trăiesc cu și sunt afectate de HIV
- Femeile și copiii vulnerabili, în special în zonele rurale

²¹ Gentilini et al. "Protecția socială și locurile de muncă. Răspunsuri la COVID-19: O analiză în timp real a măsurilor naționale" (2020), p. 568.

²² Raportul privind dezvoltarea durabilă pentru 2021 și capitolul pentru R. Moldova.

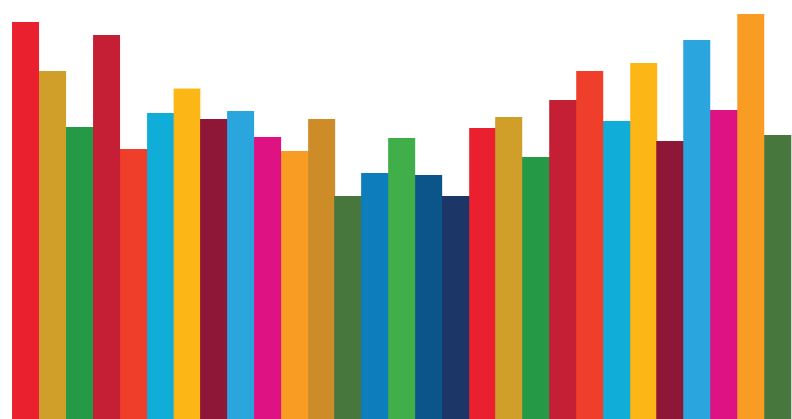

Poză: PNUD

CAPITOLUL 2

SPRIJINUL SISTEMULUI DE DEZVOLTARE AL ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE PENTRU AGENDA 2030

2.1. Constatările ACT privind provocările și lacunele și selectarea priorităților

Pe baza ACT și a unor consultări mai largi cu reprezentanți ai tuturor sectoarelor și populațiilor țintă, inclusiv din rândul celor mai vulnerabile grupuri, sistemul Națiunilor Unite și Guvernul R. Moldova au identificat următoarele aspecte ca fiind cele mai stringente probleme care trebuie abordate în cadrul CCDD-ONU.

- **Sistemele de protecție socială** oferă o protecție insuficientă persoanelor care trăiesc în situații vulnerabile, în special în cazul șocurilor cauzate de sărăcie. Pandemia de COVID-19, războiul din Ucraina și criza energetică au afectat în mod negativ accesul la serviciile publice de bază, în special pentru populațiile cele mai vulnerabile și marginalizate. În plus, investițiile insuficiente în **servicii de bază și stimulente economice și accesul limitat la acestea, precum și infrastructura precară** (alimentare cu apă, canalizare, drumuri și transporturi, servicii de îngrijire) au agravat situația și au condus la niveluri ridicate de emigrare a persoanelor în vârstă de muncă. Prin urmare, **consolidarea rezistenței și asigurarea accesului egal la servicii de bază de calitate în comunitățile locale** și în rândul grupurilor vulnerabile rămân domenii-cheie cu un puternic potențial de combatere a discriminării structurale și a cauzelor profunde ale sărăciei și excluziunii.
- **Sistemele de sănătate și educație au ineficiențe și dezechilibre sistemice și structurale** care decurg din bugetarea inadecvată și integrarea slabă a drepturilor omului și a egalității de gen în politici și furnizarea de servicii. Pandemia de COVID-19 a aprofundat inegalitățile prin creșterea presiunii asupra rezistenței deja scăzute a sistemului de sănătate, ceea ce a avut ca efect înrăutățirea accesului la servicii medicale esențiale de bună calitate, în special pentru populația rurală și grupurile vulnerabile. În pofida progreselor substanțiale cu privire la speranța la viață,

moldovenii trăiesc în medie cu 10 ani mai puțin decât semenii lor europeni. R. Moldova se confruntă cu o dublă povară pentru sănătate: cea a bolilor netransmisibile (inclusiv ratele ridicate de cancer de col uterin) și cea a bolilor transmisibile (HIV și TB). Accesul la asistență medicală pentru moldoveni este inegal din cauza mai multor factori, inclusiv a distribuției geografice inegale a prestatorilor de servicii medicale (concentrați în principal în Chișinău). Urgența sanitară aferentă COVID-19 a avut, de asemenea, un impact negativ asupra accesului la educație, în special pentru copiii și tinerii din grupurile vulnerabile. Aceasta se soldează cu rezultate mai slabe în materie de sănătate și educație comparativ cu cele ale majorității țărilor europene, ceea ce afectează dezvoltarea umană durabilă prin deficitul de competențe și neconcordanțe pe piața forței de muncă, productivitatea scăzută și exodul creierelor și, în cele din urmă, face R. Moldova mai puțin atractivă pentru investițiile străine directe și naționale.

- Un șir de instituții și procese de guvernare au un nivel scăzut de reacție la nevoile deținătorilor de drepturi din cauza **mecanismelor slabe de transparență și responsabilizare, precum și aplicarea inconsecventă a standardelor privind drepturile omului, egalitatea de gen și nediscriminarea** în cadrul legal și de politici și mecanismele instituționale. **Eficiența instituțiilor de guvernare** este afectată și de **corupție. Consolidarea transparenței, a participării și a mecanismelor de responsabilizare** va contribui la o guvernare mai eficientă, orientată către nevoile oamenilor, în timp ce performanțele mai bune ale sistemului judiciar, ale autorităților de drept, ale ministerelor și ale altor instituții de stat, precum și ale instituțiilor naționale de apărare a drepturilor omului, vor duce la un mai mare respect, la o mai mare protecție și la o mai mare realizare a drepturilor omului, precum și la realizarea egalității de gen, ceea ce se va solda cu o mai mare încredere în instituții și cu o mai mare coeziune socială.

■ **Procesele de elaborare a politicilor și de bugetare nu se bazează întotdeauna pe dovezi și nu iau pe deplin în considerare nevoile celor mai vulnerabili.** Deși datele dezagregate sunt insuficiente în multe domenii, analiza datelor dezagregate existente nu este efectuată în mod coerent, ceea ce inhibă capacitatea de a aborda în mod cuprinzător factorii multidimensionali care contribuie la inegalitățile bazate pe gen, vârstă, dizabilitate, etnie, accesibilitate geografică etc. Deși a fost instituit un nou cadru național de planificare strategică, care promovează un proces decizional și politici bazate pe date concrete²⁵, capacitatea analitică slabă, în special în cadrul autorităților publice (centrale și locale), reprezintă în continuare provocări majore care trebuie abordate pentru a se asigura că procesul decizional (inclusiv formularea politicilor și monitorizarea și evaluarea (M&E) - în special a impactului) se bazează pe date concrete și dezagregate.

■ **Egalitatea de gen trebuie să fie integrată în continuare în procesele de planificare bugetară la nivel central și local, ceea ce se soldează cu progresul limitat al țării în ceea ce privește realizarea egalității de gen, astfel cum se prevede în Agenda 2030. Stereotipurile și normele de gen dăunătoare** limitează participarea femeilor și a fetelor la luarea deciziilor și accesul la servicii și continuă să perpetueze discriminarea și violența față de ele. Un **mediu favorabil deficitar** pentru reducerea segregării de gen în ocuparea forței de muncă și a suprareprezentării femeilor în munca informală și slab remunerată, precum și pentru sprijinirea unui echilibru mai bun între viața profesională și cea privată, creează o barieră structurală în calea participării femeilor în sectoarele public și privat ale economiei, ceea ce duce la o pierdere substanțială de capital uman. **Politicile și guvernarea în materie de mediu nu au o abordare diferențiată în funcție de gen** în ceea ce privește reducerea impactului negativ al schimbărilor climatice și al dezastrelor,

ceea ce afectează, de asemenea, participarea semnificativă a femeilor la guvernarea în materie de mediu, la acțiunile climatice și la răspunsul la dezastre, precum și accesul la procesul de luare a deciziilor și la controlul asupra resurselor. Rolurile tradiționale de gen, atât pentru femei, cât și pentru bărbați, le limitează oportunitățile personale și profesionale, ceea ce duce la discriminare și violență de gen și afectează bunăstarea generală a femeilor și fetelor. 48 la sută dintre femei au fost supuse violenței fizice și 13 la sută au fost supuse violenței sexuale cel puțin o dată pe parcursul vieții lor, începând cu vârsta de 15 ani²⁶. Cazurile de violență domestică sunt de două ori mai frecvente în rândul femeilor cu dizabilități. Riscul de violență domestică a crescut, de asemenea, odată cu pandemia și izolarea din cauza COVID-19.

■ **Diversificarea economică insuficientă și dezvoltarea lentă a economiei ecologice, cu investiții limitate, în general, în acțiunile climatice și în mediul de afaceri, producția cu valoare adăugată scăzută, deficiențele sistemelor alimentare, competitivitatea scăzută și rezistența redusă la criza a microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii (MÎMM), standardele de calitate slabe, oportunitățile de piață limitate, investițiile insuficiente în cercetare și dezvoltare și ritmul lent al inovațiilor,** toate acestea împiedică țara să își atingă potențialul în ceea ce privește stimularea dezvoltării economice durabile și crearea de locuri de muncă bine plătite. **Dezvoltarea și menținerea capitalului uman cu înaltă calificare,** susținută de crearea unui mediu de lucru mai bun în ceea ce privește remunerarea, siguranța și sănătatea la locul de muncă și accesul la învățarea pe tot parcursul vieții, reprezintă o prioritate stringentă, deoarece emigrarea forței de muncă și îmbătrânirea sunt susceptibile de a reduce potențialul economic al țării. În plus, **creșterea capacității și a angajamentului MIMM-urilor** în valorificarea potențialului de dezvoltare al comunităților

este esențială pentru o creștere economică mai calitativă și mai favorabilă incluziunii. În plus, în calitate de țară în curs de dezvoltare fără ieșire la mare, R. Moldova depinde de alte țări pentru comerțul internațional și compuși de tranzit; sunt necesare eforturi suplimentare pentru a îndeplini prioritățile Programului de acțiune de la Viena.

■ **Impactul schimbărilor climatice asupra R. Moldova este în creștere și este de așteptat să se accelereze, ducând la condiții meteorologice extreme care nu vor afecta doar economia, ci și aspectele sociale ale dezvoltării durabile.** Impactul economiei și al ființelor umane asupra schimbărilor climatice se manifestă prin **degradarea continuă și supraexploatarea capitalului natural, printr-o securitate alimentară scăzută și prin practici ineficiente de gestionare a resurselor** - toate acestea amenințând atât calitatea mediului, cât și sănătatea și bunăstarea oamenilor, precum și respectarea drepturilor acestora. Pandemia, urmată de crizele energetice, au stârnit îngrijorări cu privire la capacitatea de rezistență a țării în materie de mediu, economie și sănătate publică și au dus la punerea în discuție a câtorva priorități strategice privind **pregătirea pentru situații de urgență, reducerea vulnerabilității la dezastre, redresarea ecologică, securitatea energetică și atenuarea și adaptarea la schimbările climatice.**

■ **Diviziunile din societatea moldovenească sunt pronunțate: conflictul transnistrean, discriminarea rasială și excluderea bazată pe prejudecăți, discursul instigator la ură, intoleranța, atitudinile negative față de grupurile marginalizate și coeziunea socială slabă** împiedică securitatea și exercitarea deplină a drepturilor civile, culturale, economice, politice și sociale, precum și rezistența oamenilor și a comunităților. Separarea regiunii de peste Nistru are un efect profund asupra tuturor dimensiunilor dezvoltării durabile care afectează comunitățile de pe ambele maluri. Provocările legate de proximitatea serviciilor, de accesul la resurse, de protecția drepturilor omului și de implicarea egală a reprezentanților comunității în procesul

de luare a deciziilor reprezintă unele dintre principalele bariere în calea consolidării încrederii și a promovării interacțiunilor între părți, precum și a promovării coeziunii sociale și a reconcilierii.

■ **Politicile de migrație nu sunt suficiente de eficiente** pentru a spori valorificarea diasporei și a potențialului migranților de a contribui la dezvoltarea durabilă a țării. **Guvernarea migrației necesită o abordare mai integrată și mai holistică, sensibilă la dimensiunea de gen,** pentru a angaja resursele umane și materiale semnificative ale celor 1 milion de migranți moldoveni în vederea unei dezvoltări naționale și locale durabile, garantând în același timp drepturile și interesele acestora și participarea lor democratică la guvernare. O mai bună utilizare a dovezilor privind factorii multidimensionali și a abordărilor la nivelul întregii administrații ar trebui să stea la baza elaborării politicilor sociale și economice pentru a sprijini o migrație sigură care să respecte, să protejeze și să îndeplinească pe deplin drepturile omului ale migranților în locurile de origine, în tranzit și la destinație, inclusiv prin extinderea căilor de migrație regulată pentru migranții care sunt nevoiți să își părăsească țara în contextul schimbărilor climatice și al degradării mediului. Adolescenții și tinerii se confruntă cu provocări cauzate de lipsa de sprijin din partea părinților din cauza migrației forței de muncă și de oportunitățile limitate de implicare a tinerilor la nivelul comunității. Peste o treime dintre adolescenți au cel puțin un părinte care lucrează în străinătate.

Deși războiul din Ucraina a dus la diverse presiuni, acesta a declanșat, de asemenea, evoluții în direcția unei integrări economice mai strânse cu Uniunea Europeană, a construirii unor lanțuri de aprovizionare (regionale) mai rezistente, a unei diversificări a schimburilor comerciale, investind în sectoare economice cu valoare adăugată mare (inclusiv în agricultura de înaltă tehnologie), a beneficiilor "importării" forței de muncă calificate din rândul refugiaților și a consolidării securității energetice a țării.

²⁵ www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121921&lang=ro

²⁶ OSCE, Well-being and Safety of Women. Sondaj condus de OSCE privind violența față de femei (2018). https://www.osce.org/files/f/documents/9/2/413237_0.pdf

2.2 Teoria Schimbării

De la ACT la prioritățile CCDD-ONU

Formularea Teoriei schimbării pentru CCDD-ONU a fost realizată printr-un amplu proces de consultare care a implicat diferite părți interesate. Aceasta a inclus actualizarea ACT care a fost elaborată în 2020, cu un accent deosebit pe cauzele profunde ale inegalităților, dar și prioritizarea domeniilor-cheie care pot avea un impact transformațional în țară. În total, 2.082 de respondenți (cu o reprezentare de 50% din grupurile vulnerabile și 20% din regiunea transnistreană) au participat la un sondaj general. În plus, rezultatele raportului U-Report (2 339 de tineri, dintre care 68% femei) și ale sondajului online cu diaspora și migranții (326 de persoane, dintre care 67% femei) au fost utilizate pentru a identifica domeniile-cheie de transformare. Pentru a ajunge la grupurile cele mai vulnerabile din R. Moldova au fost organizate discuții de grup cu reprezentanți ai romilor, persoane care trăiesc cu și sunt afectate de HIV, persoane LGBTBI+, persoane aflate în detenție sau eliberate din detenție și șomeri. Pentru a se asigura că CCDD-ONU integrează aspirațiile tinerilor, au avut loc, de asemenea, consultări cu Grupul consultativ al Organizației Națiunilor Unite pentru adolescenți și tineret. În completarea ACT, ETONU și Banca Mondială au efectuat o evaluare de gen, cu scopul de a obține o înțelegere integrală și cuprinzătoare a cauzelor profunde și a impactului inegalității de gen în R. Moldova.

Pentru a asigura o prioritizare condusă de țară, în perioada octombrie-noiembrie 2021, Biroul Coordonatorului Rezident a organizat ateliere de prioritizare și a efectuat sondaje cu partenerii de dezvoltare, OSC-uri, ONG-uri și agenții guvernamentale. Rezultatele acestei prioritizări inițiale au fost evaluate ulterior de către ETONU în cadrul unei serii de ateliere interne la nivel tehnic și, de asemenea, cu șefii agențiilor, pentru a prioritiza domeniile-cheie de sprijin pe baza potențialului preconizat de schimbare transformațională, a valorii adăugate a Organizației Națiunilor Unite și a priorităților naționale. Proiectul de teorie a schimbării a fost validat în cadrul unor ateliere de lucru online ale

părților interesate cu reprezentanți ai guvernului, ai societății civile, ai sectorului privat și ai ETONU.

Teoria schimbării în cadrul Teoriei schimbării în cadrul CCDD-ONU pentru anii 2023-2027

Teoria schimbării a CCDD-ONU se bazează pe premisa că o **calitate mai bună a vieții pentru toți oamenii din R. Moldova, așa cum este prevăzut în Strategia Moldova 2030**, poate fi obținută doar dacă prosperitatea țării este împărțită între toți oamenii și dacă cei mai vulnerabili și marginalizați sunt abilitați să își exercite drepturile omului și să participe în mod semnificativ în toate sferile vieții. Consolidarea **incluziunii și a rezistenței, precum și pacea și securitatea durabile** sunt condiții prealabile importante pentru a permite tuturor persoanelor să contribuie la transformarea socială și economică a țării.

Pentru a avansa spre viziunea pe termen lung - **până în 2030, R. Moldova este o țară în care oamenii doresc să trăiască și în care toți oamenii își exercită pe deplin drepturile omului și se bucură de o calitate mai bună a vieții într-o societate mai incluzivă și mai rezistentă** - sistemul Organizației Națiunilor Unite și Guvernul Republicii Moldova, împreună cu părțile interesate, au definit patru domenii de impact care reprezintă, de asemenea, priorități strategice pentru CCDD-ONU pentru anii 2023-2027: **(1) Instituții echitabile și favorabile incluziunii și oportunități egale pentru dezvoltarea umană; (2) Guvernare participativă și coeziune socială; (3) Creșterea prosperității comune într-o economie durabilă; și (4) Dezvoltare ecologică, comunități durabile și rezistență la dezastre și la schimbările climatice.** Cele patru rezultate respective reprezintă schimbările transformaționale (rezultate) care ar trebui să permită realizarea priorităților naționale și a ODD-urilor (a se vedea Teoria schimbării în Tabel 1).

Realizarea unor schimbări transformaționale în aceste domenii prioritare necesită o abordare mai sistemică pentru a aborda provocările structurale restante și cauzele profunde ale sărăciei, ale discriminării, ale competitivității economice scăzute și ale durabilității reduse a

mediului, precum și pentru a elimina obstacolele din calea participării care au fost identificate de ACT. Schimbările structurale și organizaționale care sunt necesare pentru a asigura durabilitatea Teoriei schimbării includ (dar nu se limitează la) următoarele:

- Sistemul de guvernare se bazează pe principiile transparenței, responsabilității, participării, nediscriminării și drepturilor omului.
- Problemele legate de corupție și de integritatea în afaceri sunt abordate în mod cuprinzător, promovând în același timp investițiile și recâștigând încrederea populației în guvern.
- Drepturile omului, egalitatea de gen, schimbările climatice și nediscriminarea sunt integrate în elaborarea politicilor și în prestarea serviciilor.
- Egalitatea de gen și abilitarea femeilor sunt promovate în toate sferile vieții.
- Normele și stereotipurile sociale dăunătoare sunt contestate sistematic la nivelul instituțiilor și printr-o varietate de canale.
- Există capacități durabile (cunoștințe, competențe, abilități etc.) pentru a se asigura că politicile sunt fundamentate pe dovezi, pe date dezagregate și pe analize de risc și de impact, ținând seama de schimbările demografice, de îmbătrânirea populației și de exodul creierelor, și vizează cauzele multidimensionale ale sărăciei și excluziunii.
- Rezistența la șocurile sociale, economice și de mediu este integrată la nivel sistemic și instituțional.
- Situația de urgență în materie de sănătate publică este abordată în mod sistematic la nivelul instituțiilor și printr-o varietate de canale.

- Digitalizarea este accelerată la nivel de țară cu valoare adăugată pentru cei mai vulnerabili și săraci.
- Se stabilesc parteneriate transversale pentru a oferi soluții eficiente și inovatoare pentru a responsabiliza oamenii și pentru a promova transformările socioeconomice și durabilitatea mediului.
- Legătura dintre dezvoltare, acțiune umanitară și pace este consolidată, contribuind la o societate mai coerentă și mai lipsită de conflicte.

Teoria schimbării integrează șase principii directoare²⁷ în CCDD-ONU într-o manieră holistică, iar integrarea acestora este consolidată prin punerea în aplicare a programării bazate pe rezultate, prin luarea în considerare a ipotezelor și a riscurilor și prin includerea unor intervenții care pun accentul pe un sprijin politic cuprinzător și coerent pentru partenerii naționali și pe dezvoltarea capacităților, cu scopul final de a avansa realizarea ODD-urilor în țară. Teoria schimbării recunoaște, de asemenea, că obținerea de rezultate în cadrul CCDD-ONU pentru anii 2023-2027 depinde atât de factori externi, cât și de factori interni (care decurg din intervențiile Organizației Națiunilor Unite).

Ipoteze

Principalele ipoteze referitoare la mediul extern includ următoarele:

- Guvernul va continua să își demonstreze voința politică și angajamentul față de obligațiile și acordurile sale internaționale, în special față de Uniunea Europeană, și va aplica un proces decizional bazat pe date concrete și va pune în aplicare agenda națională de dezvoltare durabilă.
- Stabilitatea politică pe termen lung în țară va duce la îmbunătățirea proceselor de elaborare a politicilor și la creșterea consecvenței punerii

²⁷ NLNU; o abordare a dezvoltării bazată pe drepturile omului; egalitatea de gen și emanciparea femeilor; rezistența; durabilitatea; și responsabilizarea.

în aplicare a politicilor, astfel încât țara să rămână pe calea dezvoltării durabile.

- Viitoarea reformă teritorial-administrativă va stabili competențe clare la toate nivelurile de guvernare și o mai bună alocare a resurselor pentru investiții în zonele rurale.
- Implementarea ODD-urilor este dotată și gestionată în mod adecvat, în primul rând prin finanțare națională publică și privată aliniată la ODD.
- Guvernul își menține angajamentul continuu de a respecta, proteja și realiza drepturile omului pentru toți.
- Combaterea corupției și îmbunătățirea guvernării electronice promovează investițiile străine directe în R. Moldova.
- Guvernul adoptă o abordare strategică a implicării diasporei care se bazează pe consolidarea încrederii și pe mecanisme de guvernare accesibile și flexibile.
- Criza COVID-19 este rezolvată, asigurând stabilitatea economică și socială și un mediu extern mai favorabil pentru punerea în aplicare a CCDD-ONU pentru anii 2023-2027.
- Actorii de pe ambele maluri ale Nistrului implicați în procesul de reglementare a conflictului transnistrean își mențin angajamentul de a crea un nou impuls pentru progres, susținut de pașii întreprinși de comunitatea internațională pentru a consolida și dezvolta în continuare măsurile de consolidare a încrederii prin noi inițiative și abordări inovatoare, cu scopul de a ajunge la o reglementare cuprinzătoare, pașnică și durabilă a conflictului transnistrean, bazată pe suveranitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova în cadrul frontierelor sale recunoscute la nivel internațional.
- Guvernul promovează politici și procese decizionale bazate pe date concrete pentru rezistența demografică, astfel încât să susțină sau să inverseze tendințele demografice și modelele de migrație.

- Criza în creștere a energiei și a prețurilor este abordată, iar impactul acesteia asupra grupurilor vulnerabile este atenuat.
- Fluxul de refugiați ca urmare a evoluțiilor geopolitice și a crizei umanitare din regiune este stabilizat, iar guvernul își menține angajamentul de a respecta drepturile refugiaților și ale solicitanților de azil, în conformitate cu cadrele juridice și politice naționale și internaționale, inclusiv cu Pactul global privind refugiații.

Riscuri

Principalele riscuri la adresa punerii în aplicare a CCDD-ONU și a progresului durabil în direcția realizării ODD-urilor în țară sunt următoarele:

- Vulnerabilitatea Republicii Moldova la evoluțiile geopolitice - în special, în contextul tensiunilor regionale sporite care s-au dezvoltat pe parcursul anilor 2021-2022 (inclusiv războiul din Ucraina și riscul perceput de extindere și/ sau conflict în regiune) - este posibil să aibă un impact asupra procesului de soluționare a conflictului transnistrean și asupra altor rezultate în ceea ce privește securitatea energetică, comerțul și economia țării.
- Stabilitatea politică ar putea fi subminată de provocările din sectorul gazelor naturale și al energiei, precum și de impactul continuu al pandemiei COVID-19, care ar putea fi agravat și mai mult de criza umanitară și ar putea avea un impact asupra capacității guvernului de a-și pune în aplicare agenda de reforme.
- Riscurile de mediu, inclusiv seceta extremă și inundațiile, pot crește sărăcia și pot forța realocări bugetare din sfera dezvoltării pentru a face față situațiilor de urgență.
- În contextul măsurilor legate de COVID-19, al inflației și al crizei gazelor, sărăcia ar putea crește, limitând alocările bugetare pentru cheltuielile cu serviciile sociale și de sănătate și pentru măsurile active pe piața muncii.

La rândul său, EȚONU va funcționa pe baza următoarelor ipoteze: (i) cooperarea interinstituțională este consolidată, inclusiv sub forma unei mobilizări mai coordonate a resurselor și a unei programări și comunicări comune, prin asigurarea unei conduceri strategice în cadrul grupurilor de rezultate ale Organizației Națiunilor Unite; (ii) EȚONU întreprinde o abordare mai coerentă între agenții pentru a sprijini societatea civilă și angajează și consultă în mod sistematic OSC-urile și organizațiile comunitare (OC) în structurile de coordonare ale CCDD-ONU pentru anii 2023-2027, inclusiv grupurile de rezultate, și în procesele de conducere ale Organizației Națiunilor Unite; (iii) Organizația Națiunilor Unite își intensifică angajamentul față de sectorul privat pentru a se asigura că resursele sectorului privat, inclusiv cele ale diasporei, sunt utilizate mai eficient pentru soluționarea problemelor de dezvoltare; (iv) EȚONU asigură o abordare

armonizată a integrării principiului “Să nu lăsăm pe nimeni în urmă”, a unei abordări bazate pe drepturile omului, a egalității de gen și a abilitării femeilor, a rezistenței, a durabilității și a responsabilizării în cadrul intervențiilor Organizației Națiunilor Unite și în cooperare cu partenerii; (v) EȚONU întreprinde eforturi mai integrate pentru a viza populațiile de pe ambele maluri ale Nistrului; (vi) EȚONU dă dovadă de un angajament mai ferm în ceea ce privește punerea în aplicare a Strategiei Organizației Națiunilor Unite privind incluziunea persoanelor cu dizabilități și asigură integrarea incluziunii persoanelor cu dizabilități la nivel strategic și operațional pentru a atinge obiectivele din fișa de evaluare a incluziunii persoanelor cu dizabilități a EȚONU; și (vii) EȚONU lucrează în mod coordonat pentru a îmbunătăți mobilizarea resurselor și a parteneriatelor și pentru a extinde cooperarea cu instituțiile financiare internaționale.

Poză: OIM

Tabel 1: Teoria schimbării în cadrul CCDD-ONU pentru anii 2023-2027

<p>Viziune (Orizont 2030)</p>	<p>Până în 2030, R. Moldova este o țară în care oamenii își doresc să trăiască și în care toți oamenii își exercită pe deplin drepturile omului și se bucură de o calitate mai bună a vieții într-o societate mai incluzivă și mai rezistentă</p>			<p>Prosperitate partajată sporită într-o economie durabilă</p>	<p>Dezvoltare ecologică, comunități durabile și rezistență la dezastre și schimbările climatice</p>
<p> Priorități strategice CC</p>	<p>Guvernare participativă și coeziune socială</p>			<p>REZULTATUL 3:</p> <p>Până în 2027, toți oamenii din R. Moldova, în special cei mai vulnerabili, beneficiază de o dezvoltare economică incluzivă, competitivă și durabilă și de acces egal la muncă decentă și locuri de muncă productive.</p>	<p>REZULTATUL 4:</p> <p>Până în 2027, instituțiile și toți oamenii din R. Moldova beneficiază și contribuie la o dezvoltare ecologică și rezistentă, utilizarea durabilă a resurselor naturale și acțiuni eficiente la schimbările climatice, sensibile la gen și managementul riscului de dezastre.</p>
<p> Rezultatele CCDD-ONU</p>	<p>REZULTATUL 1:</p> <p>Până în 2027 instituțiile oferă tuturor servicii bazate pe drepturile omului, bazate pe dovezi și sensibile la dimensiunea de gen, cu accent pe cei care sunt lăsați în urmă.</p>	<p>REZULTATUL 2:</p> <p>Până în 2027, o guvernare mai responsabilă și transparentă bazată pe drepturile omului și sensibilă la gen abilitază toți oamenii din R. Moldova să participe și să contribuie la procesele de dezvoltare.</p>	<p>REZULTATUL 3:</p> <p>Până în 2027, toți oamenii din R. Moldova, în special cei mai vulnerabili, beneficiază de o dezvoltare economică incluzivă, competitivă și durabilă și de acces egal la muncă decentă și locuri de muncă productive.</p>	<p>PRODUSUL 4.1.</p> <p>Autoritățile publice au îmbunătățit capacitatea de guvernanță a mediului pentru a implementa cadre de politici sensibile la gen care promovează reziliența la schimbările climatice și dezvoltarea ecologică și reducerea riscului de dezastre.</p>	
<p> Produe</p>	<p>PRODUSUL 1.1.</p> <p>Un cadru normativ și de politici bazate pe date concrete și care iau în considerare tendințele demografice, promovează protecția socială care ține seama de gen și se bazează pe drepturile omului, precum și accesul egal la serviciile de bază.</p>	<p>PRODUSUL 2.1.</p> <p>Cadrul de reglementare și capacitățile instituțiilor guvernamentale și neguvernamentale sunt îmbunătățite pentru a promova drepturile omului, egalitatea de gen, nediscriminarea și responsabilitatea.</p>	<p>PRODUSUL 3.1.</p> <p>Cadrele politice și instituționale creează un mediu favorabil dezvoltării economice incluzive și durabile care promovează crearea de locuri de muncă productive și decente.</p>	<p>PRODUSUL 4.2.</p> <p>Instituțiile publice și private dispun de capacități sporite pentru a asigura gestionarea, protecția și utilizarea eficientă și durabilă a resurselor naturale, eficientă sporită a resurselor energetice și rezistență la schimbările climatice, la situațiile de urgență și la dezastre, în beneficiul celor mai vulnerabili și săraci.</p>	
<p> Produe</p>	<p>PRODUSUL 1.2.</p> <p>Sistemele de sănătate, educație și alimentație sunt consolidate și devin mai rezistente pentru a asigura accesul universal și calitatea serviciilor și pentru a răspunde nevoilor umanitare.</p>	<p>PRODUSUL 2.2.</p> <p>Instituțiile de la toate nivelurile au capacități sporite de producere, partajare și utilizare a datelor dezagregate de calitate, în conformitate cu prioritățile naționale și în conformitate cu standardele și metodologiile internaționale.</p>	<p>PRODUSUL 3.2.</p> <p>Cadrul de reglementare și instituțiile promovează abilitarea economică a femeilor și accesul lor egal la muncă decentă.</p>	<p>PRODUSUL 4.3.</p> <p>Producătorii agricoli și-au consolidat capacitățile de a se angaja în practici agricole durabile și rezistente, de a integra surse de energie regenerabilă și de a accesa noi piețe.</p>	
<p> Produe</p>	<p>PRODUSUL 1.3.</p> <p>Instituțiile publice și OSC-urile/OBC-urile au capacități sporite pentru a asigura o furnizare de servicii de calitate, durabilă, centrată pe oameni, care răspunde la șocurile și urgențele sociale, economice și de mediu.</p>	<p>PRODUSUL 2.3.</p> <p>Oamenii din Moldova, în special cei mai vulnerabili și marginalizați, sunt abilitați să își revendice și să își exercite drepturile omului și să participe în mod semnificativ la viața publică și civică, la guvernare și la procesele decizionale.</p>	<p>PRODUSUL 3.3.</p> <p>Întreprinderile sunt mai rezistente la crize și au capacități consolidate de a utiliza eficient resursele, de a genera locuri de muncă decente și de a integra inovațiile pentru a spori productivitatea și competitivitatea.</p>	<p>PRODUSUL 4.4.</p> <p>Instituțiile publice și societatea civilă dispun de capacități sporite pentru a promova implicarea semnificativă a comunităților locale și a altor deținători de drepturi în dezvoltarea și implementarea de soluții durabile pentru a aborda degradarea mediului, schimbările climatice și dezastrele și pericolele naturale.</p>	
<p> Acceleratoare ODD</p>	<p>ODD-uri:</p> 	<p>ODD-uri:</p> 	<p>ODD-uri:</p> 	<p>ODD-uri:</p> 	
<p> Ipoteze</p>	<p>Se asigură finanțare adecvată pentru sănătate, educație și protecție socială.</p> <p>Politicile de dezvoltare se bazează pe dovezi, pe date dezagregate, pe analize de impact și de risc, țin cont de schimbările demografice, de îmbătrânirea populației și de exodul creierilor, și vizează cauzele multidimensionale ale sărăciei și excluziunii.</p> <p>Digitalizarea ajunge la cei mai vulnerabili și săraci, permițând accesul la servicii și reducerea decalajului digital.</p>	<p>Guvernul demonstrează un angajament față de promovarea, protecția și respectarea drepturilor omului, față de realizarea egalității de gen și față de abilitarea femeilor.</p> <p>Stabilitatea politică sporește securitatea și pacea.</p> <p>Guvernul se angajează la un dialog civil durabil, deschis, transparent și structurat, cu implicarea activă a societății civile, a mișcărilor de femei și tineri și a altor susținători pentru nevoile celor mai vulnerabile și marginalizate grupuri din R. Moldova.</p> <p>Responsabilitatea sporită și angajamentul public contribuie la creșterea încrederii în guvern și la coeziunea socială.</p>	<p>Cooperarea public-privată promovează inovațiile tehnologice și abilitarea oamenilor.</p> <p>Măsurile anticorupție promovează investițiile străine și mobilizarea resurselor diasporei.</p> <p>Ocuparea forței de muncă rămâne o prioritate pe agenda de reformă și se asigură un spațiu fiscal adecvat pentru susținerea acesteia.</p> <p>Tendențele demografice și de migrație se mențin sau se inversează.</p>	<p>Guvernul se angajează să aloce fonduri suficiente și să pună în aplicare acordurile multilaterale privind mediul și clima.</p> <p>Guvernul intensifică sprijinul pentru dezvoltarea ecologică incluzivă și participativă, pentru acțiunile de combatere a schimbărilor climatice și pentru gestionarea situațiilor de urgență și a riscurilor de dezastre.</p> <p>Investițiile din partea sectorului privat, inclusiv prin utilizarea resurselor diasporei și a fondurilor specializate, sunt raționalizate pentru a promova utilizarea durabilă a resurselor naturale și pentru a consolida capacitatea de rezistență a populației și a comunităților.</p> <p>Întreprinderile private sunt dispuse să integreze soluții inovatoare și inteligente din punct de vedere climatic și energie regenerabilă, metode ecologice de gestionare a deșeurilor și modele de consum și producție responsabile.</p>	
<p> Domeniile de sinergie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Guvernarea riscului și dezvoltarea în funcție de risc • Coerența și complementaritatea răspunsului umanitar cu prioritățile naționale de dezvoltare pe termen mediu și lung • Utilizarea de date dezagregate pentru un proces decizional bazat pe elemente concrete • Decalajul digital și inovațiile tehnologice • Participarea tinerilor • Parteneriate pentru dezvoltare durabilă și finanțare ODD 				

2.3. Priorități strategice pentru sistemul de dezvoltare al Organizației Națiunilor Unite

Pe baza evaluării impactului asupra comunității și a rezultatelor consultărilor cu mai multe părți interesate, Organizația Națiunilor Unite în Moldova a identificat **patru factori critici** care reprezintă priorități strategice pentru CCDD-ONU și care pun accentul pe legăturile dintre dimensiunile economice, sociale și de mediu ale dezvoltării durabile (a se vedea Tabelul 1 pentru detalii). Selectarea acestor patru priorități a fost determinată de luarea în considerare a impactului potențial pe care sistemul Organizației Națiunilor Unite își propune să îl obțină în toate domeniile aflate în atenția directă a CCDD-ONU pentru anii 2023-2027, precum și în acele domenii care rămân în afara acestuia. În acest scop, aceste priorități sunt interconectate și se consolidează reciproc și pot oferi beneficii pentru mai multe ODD-uri. Aceste priorități reprezintă, de asemenea, oportunități strategice de angajare cu o gamă mai largă de parteneri și părți interesate dintr-o varietate de sectoare și actori internaționali (IFI, fonduri etc.) și de valorificare a avantajelor care decurg din platformele și mecanismele de cooperare regionale și globale, cum ar fi cooperarea sud-sud și triunghiulară.

Selecția lor a fost, de asemenea, bazată pe o evaluare a avantajelor comparative ale sistemului Organizației Națiunilor Unite în Moldova pentru a se asigura că sistemul este bine poziționat pentru a oferi valoare adăugată prin intervenții comune în vederea stimulării transformărilor catalizatoare în toate sectoarele și dimensiunile dezvoltării durabile, precum și pentru a accelera realizarea ODD-urilor. Acești **factori de schimbare/priorități strategice** pot fi rezumați după cum urmează:

1 Realizarea unor instituții echitabile și favorabile incluziunii, care să dispună de capacități suficiente pentru a asigura prestarea eficientă a unor servicii de calitate bazate pe drepturile omului și care să țină seama de gen reprezintă o condiție prealabilă esențială pentru o dezvoltare umană echitabilă, durabilă și

participativă care este necesară pentru a construi capitalul uman ce va conduce la transformarea socială și economică a țării. Acest lucru ar trebui să răspundă necesității de a investi mai mult în dezvoltarea umană în R. Moldova pe ambele maluri ale Nistrului, prin intermediul unei protecții sociale mai eficiente și mai receptivă și al accesului la servicii de bază de calitate, pentru a le permite celor care rămân în continuare excluși să contribuie la o dezvoltare mai durabilă a țării și să beneficieze în mod egal de aceasta.

2 O guvernare participativă și responsabilă susținută, care să acopere toate dimensiunile sociale, economice și de mediu, este considerată drept motorul principal pentru promovarea schimbărilor în toate domeniile prioritare strategice, pentru a asigura egalitatea de șanse pentru dezvoltarea umană, prosperitatea comună și consolidarea bunăstării și rezistenței oamenilor și a comunităților la șocurile socio-economice și de mediu și la toate tipurile de riscuri. Consolidarea guvernării și a statului de drept pentru a contribui (printre alte rezultate) la respectarea, protecția și realizarea drepturilor omului și a egalității de gen, asigurarea accesului la justiție și la securitate și la menținerea păcii, se va acorda o atenție deosebită în cadrul CCDD-ONU pentru a se asigura că barierele structurale și blocajele care împiedică participarea și implicarea egală și semnificativă a oamenilor în construirea unei societăți mai coezive sunt abordate și eliminate în mod eficient. În legătură cu aceasta, responsabilitatea socială va fi consolidată prin proactivitate, co-creație, auto-dezvoltare etc., pentru a ajuta statul să ajute populația și pentru a accelera realizarea ODD-urilor.

3 Prosperitatea sporită și împărtășită, susținută de **dezvoltare economică incluzivă** mai durabilă este privită ca un alt accelerator puternic pentru accesul egal la dezvoltarea umană. În acest sens, crearea unui capital uman capabil să diversifice și să inoveze activitățile economice și să

sporească proporția industriilor circulare cu valoare ridicată și cu emisii reduse de dioxid de carbon, conectate la lanțurile valorice globale, reprezintă o condiție prealabilă esențială pentru stimularea creșterii economice în beneficiul tuturor. Abordarea cuprinzătoare a decalajului digital și a inadecvării competențelor, precum și a segregării de gen pe piața forței de muncă, a discriminării persistente împotriva unor grupuri marginalizate, a protecției scăzute la locul de muncă, precum și a competitivității scăzute și a incluziunii sectorului privat, ar trebui să faciliteze dezvoltarea capitalului uman care va conduce la transformarea economiei moldovenești. În același timp, este esențial să se consolideze guvernarea și capacitățile instituționale pentru a se asigura că politicile și furnizarea de servicii se bazează pe o abordare bazată pe drepturile omului și pe nediscriminare, și pentru a stimula mobilizarea resurselor disponibile (inclusiv prin implicarea diasporei) în vederea creării de locuri de muncă decente și pentru a stimula capacitatea de inovare și competitivitatea întreprinderilor, astfel încât să se îmbunătățească mijloacele de trai și veniturile. În plus, domeniile interconectate, cum ar fi sistemele de transport și rutiere bine dezvoltate, conectivitatea, comerțul și lanțurile valorice durabile și dezvoltarea urbană durabilă, sunt factori foarte importanți care contribuie la prosperitate și dezvoltare economică.

4 În cele din urmă, un accent mai mare pe **dezvoltarea ecologică, atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea**, precum și pe **rezistența la situații de urgență și dezastre** se așteaptă să aibă un efect catalizator asupra dimensiunilor sociale și economice care contribuie la reducerea sărăciei și a inegalităților. Consolidarea guvernării în materie de mediu și a capacităților instituționale la toate nivelurile pentru a integra soluții durabile de atenuare a riscurilor climatice

și a tuturor tipurilor de riscuri, promovarea unei gestionări eficiente și participative, a protecției și a utilizării durabile a resurselor naturale, inclusiv prin Acorduri multilaterale de mediu²⁸, precum și încurajarea unei producții mai puțin poluante și a eficienței energetice sunt condiții prealabile importante pentru consolidarea rezilienței oamenilor și a comunităților. De asemenea, este esențial să se întărească capacitățile naționale și locale de a preveni, gestiona și aborda dislocarea populației legate de impactul negativ al schimbărilor climatice din R. Moldova. Realizarea unui mediu mai curat și mai ecologic și a unei reziliențe sporite care să țină seama de gen depinde, de asemenea, în mare măsură, de investiții și de un consum responsabil, precum și de o schimbare de comportament, la nivelul oamenilor și al instituțiilor, inclusiv prin eliminarea practicilor învechite în materie de resurse, inclusiv a ineficienței energetice. Pentru a produce un efect de transformare în acest domeniu, sunt necesare mai multe eforturi pentru a crește gradul de conștientizare și pentru a asigura participarea semnificativă și informată a oamenilor și a grupurilor în abordarea problemelor legate de mediu și de schimbările climatice.

CCDD-ONU pentru 2023--2027 recunoaște că, pentru a promova transformări complexe în cadrul priorităților strategice selectate, sistemul Organizației Națiunilor Unite din Moldova trebuie să adopte o abordare mai sistematică a cooperării cu guvernul, bazându-se pe avantajele comparative naturale ale agențiilor Organizației Națiunilor Unite în calitate de furnizori imparțiali de consultanță în materie de politici și expertiză tehnică de înaltă calitate bazată pe experiența internațională și bunele practici, precum și în calitate de convocatori ai unei game largi de parteneri de dezvoltare naționali și internaționali.

Folosind oportunitățile care decurg din angajamentele globale și naționale asumate de R. Moldova în cadrul Agendei 2030 ca pârghie

²⁸ Inclusiv prin intermediul a cinci acorduri multilaterale de mediu și a protocoalelor acestora: <https://unece.org/environment-policy/conventions-and-protocols>.

pentru atingerea rezultatelor în cadrul CCDD-ONU pentru 2023-2027, Organizația Națiunilor Unite va sprijini guvernul prin: (i) consolidarea colaborării dintre sectorul public, privat și societatea civilă pentru implementarea agendei ODD; (ii) atragerea investițiilor naționale și internaționale în domeniile prioritare strategice pentru a accelera schimbarea transformățională în legătură cu provocările cheie de dezvoltare; (iii) asigurarea unui spațiu obiectiv pentru dialogul civil care promovează respectarea, protecția și realizarea drepturilor omului, egalitatea de gen, nediscriminarea și pacea pe întreg teritoriul țării; (iv) consolidarea capacităților instituțiilor de la toate nivelurile pentru a viza schimbările sistemice necesare pentru ca țara să rămână pe calea cea bună în vederea atingerii ODD-urilor și îndeplinirii obligațiilor și angajamentelor naționale și internaționale; și (v) promovarea unei abordări holistice pentru realizarea priorităților strategice, care include o aliniere intersectorială sporită și sinergii rezultate din intervențiile actorilor de dezvoltare naționali și internaționali.

2.4. Rezultatele de dezvoltare scontate

Lucrând împreună cu guvernul și cu alte părți interesate în cadrul celor patru priorități strategice selectate, sistemul Organizației Națiunilor Unite în R. Moldova se va concentra, în cadrul CCDD-ONU pentru anii 2023-2027, asupra acceleratoarelor și țințelor-cheie ale ODD care ar putea consolida realizarea altor obiective. Alinierea la prioritățile reflectate în SND Moldova 2030 și în planurile și programele naționale, aceste obiective și ținte au fost identificate, în urma consultărilor ACT și a consultărilor cu mai multe părți interesate, ca având cel mai mare potențial în contextul țării, pentru a produce un efect transformator asupra tuturor dimensiunilor dezvoltării durabile.

În cadrul priorității strategice **“Instituții echitabile și favorabile incluziunii și oportunități egale pentru dezvoltarea umană”**, sistemul Organizației Națiunilor Unite în Moldova va sprijini guvernul în reducerea sărăciei multidimensionale (**țințele ODD 1.2, 1.3, 1.4, 1.a și 11.1**), contribuind astfel și la eliminarea inegalităților (**țințele ODD 10.1, 10.2**

și 10.7). Egalitatea de gen va beneficia de o atenție specială, iar partenerii intenționează să își consolideze eforturile pentru a promova progresul în mai multe obiective (ODD 5.6, 5.c), inclusiv cele referitoare la accesul femeilor la servicii de sănătate și de prevenire sensibile la dimensiunea de gen (**țințele ODD 3.1. și 3.2**), la eliminarea tuturor formelor de violență bazată pe gen (**țința ODD 5.2**) și la asigurarea accesului la servicii de sănătate sexuală și reproductivă și la educație, inclusiv la planificare familială (**țința ODD 3.7**). Consolidarea sistemului de sănătate și realizarea acoperirii universale a sănătății (**țința ODD 3.8**) în R. Moldova pentru cele mai vulnerabile populații ar trebui să conducă la realizarea mai multor ținte din cadrul ODD 3 (**țințele ODD 3.1, 3.2, 3.3, 3.3, 3.5, 3.7, 3.b și 3.d**). Securitatea alimentară, dietele sănătoase și nutriția vor beneficia de o atenție sporită și vor fi abordate ca parte a dezvoltării unor sisteme alimentare durabile (**țința ODD 2.2**). În vederea reducerii inegalităților în ceea ce privește accesul la educație și calitatea acesteia, accentul va fi pus pe aprofundarea incluziunii sistemului educațional, în special pentru grupurile marginalizate (**țințele ODD 4.2 și 4.5**), precum și pe creșterea relevanței acestuia în raport cu nevoile de dezvoltare economică și pe capacitatea sa de reacție la noile provocări globale impuse de progresele tehnologice și de criza COVID-19 (**țința ODD 4.4**). În același timp, rolul sistemului educațional va fi consolidat pentru a promova cunoștințele și competențele esențiale pentru dezvoltarea durabilă, cum ar fi cele referitoare la un stil de viață sănătos și durabil, la drepturile omului și la egalitatea de gen, precum și la o cultură a toleranței, a non-violenței, a păcii și a cetățeniei mondiale (**țința ODD 4.7**).

Realizarea unei bune guvernări este o condiție fundamentală pentru transformarea socială și economică a societății. Rezultatele preconizate în cadrul priorității strategice **“Guvernare participativă și coeziune socială”** se referă la mai multe ținte din cadrul **ODD-urilor 5, 10 și 16**. Progresele înregistrate în aceste domenii ar trebui să ajute țara să își îndeplinească angajamentele privind drepturile omului în ceea ce privește politicile solide și legislația aplicabilă pentru promovarea egalității de gen și abilitarea tuturor femeilor și fetelor la toate nivelurile, precum și prioritățile sale naționale în acest sens, și vor fi,

de asemenea, alinierea la Acordul de asociere. Progresele înregistrate în ceea ce privește reforma justiției, a guvernării și a administrației publice (**țințele ODD 16.3, 16.5, 16.6, 16.7 și 16.a**) ar trebui să îmbunătățească alte rezultate, în special în ceea ce privește eliminarea violenței împotriva femeilor și a copiilor (**țințele ODD 16.1 și 16.2**). În plus, se așteaptă ca întărirea statului de drept (**țința ODD 16.3**) și combaterea eficientă a tuturor tipurilor de discriminare (**țințele ODD 10.3 și 16.b**) să sporească sentimentul de securitate și să consolideze încrederea și coeziunea socială în societate. Abordând provocările legate de disponibilitatea datelor cu privire la ODD, sistemul Organizației Națiunilor Unite în Moldova va sprijini guvernul în consolidarea capacităților instituțiilor de a produce și utiliza statistici naționale, inclusiv datele recensământului (ca sursă principală și unică de date privind grupurile vulnerabile specifice care urmează să fie vizate în cadrul CCDD-ONU), pe baza Principiilor fundamentale ale statisticii oficiale (PFSO) și în conformitate cu Codul de bune practici al statisticilor europene, precum și în cunoașterea unor date fiabile și dezagregate (**țința ODD 17.18**) pentru politici eficiente care să nu lase pe nimeni în urmă. În special, vor fi abordate lacunele de date în ceea ce privește situația demografică și migrația, precum și persoanele cu dizabilități, minoritățile etnice și religioase și violența împotriva femeilor, precum și în alte câteva domenii.

În cadrul priorității strategice **“Creșterea prosperității comune într-o economie durabilă”**, CCDD-ONU va sprijini reducerea ocupării informale a forței de muncă (**țința ODD 8.5**) și creșterea productivității economiei (**țința ODD 1.2**), susținute de dezvoltarea capitalului uman, care va beneficia de un acces îmbunătățit la cunoștințe și competențe și la antreprenariat (**țința ODD 4.3**) și va contribui la diversificarea și competitivitatea economiei, în special a întreprinderilor mici și mijlocii (**țința ODD 9.3**). Pentru a se asigura că femeile pot beneficia în mod egal de creșterea economică favorabilă incluziunii și pot contribui la aceasta, se va pune accentul pe mai multe ținte corelate din cadrul **ODD 8 și 5 (țințele ODD 5.5 și 5.c)**, în timp ce partenerii din diferite sectoare vor continua să lucreze la crearea locurilor de muncă decente și sigure (**țințele ODD 8.3 și 8.8**), la adoptarea

politicilor salariale și de protecție socială (**țința ODD 10.4**) și la crearea oportunităților economice pentru cele mai vulnerabile populații (**țința ODD 8.6**). Pentru a ajuta țara să consolideze reziliența economiei - în special în contextul crizei energetice, al tensiunilor geopolitice și al redresării post-COVID-19 - accentul va fi pus pe capacitățile sectorului privat (inclusiv ale micilor producători agricoli) de a inova și de a crește productivitatea și competitivitatea, precum și pe ecologizarea economiei, pentru a asigura noi piețe și a se integra în lanțurile valorice globale și regionale (**țințele ODD 2.3, 2.4, 2.b și 9.3**).

În cadrul priorității strategice **“Dezvoltare ecologică, comunități durabile și reziliență la dezastre și la schimbările climatice”**, Organizația Națiunilor Unite în Moldova va promova progresul în vederea realizării mai multor obiective (**ODD 13, 6, 7, 12, 2 și 15**). Una dintre principalele direcții de lucru va fi consolidarea guvernării de mediu în țară, ceea ce ar trebui să accelereze realizarea mai multor ținte ale ODD în cadrul altor obiective (**ODD 3, 5, 8 și 9**) care se află în domeniul de aplicare al CCDD-ONU. Acest lucru va ajuta țara să pună în aplicare în mod eficient angajamentele referitoare la acțiunile privind schimbările climatice, cum ar fi reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și consolidarea rezistenței la schimbările climatice și la dezastre (**țințele ODD 13.1, 13.2 și 13.b**). O gestionare mai durabilă și o utilizare mai eficientă a resurselor naturale (**țințele ODD 12.2 și 12.c**) și protecția acestora (**țințele ODD 15.1 și 15.b**) ar trebui să consolideze și mai mult reziliența comunităților urbane și rurale, inclusiv a celor care ar putea fi cele mai afectate de șocurile sociale și economice induse de schimbările climatice (**țința ODD 11.6**). Sprijinind țara să avanseze pe calea către o economie ecologică, CCDD-ONU va promova integrarea soluțiilor inovatoare privind emisiile reduse, rezistența la schimbările climatice și dezvoltarea întreprinderilor ecologice, ceea ce ar trebui să influențeze în mod pozitiv obiectivele conexe privind eficiența energetică (**țința ODD 7.3**) și să sporească rezistența și competitivitatea producătorilor agricoli (**țințele ODD 2.3 și 2.4**). În conformitate cu recomandările ENV de a spori responsabilitatea socială a oamenilor în ceea ce privește realizarea ODD-urilor, CCDD-ONU va

contribui la creșterea unei conștientizări mai largi cu privire la schimbările climatice și la dezvoltarea durabilă (**țintele ODD 13.3 și 12.8**), pentru a încuraja implicarea semnificativă a tuturor locuitorilor R. Moldova, în special a femeilor (**ținta ODD 5.5**), și pentru a mobiliza resurse în vederea abordării degradării mediului și a practicilor ineficiente de gestionare a resurselor naturale, precum și pentru a reduce impactul schimbărilor climatice asupra oamenilor și a creșterii economice (**țintele ODD 17.4 și 17.6**).

Pentru a maximiza impactul pozitiv pe care se preconizează că rezultatele scontate în cadrul rezultatelor îl vor produce în legătură cu lacunele și provocările care urmează să fie abordate de CCDD-ONU pentru anii 2023-2027 și, în plus, în ceea ce privește realizarea Agendei 2030, EȚONU a convenit asupra unor **aspecte transversale** care vor fi integrate în cadrele de rezultate și proiectele specifice fiecărei agenții.

- **Guvernarea riscurilor și gestionarea în funcție de riscuri** vor sta la baza intervențiilor din cadrul CCDD-ONU pentru anii 2023-2027, având în vedere importanța sa maximă în contextul actualei crize economice și umanitare, dar și pentru a reconstrui mai bine după încetinirea COVID-19 și pentru a spori rezistența oamenilor, a economiei și a mediului pe termen lung.
- **Coerența și complementaritatea dintre Planul de răspuns pentru refugiați (PRR) și CCDD-ONU** vor fi promovate în mod consecvent, asigurându-se că răspunsul pentru refugiați contribuie la prioritățile naționale de dezvoltare pe termen mediu și lung și la consolidarea rezilienței sistemelor și serviciilor pentru a le pregăti pentru crize și situații de urgență și pentru a le spori capacitățile de guvernare pentru a răspunde nevoilor imediate ale refugiaților și ale comunităților care îi găzduiesc, luând în considerare, în același timp, aspectele legate de incluziune și coeziune în cadrul unei perspective pe termen lung.

- **Producerea de date dezagregate** care lipsesc pentru anumite grupuri specifice de populație și **utilizarea acestora pentru un proces de luare a deciziilor bazat pe elemente concrete** se bucură de o atenție specială în cadrul CCDD-ONU, cu rezultate și indicatori specifici. Eforturile comune în acest domeniu de activitate ar trebui să aibă un efect pozitiv asupra coerenței generale a politicilor și a capacității de răspuns la nevoile țării și ale populației sale, inclusiv ale celor care sunt expuse riscului de excluziune.

- Pentru a aborda provocările globale și lecțiile învățate din COVID-19, sistemul Organizației Națiunilor Unite din Moldova va integra în intervențiile sale problemele legate de **decalajul digital** și va promova **inovațiile tehnologice** pentru a aborda barierele în calea dezvoltării umane egale și incluzive, pentru a ridica standardele de viață și pentru a stimula competitivitatea economiei.

- **Participarea tinerilor** va fi evidențiată în toate rezultatele și domeniile de rezultate, iar dezagregarea indicatorilor va permite surprinderea provocărilor specifice relevante pentru tineri, precum și reflectarea oportunităților de implicare semnificativă a tinerilor în punerea în aplicare a Agendei 2030.

- În cele din urmă, **parteneriatele pentru dezvoltare durabilă** vor fi promovate în cadrul tuturor rezultatelor, iar țintele respective ale ODD 17 vor fi integrate în planurile de lucru. Utilizând CCDD-ONU ca pârgie pentru a aborda lacunele de finanțare a ODD, sistemul Organizației Națiunilor Unite va valorifica oportunitățile care pot deveni disponibile ca urmare a acțiunilor de advocacy și a punerii în aplicare a strategiei de parteneriat și de mobilizare a resurselor pentru a crește investițiile dintr-o diversitate de surse și pentru a accelera progresul în cadrul rezultatelor în raport cu obiectivele ODD naționalizate.

2.5. Rezultatele și parteneriatele CCDD-ONU

<p>Domeniul prioritar 1</p> <p>Instituții echitabile și favorabile incluziunii și oportunități egale pentru dezvoltarea umană</p>	<p>Rezultatul 1</p> <p>Până în 2027 instituțiile oferă tuturor servicii bazate pe drepturile omului, pe elemente concrete și sensibile la dimensiunea de gen, cu accent pe cei care sunt lăsați în urmă</p>	<p>Țintele ODD:</p> <table border="0"> <tr> <td> 1.2, 1.3, 1.4, 1.a</td> <td> 2.1, 2.2</td> </tr> <tr> <td> 3.1, 3.2, 3.3, 3.5, 3.7, 3.8, 3.b, 3.d</td> <td></td> </tr> <tr> <td> 4.1, 4.2, 4.4, 4.5, 4.7</td> <td> 5.2, 5.6, 5.c</td> </tr> <tr> <td> 10.7</td> <td> 11.1</td> </tr> <tr> <td></td> <td> 17.9</td> </tr> </table>	1.2, 1.3, 1.4, 1.a	2.1, 2.2	3.1, 3.2, 3.3, 3.5, 3.7, 3.8, 3.b, 3.d		4.1, 4.2, 4.4, 4.5, 4.7	5.2, 5.6, 5.c	10.7	11.1		17.9
1.2, 1.3, 1.4, 1.a	2.1, 2.2											
3.1, 3.2, 3.3, 3.5, 3.7, 3.8, 3.b, 3.d												
4.1, 4.2, 4.4, 4.5, 4.7	5.2, 5.6, 5.c											
10.7	11.1											
	17.9											

Teoria Schimbării

Teoria schimbării pentru acest rezultat sugerează că, pentru a promova o dezvoltare umană favorabilă incluziunii și pentru a construi capitalul uman care să conducă transformarea economică a țării, este esențial **să se îmbunătățească prestarea serviciilor prin consolidarea instituțiilor guvernamentale** și neguvernamentale, astfel încât să se asigure accesul egal al tuturor la servicii bazate pe drepturile omului, pe elemente concrete și sensibile la dimensiunea de gen, cu un accent deosebit pe cei care se află în situații dezavantajate sau care riscă să fie excluși sau marginalizați.

Furnizarea cu succes a unor servicii care să fie relevante și să ajungă la cei care au cea mai mare nevoie de ele depinde de existența unui cadru de reglementare și de politici care să se bazeze pe dovezi și să ia în considerare tendințele demografice; acest lucru este deosebit de important în contextul în care în R. Moldova populația îmbătrânește și emigrează pe scară largă. În același timp, după cum sugerează lecțiile învățate din criza COVID-19, este la fel de important să se promoveze schimbări la nivelul sistemelor (în special al sistemelor de sănătate, educație și alimentație) pentru a se asigura că acestea nu numai că sunt incluzive și asigură accesul universal la servicii de înaltă calitate, dar și că devin mai rezistente în fața crizelor și a situațiilor de urgență. În legătură cu aceasta, partenerii de cooperare vor dezvolta capacitățile instituțiilor publice și ale OSC/OBC pentru a le permite să asigure prestarea serviciilor

de calitate și durabile, centrate pe oameni și sensibile la dimensiunea de gen, care să răspundă la șocurile și urgențele sociale, economice și de mediu. În același timp, este esențială eliminarea barierelor - inclusiv a celor înrădăcinate în sistem și în comportamentul oamenilor, a stereotipurilor, a normelor și a practicilor dăunătoare - care îi împiedică pe titularii de drepturi (printre care și cei mai vulnerabili) să beneficieze de servicii și de o dezvoltare umană mai incluzivă. Prin urmare, partenerii de cooperare vor continua să lucreze la un răspuns multisectorial îmbunătățit pentru prevenirea și eliminarea eficientă a tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor, inclusiv a practicilor dăunătoare și a normelor și stereotipurilor discriminatorii de gen. Împreună cu aceasta, și pentru a accelera realizarea ODD-urilor, în cadrul CCDD-ONU se va pune un accent mai mare pe abilitarea părților interesate din grupurile cele mai vulnerabile, astfel încât acestea să fie capabile să solicite și să aibă acces la servicii publice de calitate și să contribuie în felul lor la o dezvoltare durabilă mai incluzivă a țării.

Realizarea obiectivelor din cadrul acestui rezultat va fi direct condiționată de progresele înregistrate în cadrul Rezultatului 2 - în special, în legătură cu realizările referitoare la cadrul de reglementare consolidat, la îmbunătățirea accesului la și utilizarea datelor dezagregate, precum și la îmbunătățirea accesului la justiție, pace și securitate. La rândul său, abilitarea titularilor de drepturi, promovată printr-un mediu de reglementare și instituțional îmbunătățit și un acces îmbunătățit la servicii, ar trebui să aibă un efect pozitiv asupra

mai multor obiective din cadrul guvernării participative (Rezultatul 2), al prosperității comune (Rezultatul 3) și al rezilienței climatice și de mediu (Rezultatul 4).

Sustenabilitatea teoriei schimbării depinde de mai multe ipoteze, care se referă în principal la următoarele: asigurarea unei finanțări adecvate pentru sănătate, educație și protecție socială; îmbunătățirea procesului de elaborare a politicilor, care să se bazeze pe dovezi, pe date dezagregate și pe analize de impact și de risc, luând în considerare schimbările de populație și vizând cauzele multidimensionale ale sărăciei și excluziunii; și succesul reformei digitalizării în ceea ce privește atingerea celor mai vulnerabili și săraci, permițând accesul la servicii și contribuind la reducerea decalajului digital.

Grupuri vulnerabile

Printre acestea se numără femeile, tinerii și copiii vulnerabili, în special în zonele rurale; romii și minoritățile etno-lingvistice; victimele traficului de persoane; migrantii vulnerabili; persoanele cu dizabilități; supraviețuitorii violenței sexuale și de gen; persoanele care trăiesc cu HIV; persoanele LGBTQI+; copiii și adolescenții rămași fără supravegherea părinților; persoanele aflate în detenție și persoanele eliberate din penitenciare; solicitanții de azil, refugiații și apatrizii; consumatorii de droguri; lucrătorii sexului; și persoanele în vârstă.

Strategii și planuri naționale de dezvoltare

Printre acestea se numără SND Moldova 2030; Programul de activitate și Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022; PNDDO pentru anii 2018-2022; Strategia de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030 (proiect); Programul privind gestionarea fluxului migrațional, azilului și integrării străinilor pentru anii 2022- 2025 (proiect); Strategia națională „Diaspora-2025”; Program Național de stimulare a veniturilor și facilitare a re(integrării) cetățenilor Republicii Moldova pentru anii 2022-2026; Strategia Națională de Dezvoltare Regională a Republicii

Moldova pentru anii 2022-2028; Programul național de dezvoltare a orașelor-poli de creștere în Republica Moldova pentru anii 2021-2027; Programul privind îmbătrânirea activă și sănătoasă (2023-2027); Programul național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022; Programul național de dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale din instituțiile rezidențiale din cadrul Agenției Naționale de Asistență Socială pentru anii 2018-2026; Programele naționale de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și al infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2022-2025; Programul național de imunizare 2022-2025; Programul Național pentru Protecția Copilului pe anii 2022-2026(proiect); Programul de management integrat al frontierei de stat pentru anii 2022-2025; Programul național privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductive pentru anii 2017-2022 (și noul program care acoperă următorii cinci ani); Strategia de dezvoltare „Educația 2030”; Strategia națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pe anii 2018-2023; Programul național și Planul național de acțiuni privind egalitatea de gen pentru anii 2022-2026 (proiect); Strategia națională de sănătate 2022-2031 (proiect); Programul național de răspuns la tuberculoză pentru 2022-2025; Strategia națională împotriva traficului de ființe umane pentru perioada 2018-2022; Programul pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2022-2025; Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală 2022 – 2027 (proiect); Programul Național pentru Ocuparea Forței de Muncă 2022-2026 (proiect); Programul de țară privind Munca Decentă pentru anii 2021-2024; Strategia națională antidrog pentru anii 2020-2027; Programul de ordine și securitate publică pentru anii 2022-2025; Programul de prevenire și combatere a criminalității pentru anii 2022 – 2025; Programului de prevenire și gestionare a situațiilor de urgență și excepționale pentru anii 2022-2025; și Programul de consolidare a încrederii și siguranței societății prin formare, integritate și digitalizare a sistemului afacerilor interne pentru anii 2022 - 2025.

Parteneriate

Organizația Națiunilor Unite va continua să promoveze parteneriate strategice cu instituții guvernamentale și neguvernamentale pentru a atinge Rezultatul 1. Un accent deosebit va fi pus pe implicarea sectorului privat și pe consolidarea capacităților OSC-urilor și ONG-urilor locale pentru a sprijini abilitarea titularilor de drepturi de a-și revendica drepturile omului și pentru a facilita punerea în aplicare a unor servicii bazate pe elemente concrete și sensibile la dimensiunea de gen pentru toți, cu accent pe cei care sunt lăsați în urmă. Crearea parteneriatelor cu următoarele instituții va asigura atingerea rezultatelor

convenite: autoritățile publice locale; BNS; Ministerul Afacerilor Interne și Biroul pentru Migrație și Azil; Departamentul Poliției de Frontieră; Biroul pentru Relații cu Diaspora; Ministerul Muncii și Protecției Sociale; Agenția Națională Asistență Socială; Ministerul Educației și Cercetării; Ministerul Sănătății; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor; Universitatea de Stat de Medicină; Agenția Națională pentru Sănătate Publică; Compania Națională de Asigurări în Medicină; Agenția de Guvernare Electronică; Ministerul Economiei și Infrastructurii; Ministerul Finanțelor; Cancelaria de Stat; OSC-uri; ONG-uri; instituții de cercetare; și rețele de tineret.

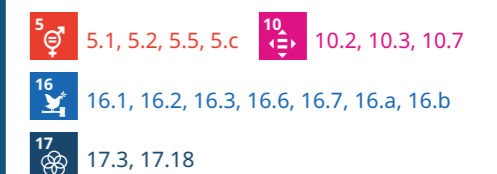
Domeniul prioritar 2

Guvernare participativă și coeziune socială

Rezultatul 2

Până în 2027, o guvernare mai responsabilă și transparentă bazată pe drepturile omului și sensibilă la gen abilitază toți oamenii din R. Moldova să participe și să contribuie la procesele de dezvoltare

Țintele ODD:

Teoria Schimbării

Realizarea unei guvernări mai responsabile, mai transparente, bazate pe drepturile omului și mai sensibile la problematica de gen nu este doar esențială pentru consolidarea încrederii în guvern și, în general, în instituțiile din R. Moldova, ci este, de asemenea, importantă pentru abilitarea oamenilor, inclusiv a celor mai dezavantajați și marginalizați, de a participa în toate sferele vieții și de a contribui la dezvoltarea durabilă a țării. Teoria schimbării care stă la baza acestui rezultat pune accentul pe schimbările care ar trebui să aibă loc la nivel de sistem și instituțional, cu obiectivul final de a consolida capacitatea statului ca principal titular de obligații în ceea ce privește punerea în aplicare a obligațiilor sale internaționale privind drepturile omului și promovarea drepturilor omului, a egalității de gen, a nediscriminării și a responsabilității. Îmbunătățirea direcționată a cadrului de reglementare și a capacităților instituțiilor

purtătoare de obligații este direct legată de creșterea capacităților deținătorilor și furnizorilor de date de a produce și de a partaja date dezagregate de calitate. În legătură cu aceasta, sprijinul acordat instituțiilor de stat pentru a construi capacități suficiente/relevante pentru a produce și a utiliza date dezagregate pentru procesul decizional și pentru responsabilizare ar trebui să contribuie la depășirea mai multor provocări-cheie identificate de ACT, cum ar fi: relevanța și coerența slabe ale politicilor (în special în ceea ce privește abordarea inegalităților); lipsa unei gestionări bazate pe riscuri, legată de rezistența scăzută a instituțiilor și sistemelor; capacități analitice limitate; și capacități inadecvate de monitorizare a impactului și de raportare cu privire la realizarea ODD-urilor.

Participarea sporită a tuturor persoanelor (în special a celor din grupurile subreprezentate) la viața publică și civică, la guvernare (inclusiv la recensământul populației) și la procesele de

luare a deciziilor este la fel de importantă pentru a promova coerența și relevanța politicilor și a serviciilor în ceea ce privește nevoile tuturor segmentelor populației, dar și pentru a responsabiliza responsabilii, pentru a spori încrederea și pentru a îmbunătăți coeziunea socială. În acest scop, cooperarea în cadrul CCDD-ONU va promova abilitarea titularilor de drepturi, inclusiv a celor mai marginalizați, de a participa la viața publică și civică și de a reacționa împotriva încălcărilor drepturilor omului, a intoleranței sau a discriminării, precum și de a exercita presiuni asupra statului pentru a respecta, proteja și realiza drepturile omului pentru toți oamenii, indiferent de sex, etnie, statut social, dizabilitate sau alte caracteristici. Ca instrument al acestor schimbări pozitive, este necesar să se consolideze capacitățile actorilor guvernamentali și neguvernamentali de a susține pacea și securitatea la nivel național și regional (inclusiv criza refugiaților) și de a asigura accesul la justiție pentru toți, pentru a spori stabilitatea politică și pentru a oferi un mediu sigur în care oamenii își pot exercita pe deplin drepturile omului.

Ipotezele-cheie care stau la baza Teoriei schimbării includ angajamentul guvernului de a promova, proteja și respecta drepturile omului și de a realiza egalitatea de gen și abilitarea femeilor, precum și de a organiza un dialog civil durabil, deschis, transparent și structurat, cu implicarea activă a OSC-urilor, a mișcărilor de femei și de tineret, precum și a altor susținători ai nevoilor celor mai vulnerabile și marginalizate grupuri din R. Moldova. Depinde, de asemenea, de perseverența cu care guvernul pune în aplicare reformele structurale, inclusiv reformele din sectorul justiției și din administrația publică, și, prin aceasta, sporește responsabilitatea și angajamentul public și consolidează coeziunea socială.

Grupuri vulnerabile

Printre acestea se numără femeile, tinerii și copiii vulnerabili, în special în zonele rurale; romii și minoritățile etno-lingvistice; victimele

traficului de persoane; migranții vulnerabili; persoanele cu dizabilități; supraviețuitorii violenței sexuale și de gen; persoanele care trăiesc cu HIV; persoanele LGBTQI+; copiii și adolescenții rămași fără supravegherea părinților; persoanele aflate în detenție și cele eliberate din penitenciare; solicitanții de azil, refugiații și apatrizii; consumatorii de droguri; lucrătorii sexului; și persoanele în vârstă.

Strategii și planuri naționale de dezvoltare

Acestea includ SND Moldova 2030; Programul de activitate al Guvernului și Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022; Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018–2022; Strategia națională de integritate și anticorupție pentru anii 2017–2023; Strategia de dezvoltare a sectorului de tineret „Tineret 2030” (proiect); Strategia de dezvoltare a sistemului statistic național 2023-2030 (proiect); Programul de prevenire și combatere a criminalității pentru anii 2022-2025 (proiect); Programul de consolidare a încrederii și siguranței societății prin formare, integritate și digitalizare a sistemului afacerilor interne pentru anii 2022-2025 (proiect); Strategia de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030 (proiect); Programul Național pentru Protecția Copilului pe anii 2022-2026 (proiect); Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025; Programul național și Planul de acțiune privind egalitatea de gen pentru anii 2022-2026 (proiect); Program privind îmbătrânirea activă și sănătoasă pentru anii 2023-2027 (proiect); Programul național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite privind femeile, pacea și securitatea (proiect); Strategia de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027; Programul pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2022-2025 (proiect); Programul național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022; Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice 2013-2022 (proiect nou elaborat în 2022); și Strategia

națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pe anii 2018-2023.

Parteneriate

Vor fi dezvoltate în continuare parteneriate strategice cu instituțiile publice naționale și locale pentru a da cetățenilor posibilitatea de a participa la buna guvernare la toate nivelurile, și vor fi dezvoltate colaborări puternice cu următoarele: autoritățile publice locale; BNS; Centrul de Cercetări Demografice; Cancelaria

de Stat; Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Finanțelor; Ministerul Justiției; Ministerul Muncii și Protecției Sociale; Administrația Națională a Penitenciarelor; Agenția Relații Interetnice; Consiliul Național pentru Drepturile Omului; Secretariatul Permanent pentru Drepturile Omului; Consiliul pentru Egalitate; Biroul Avocatului Poporului; Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat; Agenția Națională pentru Dezvoltarea Programelor și Activității de Tineret; OSC-uri; OBC-uri; rețele de tineret și alte rețele specializate; și universități.

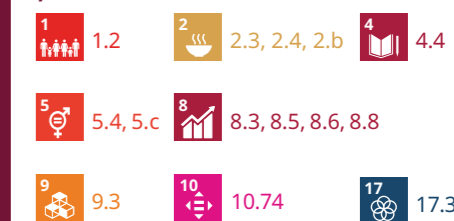
Domeniul prioritar 3

Prosperitate partajată sporită într-o economie durabilă

Rezultatul 3

Până în 2027, toți oamenii din R. Moldova, în special cei mai vulnerabili, beneficiază de o dezvoltare economică incluzivă, competitivă și durabilă și de acces egal la muncă decentă și locuri de muncă productive

Țintele ODD:

Teoria Schimbării

Obținerea unei productivități economice mai mari și, în consecință, a unor standarde de viață mai ridicate necesită crearea de oportunități egale pentru toți locuitorii R. Moldova pentru a contribui la o creștere economică incluzivă și durabilă. Teoria schimbării afirmă că crearea unui mediu favorabil pentru o dezvoltare economică incluzivă și durabilă, prin intermediul unor cadre politice și instituționale care promovează crearea de locuri de muncă productive și decente, este o condiție prealabilă majoră pentru o participare egală și semnificativă a tuturor persoanelor în economie și pentru a aborda problema diminuării capitalului uman din cauza emigrației și a îmbătrânirii populației.

În acest sens, este esențial să se îmbunătățească mediul de reglementare pentru a se asigura că acesta promovează condiții adecvate pentru participarea la forța de muncă a femeilor și a grupurilor vulnerabile (de exemplu, a persoanelor cu dizabilități).

Aceste eforturi ar trebui să fie completate de intervenții care vizează îmbunătățirea accesului (în special pentru cei rămași în urmă) la o protecție adecvată și la condiții de muncă sigure, în conformitate cu standardele internaționale de muncă, la cunoștințe, la competențele solicitate și la resurse pentru a promova o cultură a capacității de inserție profesională, a competitivității și a spiritului antreprenorial în R. Moldova. În cele din urmă, ar trebui consolidate capacitățile întreprinderilor pentru a le permite să creeze locuri de muncă ecologice și decente, să utilizeze eficient resursele (inclusiv energia ecologică și regenerabilă), să contribuie la dezvoltarea urbană durabilă și să integreze inovațiile pentru a-și spori productivitatea și competitivitatea, precum și rezistența la crizele și urgențele globale și geopolitice.

Corelate cu Rezultatul 4, rezultatele obținute în cadrul acestui rezultat ar trebui să sprijine dezvoltarea unei economii diversificate și competitive în Moldova și să contribuie la reducerea sărăciei și a inegalităților dintre mediul rural și cel urban. Împreună cu

Rezultatul 1, acest rezultat va avea un rol esențial în abordarea cauzelor profunde ale excluziunii și discriminării și în promovarea dezvoltării umane egale.

Soliditatea teoriei schimbării este condiționată de mai multe ipoteze: cooperarea dintre sectorul public și cel privat pentru a promova inovațiile tehnologice și abilitarea oamenilor prin participarea cetățenilor, printre altele; măsuri anticorupție pentru a promova investițiile străine și mobilizarea resurselor diasporei; și eforturi eficiente pentru a aborda schimbările demografice și migrația și pentru a susține și dezvolta capitalul uman. În același timp, ca și în cazul altor domenii prioritare, este esențial ca guvernul să construiască parteneriate public-privat eficiente și durabile și să implice sectorul privat pentru a contribui în mod mai proactiv la punerea în aplicare și monitorizarea agendei ODD.

Grupuri vulnerabile

Printre acestea se numără femeile și tinerii vulnerabili, inclusiv NEET; persoanele sărace din zonele rurale; migranții care revin în țară și familiile lor; refugiații și solicitanții de azil; apatrizii; micii producători agricoli; persoanele cu dizabilități; romii și minoritățile etno-lingvistice; și persoanele în vârstă.

Strategii și planuri naționale de dezvoltare

Printre acestea se numără: SND Moldova 2030; Programul de activitate al Guvernului și Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022; Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022; Strategia de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030 (proiect); Programul destinat gestionării fluxului migrațional, azilului și integrării străinilor pentru anii 2022-2025 (proiect);

Strategia națională „Diaspora-2025”; Programul național de stimulare a revenirilor și facilitare a (re)integrării cetățenilor Republicii Moldova implicați în procesul de migrație (2022-2026); Programul de management integrat al frontierei de stat pentru anii 2022-2025 (proiect); Strategia Națională de Dezvoltare Regională a Republicii Moldova pentru anii 2022-2028; Programul național de dezvoltare a orașelor-poli de creștere în Republica Moldova pentru anii 2021-2027; Programul Național pentru Ocuparea Forței de Muncă pentru anii 2022-2027 (proiect); Programul de Țară privind Munca Decentă pentru anii 2021-2024; Programul național și Planul de acțiuni privind egalitatea de gen pentru anii 2022-2026 (proiect); Programul pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2022-2025 (proiect); Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală 2022 – 2027 (proiect); și Programul de susținere a inițiativelor de clustere (proiect).

Parteneriate

Se vor dezvolta parteneriate strategice cu ministerele de resort, precum și cu administrațiile regionale și locale. Implicarea sectorului privat va fi esențială pentru a obține rezultatele scontate în cadrul acestui rezultat. Parteneriatele cu următoarele instituții și entități sunt considerate indispensabile: Ministerul Economiei; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; administrațiile regionale și locale; Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii; Biroul Relații cu Diaspora; Ministerul Muncii și Protecției Sociale; sindicatele; patronatele; Agenția de Guvernare Electronică; Consiliul Economic pe lângă Prim-Ministrul RM; MIMM-uri; ONG-uri; organizații conduse de tineri și de femei; asociații de fermieri; asociații industriale multiple; asociații de afaceri; și camere de comerț.

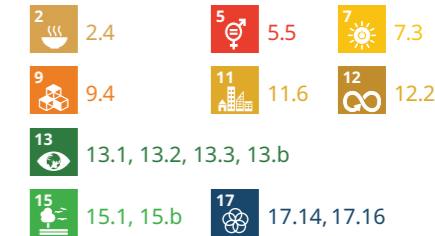
Domeniul prioritar 4

Dezvoltare verde, comunități durabile și rezistență la dezastre și schimbările climatice

Rezultatul 4

Până în 2027, instituțiile și toți oamenii din R. Moldova beneficiază și contribuie la o dezvoltare ecologică și rezistentă, utilizarea durabilă a resurselor naturale și acțiuni eficiente la schimbările climatice, sensibile la gen și managementul riscului de dezastre

Țintele ODD:

Teoria Schimbării

Promovarea unei dezvoltări ecologice va permite țării să valorifice potențialul neexploatat și resursele globale disponibile pentru a stimula o transformare care va facilita progresul către toți pilonii dezvoltării durabile, sporind bunăstarea umană, generând o creștere economică responsabilă, dar competitivă și sporind rezistența generală a oamenilor și a comunităților. Teoria schimbării pentru acest rezultat recunoaște necesitatea de a se concentra pe mai mulți factori de schimbare care vor avea un efect catalizator asupra mai multor obiective din cadrul CCDD-ONU pentru anii 2023-2027, cum ar fi sănătatea oamenilor, crearea locurilor de muncă, inovativitatea și competitivitatea întreprinderilor și responsabilitatea socială sporită a populației din R. Moldova pentru agenda de dezvoltare durabilă.

Obținerea capacității sporite de guvernare de mediu pentru a pune în aplicare cadre de politici sensibile la dimensiunea de gen care să promoveze o dezvoltare ecologică și rezilientă la schimbările climatice și reducerea riscului de dezastre este o condiție prealabilă esențială care nu doar îi va permite țării să își îndeplinească angajamentele asumate în cadrul Convenției-cadru a Organizației Națiunilor Unite cu privire la schimbarea climei (CCONUSC), al Protocolului de la Kyoto, al Acordului de la Paris și al obiectivelor conexe, precum și al altor acorduri multilaterale de mediu²⁹, dar va crește, de asemenea, rezistența comunităților urbane și rurale și a celor mai vulnerabile populații la efectele negative ale schimbărilor climatice, astfel încât să prevină

pierderile umane, sociale și economice. O mai bună guvernare de mediu presupune, de asemenea, crearea unui mediu propice pentru ca întreprinderile mici și mijlocii să promoveze inovarea în toate sectoarele, inclusiv prin utilizarea de tehnologii mai puțin poluante.

Având în vedere importanța agriculturii pentru creșterea economică în R. Moldova și rolul critic al acesteia în asigurarea securității alimentare pe fondul crizei economice și a refugiaților, este important să se consolideze capacitățile celor implicați în agricultură (în special ale micilor producători agricoli) de a se angaja în practici agricole durabile și rezistente, de a integra sursele de energie regenerabilă și de a accesa noi piețe. În același timp, este esențial să se consolideze responsabilitatea socială a întreprinderilor și a oamenilor în ceea ce privește un mediu curat și utilizarea durabilă a resurselor naturale și energetice. Pentru a urmări schimbări pozitive la nivel instituțional și comportamental, va fi necesar să se consolideze capacitățile instituțiilor publice și private pentru a asigura o gestionare durabilă eficientă, protecția și utilizarea resurselor naturale, o mai bună eficiență energetică și rezistență la schimbările climatice, la situațiile de urgență și la dezastre care să fie în beneficiul celor mai vulnerabili și săraci, precum și să se angajeze parteneri din cadrul instituțiilor publice și al societății civile pentru a promova o participare semnificativă a comunităților locale și a altor deținători de drepturi (inclusiv a grupurilor vulnerabile) la elaborarea și punerea în aplicare a unor soluții durabile pentru a aborda degradarea mediului, schimbările climatice și dezastrele și pericolele naturale.

²⁹ Inclusiv cinci acorduri multilaterale de mediu și a protocoalelor acestora: <https://unece.org/environment-policy/conventions-and-protocols>.

Pe lângă interconexiunile cu Rezultatul 3, rezultatele din cadrul acestui rezultat vor afecta în mod direct obiectivele din cadrul Rezultatului 1, în special în ceea ce privește sănătatea și educația. Cu toate acestea, ele vor fi condiționate de progresele realizate în cadrul guvernării participative pentru a se asigura că măsurile de dezvoltare ecologică și de adaptare la schimbările climatice și de reducere a riscurilor de dezastre sunt receptive tuturor oamenilor din R. Moldova, indiferent de sex, vârstă, dizabilitate și statut de migrație sau caracteristici socioeconomice.

Ipotezele critice care stau la baza teoriei schimbării pentru acest rezultat se referă în principal la angajamentul guvernului de a atrage și de a aloca fonduri suficiente și de a pune în aplicare acordurile multilaterale privind mediul și clima. Acest lucru ar trebui să facă posibilă intensificarea sprijinului pentru dezvoltarea ecologică favorabilă incluziunii și participativă, pentru acțiunile de combatere a schimbărilor climatice și pentru gestionarea situațiilor de urgență și a riscurilor de dezastre. În plus, crearea unor parteneriate eficiente în vederea creșterii investițiilor din partea sectorului privat (inclusiv a resurselor diasporei) pentru a promova utilizarea durabilă a resurselor naturale și pentru a consolida capacitatea de rezistență a oamenilor și a comunităților este extrem de importantă și ar trebui să fie sprijinită de soluții politice inteligente care să motiveze întreprinderile private să integreze soluții inovatoare inteligente din punct de vedere climatic și energie regenerabilă, metode ecologice de gestionare a deșeurilor, precum și modele de consum și de producție responsabile.

Grupuri vulnerabile

Printre acestea se numără femeile vulnerabile din zonele rurale, gospodăriile sărace și cele conduse de femei, micii producători agricoli,

romii, tinerii, persoanele în vârstă, persoanele cu dizabilități, precum și refugiații și solicitanții de azil.

Strategii și planuri naționale de dezvoltare

Acestea includ SND Moldova 2030; Programul de activitate al Guvernului și Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022; Strategia de mediu pentru anii 2014-2023; Strategia de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030 (proiect); Programul de prevenire și gestionare a situațiilor de urgență și excepționale pentru anii 2022-2025 (proiect); Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală 2022 – 2027, (proiect); Programul de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025; Strategia de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în 2030; și Programului național de adaptare la schimbările climatice până în anul 2030 (proiect).

Parteneriate

Asigurarea unor parteneriate strategice cu ministerele de resort, cu structurile de coordonare sectorială și cu sectorul privat va fi esențială pentru atingerea Rezultatului 4. În special, sectorul privat va juca un rol esențial în sprijinirea cercetării și dezvoltării și în eficientizarea investițiilor în producția și tehnologiile ecologice. Guvernul va avea, de asemenea, un rol esențial în promovarea și sprijinirea investițiilor ecologice și a tranziției către energia verde, precum și în îmbunătățirea cadrelor de politici. Principalii parteneri vor fi următorii: Ministerul Mediului; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Economiei; autoritățile publice locale; BNS; Biroul pentru Relații cu Diaspora; Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii; asociații de afaceri; organizații industriale; și IFI-uri.

2.6. Sinergii între rezultatele CCDD-ONU

Conceperea CCDD-ONU (Teoria schimbării) stabilește interconexiunile dintre rezultatele la nivelul Țintelor ODD, ceea ce ar trebui să faciliteze obținerea rezultatelor scontate de către Organizația Națiunilor Unite în Moldova și partenerii săi prin sinergii care produc un efect multiplicator în ceea ce privește atingerea obiectivelor care sunt în centrul atenției CCDD-ONU și a celor care rămân dincolo. De asemenea, EȚONU va urmări îndeaproape procesul de localizare a obiectivelor și indicatorilor ODD în strategiile și planurile de acțiune naționale și va utiliza oportunitățile care decurg din asumarea sporită a anumitor obiective pentru a promova sinergii prin parteneriate strategice cu partenerii relevanți.

CCDD-ONU ia în considerare, de asemenea, legăturile dintre pacea și dezvoltarea durabilă în contextul specific al Republicii Moldova. Domeniile prioritare și rezultatele includ obiective și activități care adoptă o abordare holistică pentru promovarea oportunităților economice echitabile, a drepturilor omului și a egalității de gen, consolidând în același timp dialogul și coeziunea socială, inclusiv în contextul conflictului transnistrean cu regiunea transnistreană și al tensiunilor geopolitice sporite.

Totodată, CCDD-ONU există în complementaritate cu PRR. PRR este instrumentul de colectare de fonduri, de coordonare și de planificare a răspunsului umanitar pentru refugiații din R. Moldova. În timp ce răspunde nevoilor umanitare, acesta servește, de asemenea, drept plan de tranziție pentru a promova incluziunea refugiaților în țară. Cu un accent general pe consolidarea rezilienței sistemelor, a instituțiilor și a oamenilor în fața crizelor și a situațiilor de urgență, proiectul CCDD-ONU integrează în mod holistic aspectele multidimensionale ale protecției, siguranței și accesului la nevoile și serviciile de bază (cum ar fi sănătatea, nutriția și educația) printr-o abordare multisectorială bazată pe drepturile omului și pe egalitatea de gen, care completează un plan de acțiune regional interinstituțional pentru a asigura soluții coerente și cuprinzătoare la criza

refugiaților și consolidarea legăturii între ajutorul umanitar, dezvoltare și pace.

Punerea în aplicare a CCDD-ONU va beneficia de existența mai multor platforme și parteneriate regionale, cum ar fi: Parteneriatul estic, CAREC, Procesele de la Budapesta și Praga, Inițiativa central-europeană, Comunitatea Statelor Independente, Convenția de cooperare polițienească pentru Europa de Sud-Est, Consiliul de cooperare regională și Rețeaua de sănătate din Europa de Sud-Est. Vor fi explorate în continuare sinergiile cu aceste cadre și cu alte cadre regionale și globale, de exemplu Forumul mondial privind migrația și dezvoltarea, valorificând expertiza și resursele regionale ale Organizației Națiunilor Unite, inclusiv angajamentul cu platformele regionale de colaborare în ceea ce privește domeniile de rezultate conexe, pentru a asigura coerența și complementaritatea între intervenții, precum și pentru a ajunge la părțile interesate din afara Organizației Națiunilor Unite.

CCDD-ONU va impulsiona participarea R. Moldova la mecanismele de monitorizare a drepturilor omului, cum ar fi EPU, evaluărilor Organelor create prin tratate și Procedurile speciale, precum și punerea în aplicare a standardelor și convențiilor internaționale privind drepturile omului (cum ar fi CEDAW, Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, Convenția privind eliminarea discriminării rasiale, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, Convenția cu privire la drepturile copilului, Convenția împotriva torturii și a altor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante și Convenția de la Istanbul) pentru a consolida respectarea, protecția și realizarea drepturilor omului de către guvern. Integrarea principiilor “Să nu lăsăm pe nimeni în urmă”, “Drepturile omului” și “Egalitatea de gen și abilitarea femeilor” va fi sprijinită prin intermediul tuturor domeniilor de rezultate și prin reflectarea în matricea de rezultate a lacunelor specifice identificate în recomandările primite de către mecanismele și instrumentele de supraveghere a drepturilor omului și urmate de acțiuni reflectate în planurile naționale privind drepturile omului (printre altele).

2.7 Sustenabilitate

CCDD-ONU a fost elaborat în cadrul unui dialog și al unor consultări strânse cu guvernul și cu părțile interesate din societatea civilă și din sectorul privat. Selectarea domeniilor prioritare și a țintelor ODD a fost aliniată direct la prioritățile naționale și la aspirația țării de a adera la Uniunea Europeană, ceea ce ar trebui să contribuie la durabilitatea rezultatelor obținute în cadrul diferitelor rezultate. Mai mult, matricea de rezultate a CCDD-ONU pentru anii 2023-2027 integrează realizări și indicatori în cadrul fiecăruia dintre rezultatele care prezintă schimbările în ceea ce privește capacitatea, care sunt necesare pentru a asigura durabilitatea rezultatelor, inclusiv crearea unui mediu juridic și politic favorabil, dezvoltarea capacității instituționale și umane și implicarea partenerilor și a beneficiarilor (inclusiv a celor mai marginalizate și vulnerabile grupuri). Implicarea agențiilor Organizației Națiunilor Unite în elaborarea și revizuirea cadrului de politici și a strategiilor sectoriale, precum și în elaborarea bugetului ministerelor, va promova durabilitatea produselor și serviciilor dezvoltate. Totodată, ca parte a strategiilor de ieșire din programele și proiectele lor, toate agențiile Organizației Națiunilor Unite vor asigura dezvoltarea capacităților relevante în cadrul instituțiilor partenere pentru a se asigura că acestea sunt capabile să își asume responsabilitatea pentru rezultatele obținute în cadrul CCDD-ONU.

CCDD-ONU pune un accent deosebit pe sinergiile cu Acordul de asociere la Uniunea Europeană și cu planurile strategice respective, precum și pe faptul că este foarte relevant pentru recomandările primite de instrumentele de monitorizare a drepturilor omului și de mecanismele instituite pentru punerea în aplicare a convențiilor, iar acest lucru ar trebui să contribuie la asumarea la nivel național a rezultatelor. În plus, sistemul Organizației Națiunilor Unite va promova o abordare multisectorială (care a adus soluții mai durabile la o serie de provocări de dezvoltare în cadrul programului anterior) și va milita pentru instituționalizarea acesteia.

Structura de guvernare revizuită a CCDD-ONU ar trebui să asigure o mai bună aliniere la planurile organismelor de coordonare a ODD

și ale instituțiilor care oferă sprijin tehnic (cum ar fi Cancelaria de Stat) pentru a sprijini țara să abordeze provocările de dezvoltare identificate în ENV. În acest sens, EȚONU, împreună cu partenerii, va consolida capacitățile naționale de a integra indicatorii și țintele ODD în sistemul național de planificare și monitorizare și de a armoniza bugetarea pentru ODD. Acest lucru ar trebui să asigure o mai mare responsabilitate pentru realizarea indicatorilor ODD naționalizați și, în plus, ar trebui să consolideze capacitatea națională de monitorizare a îndeplinirii ODD. Consolidarea capacității naționale de monitorizare și evaluare a ODD, inclusiv în ceea ce privește colectarea de date dezagregate, rămâne una dintre prioritățile-cheie ale CCDD-ONU pentru anii 2023-2027.

În cele din urmă, sistemul Organizației Națiunilor Unite va sprijini instituțiile guvernamentale în punerea în aplicare a unor măsuri suplimentare importante, așa cum se subliniază în ENV 2020, cum ar fi o mai bună integrare a obiectivelor și indicatorilor ODD în principalele documente strategice și programatice, utilizarea de date dezagregate pentru a măsura vulnerabilitățile în elaborarea și punerea în aplicare a politicilor sociale, economice și de mediu, precum și alocarea de resurse financiare suficiente. Aceste intervenții vor consolida asumarea la nivel național a obiectivelor de dezvoltare durabilă și vor contribui la durabilitatea rezultatelor obținute în cadrul CCDD-ONU, în legătură cu obiectivele specifice ale ODD.

2.8. Avantajele comparative ale Organizației Națiunilor Unite și configurația EȚONU

Organizația Națiunilor Unite este de mult timp un partener apreciat în R. Moldova și, după cum sugerează dovezile obținute în urma consultărilor cu mai multe părți interesate, va exista o cerere mare de expertiză și servicii ale EȚONU din partea guvernului. Acest sprijin se va referi în special la integrarea țării în Uniunea Europeană, atingând o serie de domenii (drepturile omului, egalitatea de gen, migrația, schimbările climatice, guvernarea transparentă, reziliența demografică etc.), precum și la sprijinul pentru implementarea SND Moldova 2030 (în curs de actualizare). Toate acestea

prezintă oportunități strategice de promovare a unei coordonări suplimentare în cadrul EȚONU și de perfecționare a cooperării în vederea unei abordări mai integrate, cu scopul general de a accelera progresul în vederea atingerii obiectivelor ODD naționalizate.

În timp ce țara este încă în curs de ieșire din criza COVID-19, tensiunile regionale și situația refugiaților sunt susceptibile de a avea consecințe fără precedent care ar putea afecta CCDD-ONU pe întreaga durată a ciclului său. De asemenea, în funcție de evoluția crizei refugiaților, este posibil ca EȚONU să trebuiască să continue sprijinirea punerii în aplicare a răspunsului pentru refugiați și să lucreze în strânsă colaborare și în mod complementar cu structura de coordonare a refugiaților existentă în R. Moldova pentru a promova legătura dintre ajutorul umanitar, dezvoltare și pace. Factorii și provocările menționate mai sus ar putea necesita mai multe capacități suplimentare din partea Organizației Națiunilor Unite în Moldova: de exemplu, pentru a asigura coerența și sinergiile dintre necesitățile umanitare și obiectivele de dezvoltare durabilă; pentru a integra reziliența și coeziunea în toate activitățile programatice și operaționale; și pentru a face o referire mai puternică la principiul “să nu lăsăm pe nimeni în urmă”, la drepturile omului, la egalitatea de gen și la alte principii directoare pentru a aborda vulnerabilitățile multiple, inclusiv cele care ar putea deveni mai importante din cauza impactului războiului din Ucraina asupra arhitecturii și infrastructurii regionale. Ca atare, EȚONU va trebui să fie mai agilă și mai flexibilă, pentru a se adapta la schimbările de context. În acest scop, EȚONU va explora modalitățile prin care poate atrage expertiză de la nivel regional și de la nivel de sediu pentru a-și spori capacitatea de a efectua o analiză multidimensională a riscurilor și pentru a asigura mai multe schimburi regionale și între țări, care vor fi benefice pentru punerea în aplicare a CCDD-ONU.

Este posibil să existe o cerere mai mare de expertiză tehnică pentru formularea de politici, generarea de date și schimbul de cunoștințe, precum și o nevoie de a oferi un spațiu neutru pentru un dialog mai larg între guvern, societatea civilă și sectorul privat cu privire la modul de mobilizare a resurselor și a angajamentului mai multor părți interesate în vederea realizării priorităților naționale și a Agendei 2030. Prin urmare, EȚONU a convenit ca exercițiul de configurare să fie repetat în primul an al CCDD-ONU pentru anii 2023-2027 și ulterior (în funcție de schimbările de context), pentru a se asigura că alocarea de capacități sprijină calea de dezvoltare prevăzută în teoria schimbării.

Deși EȚONU are avantaje comparative în majoritatea domeniilor de rezultate ale CCDD-ONU, rezultatele exercițiului de configurare sugerează că ar trebui îmbunătățită coordonarea internă pentru a asigura utilizarea maximă a capacităților funcționale disponibile (cum ar fi M&E; capacitatea de a accesa, genera, gestiona și schimba cunoștințe și de a le adapta la contextul local; și capacitatea de comunicare și de promovare). În același timp, EȚONU intenționează să extindă angajamentul cu guvernul și cu alte părți interesate prin intermediul mecanismelor de guvernare și de coordonare ale CCDD-ONU pentru anii 2023-2027 și, în special, prin intermediul grupurilor și rețelelor tematice. Acest lucru ar putea permite o utilizare mai eficientă a capacităților și a activelor disponibile în cadrul agențiilor specializate și al agențiilor cu o dimensiune regională pentru a atrage expertiză tehnică în domeniile de interes ale părților interesate și pentru a îmbunătăți accesul acestora la inovare în materie de politici și la cunoștințe de ultimă oră.

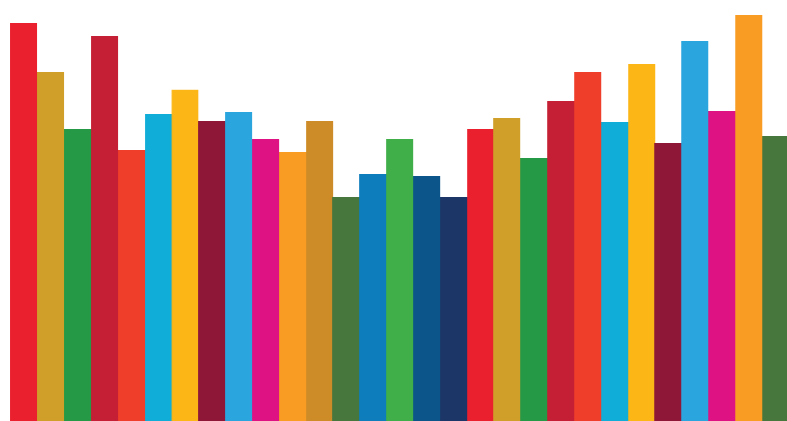

Poză: PNUD

CAPITOLUL 3

PLANUL DE PUNERE ÎN APLICARE A CCDD-ONU

3.1. Strategia de punere în aplicare și parteneriate strategice

Coordonarea integrată și eficientă cu partenerii va rămâne esențială pentru punerea în aplicare a sprijinului acordat de Organizația Națiunilor Unite. Punerea în aplicare a CCDD-ONU se va baza pe parteneriatele de succes în curs de desfășurare, dezvoltând și stabilind în același timp noi parteneriate pentru a sprijini implicarea în cunoștință de cauză și consultările cu mai multe părți interesate. EȚONU va încerca în continuare să își consolideze colaborarea cu partenerii tradiționali - adică guvernul și autoritățile publice locale, instituțiile naționale pentru drepturile omului, OSC-urile, grupurile de reflecție, ONG-urile internaționale și fundațiile - și să dezvolte colaborări inovatoare cu instituții din sectorul financiar și institute de cercetare.

Contactele și parteneriatele cu partenerii de dezvoltare nou apăruti vor fi explorate și luate în considerare în contextul parteneriatului și cooperării sud-sud și triunghiulare, precum și al îmbunătățirii cooperării cu instituțiile financiare internaționale. În plus, EȚONU va urmări să valorifice potențialul sectorului privat pentru a-și lărgi baza de parteneriate și pentru a include modalități inovatoare prin care întreprinderile pot contribui la punerea în aplicare a CCDD-ONU și a Agendei 2030, în termeni mai largi. Pentru un angajament mai activ față de întreprinderi, EȚONU va crea mai multe oportunități de participare la evenimentele din sectorul privat și va crea mai multe oportunități pentru un dialog structurat și regulat. Pornind de la experiența sa pozitivă cu peste 20 de parteneriate de succes cu sectorul privat din trecut, EȚONU va explora abordări și inițiative inovatoare, cum ar fi angajamentele corporatiste de a face investiții de impact; punerea în aplicare a unor politici favorabile familiei, copilului și genurilor; îmbătrânirea activă; și promovarea unor soluții energetice curate.

EȚONU, cu coordonarea Biroului Coordonatorului Rezident, va continua să sprijine Cancelaria de Stat în calitate de organism coordonator la nivel

guvernamental pentru punerea în aplicare a ODD în țară. Mai precis, EȚONU se va implica mai activ și va sprijini mai activ Consiliul Național pentru Dezvoltare Durabilă existent³⁰, precum și forumurile specializate de coordonare sectorială.

3.2. Planurile de lucru comune

CCDD-ONU va fi executat la nivel național sub coordonarea generală a autorității naționale desemnate pentru coordonarea asistenței externe, Ministerul Finanțelor. Ministerele și autoritățile publice, OBC-urile/ONG-urile, ONG-urile internaționale și agențiile sistemului Organizației Națiunilor Unite vor contribui la punerea în aplicare a activităților CCDD-ONU. CCDD-ONU va deveni operațional prin elaborarea unor planuri de lucru comune (PLC) și a unor documente de proiect, după caz, care vor descrie rezultatele specifice care urmează să fie obținute și care vor constitui un acord între agențiile sistemului Organizației Națiunilor Unite și fiecare partener de implementare cu privire la utilizarea resurselor. Agențiile sistemului Organizației Națiunilor Unite și partenerii vor utiliza numărul minim de documente necesare, și anume CCDD-ONU semnat și PLC semnate sau planurile de lucru și documentele de proiect specifice fiecărei agenții, pentru a pune în aplicare inițiativele programatice. Cu toate acestea, după cum este necesar și adecvat, documentele de proiect pot fi pregătite utilizând textul relevant din CCDD-ONU, PLC sau planurile de lucru și/sau documentele de proiect specifice agenției, printre altele. Pe lângă PLC-urile elaborate pentru fiecare rezultat, un plan comun al Organizației Națiunilor Unite privind HIV/SIDA va fi formulat și aprobat de către EȚONU în fiecare an.

EȚONU va elabora PLC-uri anuale ca mecanism de operaționalizare a CCDD-ONU. PLC-urile vor transpune rezultatele și realizările în activități concrete, măsurabile și limitate în timp, care să ofere o descriere clară a modului în care Organizația Națiunilor Unite contribuie la realizarea obiectivelor convenite. PLC-urile anuale sunt instrumente esențiale, deoarece evită suprapunerea și abordările fragmentate și asigură coerența la nivelul Organizației Națiunilor Unite în

³⁰ Creat prin Hotărârea Guvernului nr. 912 din 25 iulie 2016 și compus din prim-ministru și cabinet, mediul academic, sindicate și patronate și societatea civilă.

programarea colectivă pentru țară. De asemenea, PCL-urile reprezintă o oportunitate pentru echipa de intervenție a ONU de a modifica sau de a adăuga noi produse.

De asemenea, programele comune de lucru permit monitorizarea progreselor înregistrate în vederea obținerii rezultatelor convenite și constituie baza pentru elaborarea Raportului anual privind rezultatele de țară. Acestea sunt redactate în UN INFO de către Grupurile de rezultate, cu sprijinul grupului de M&E și cu sprijin tehnic din partea Biroului Coordonatorului Rezident.

Planurile comune de acțiune, care sunt alinate la cadrul ODD și la prioritățile naționale ale R. Moldova, sunt supuse unor evaluări anuale pentru a evalua progresele înregistrate și pentru a sugera corecții de curs (după necesitate). Rezultatele din PCL reflectă agregarea rezultatelor secundare, care oferă o mai bună desegregare și detalii privind rezultatele convenite.

3.3. Guvernanță

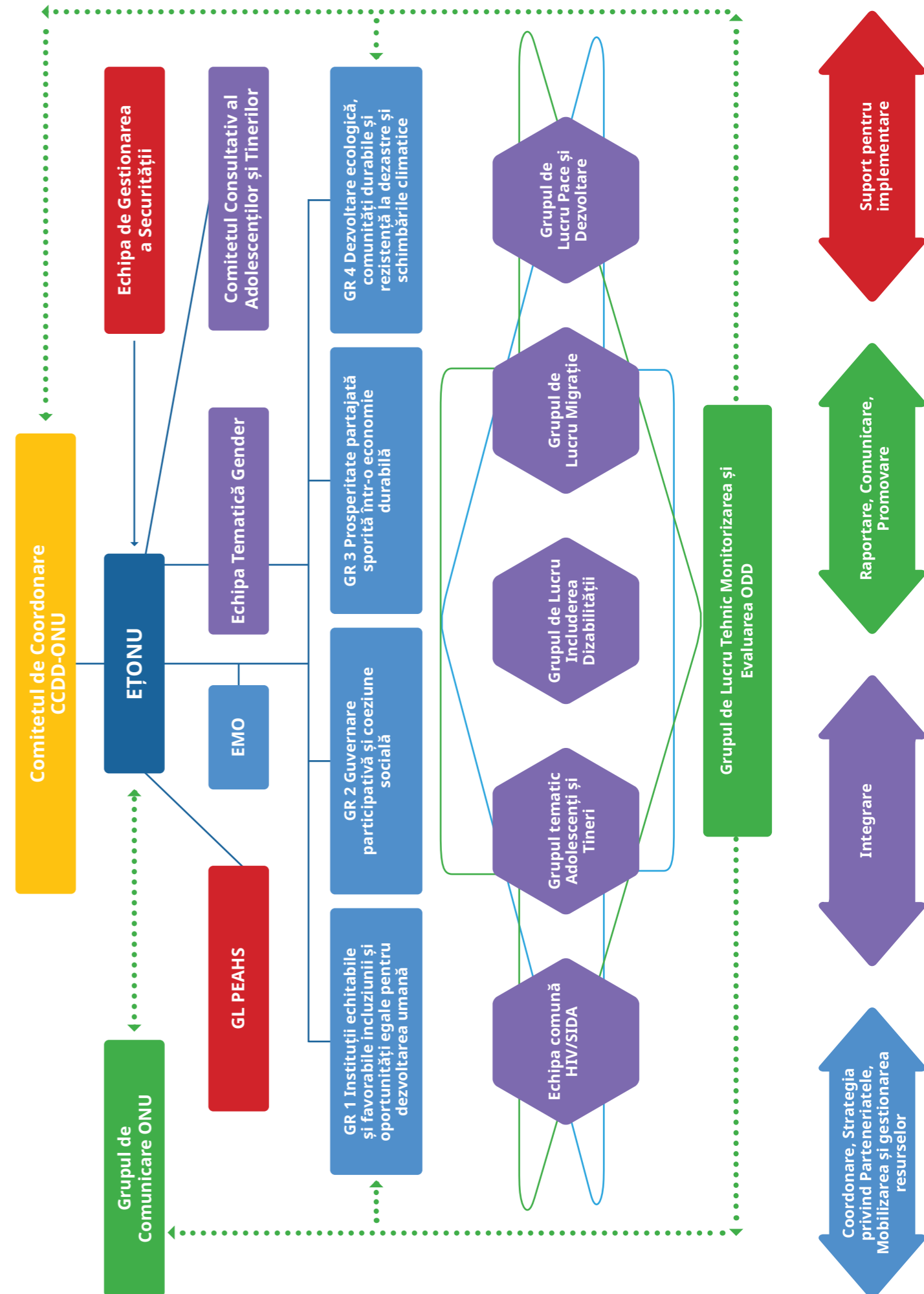
Structura de guvernare a CCDD-ONU, astfel cum este prezentată în **Figura 1**, ar trebui să asigure o punere în aplicare coordonată, eficientă și transparentă a CCDD-ONU, în strânsă aliniere cu prioritățile naționale și cu procesele de naționalizare a obiectivelor ODD conduse de guverne. Acesta cuprinde Comitetul de Coordonare la nivel înalt, patru grupuri de rezultate, precum și grupuri tematice și tehnice și grupuri de lucru stabilite în funcție de contextul național. **Comitetul de Coordonare**, coprezidat de Coordonatorul rezident al Organizației Națiunilor Unite (în numele sistemului Organizației Națiunilor Unite) și de prim-ministrul (în numele Guvernului Republicii Moldova), va fi înființat pentru a oferi supraveghere și sprijin la nivel înalt pentru punerea în aplicare a CCDD-ONU. Comitetul de Coordonare va fi responsabil de evaluarea și orientarea direcției strategice a CCDD-ONU și a PLC, de oferirea unei viziuni strategice asupra raportului anual privind rezultatele și de supravegherea evaluării finale a cadrului. Comitetul de Coordonare se va reuni cel puțin o dată pe an pentru a discuta rezultatele și pentru a examina relevanța CCDD-ONU pentru prioritățile naționale, precum și dacă

punerea sa în aplicare este suficient de susținută de parteneriate strategice cu mai multe părți interesate. În acest sens, EȚONU intenționează să exploreze modalități mai eficiente de atragere a partenerilor din diferite sectoare pentru a contribui la activitatea Comitetului de Coordonare și a **Grupurilor de rezultate**, cum ar fi organizarea unor reuniuni tematice extinse care să permită o participare mai largă a partenerilor și a părților interesate naționale și internaționale.

Totodată, EȚONU se va baza pe experiența de succes a mai multor grupuri tematice și grupuri de lucru care s-au dovedit a fi eficiente în ceea ce privește creșterea cooperării cu guvernul și integrarea unor aspecte transversale, cum ar fi genul, dizabilitatea, migrația și HIV/SIDA la nivel programatic. EȚONU va asigura un angajament mai orientat spre rezultate între grupurile tematice și grupurile de lucru și grupurile de rezultate pentru a le sprijini pe acestea din urmă să își asume un rol mai strategic, inclusiv organizarea de dialoguri politice cu guvernul, mobilizarea resurselor și crearea de parteneriate, precum și asigurarea unei mai bune alinieri generale a intervențiilor comune la obiectivele ODD în cadrul domeniului de aplicare al CCDD-ONU. Având în vedere necesitatea urgentă de a trece de la localizare la accelerare în realizarea ODD-urilor, EȚONU intenționează să consolideze rolul Grupului de comunicare al Organizației Națiunilor Unite în raportarea rezultatelor obținute în cadrul CCDD-ONU în ceea ce privește relevanța acestora pentru obiectivele ODD naționalizate. În acest sens, Grupul de lucru pentru M&E al ODD va servi drept punct focal pentru consolidarea datelor și a dovezilor provenite de la grupurile de rezultate și de la alte grupuri tematice și grupuri de lucru, astfel încât să ofere contribuții în timp util pentru deciziile strategice la nivelul Comitetului de Coordonare și al grupurilor de rezultate, precum și pentru a spori vizibilitatea contribuției CCDD-ONU la realizarea priorităților naționale și a Agendei 2030.

Figura 1: Structura de guvernare a CCDD-ONU pentru anii 2023-2027

3.4. Resursele pentru CCDD-ONU

Va trebui să se identifice și să se mobilizeze o finanțare adecvată pentru a pune în aplicare pe deplin și a îndeplini angajamentele asumate de EȚONU în cadrul actualului CCDD-ONU pentru anii 2023-2027. În consecință, strategia de resurse a CCDD-ONU pentru anii 2023-2027 se va concentra pe două elemente-cheie: dezvoltarea **Cadrului de finanțare** (care constă într-o analiză a peisajului financiar, a Cadrului multianual și a Cadrelor anuale de finanțare) și a **Strategiei comune de mobilizare a resurselor și parteneriatelor (MRSP)**. Cadrul de finanțare va reprezenta o consolidare a rezultatelor convenite și evaluate ale CCDD-ONU, inclusiv pentru operațiuni și comunicații. În acest context, EȚONU va elabora și aproba un cadru multianual, precum și un cadru anual de finanțare.

Pe baza Cadrului de finanțare, MRSP comun va aborda două aspecte-cheie: modul în care EȚONU va acționa pentru a asigura o finanțare adecvată și modul în care va crea parteneriate pentru o punere în aplicare eficientă și eficace a CCDD-ONU pentru anii 2023-2027. MRSP, pe baza analizei peisajului (evaluarea finanțării dezvoltării), evidențiază principalele nevoi de finanțare în cadrul Cadrului, inclusiv lacunele identificate, și ghidează EȚONU cu privire la opțiunile și modalitățile posibile de mobilizare a resurselor pentru a elimina lacunele, precum și cu privire la modul în care se poate recurge la posibilitățile de a identifica și mobiliza în mod eficient parteneriatele necesare pentru CCDD-ONU pentru anii 2023-2027.

Toate strategiile de finanțare vor promova o abordare comună pentru mobilizarea resurselor. Instrumentele importante în această privință sunt mecanismele de finanțare comună, deoarece acestea reunesc Organizația Națiunilor Unite, consolidează coerența, reduc fragmentarea și concurența internă, largesc baza de donatori și permit partajarea riscurilor cu partenerii și abordarea provocărilor multidimensionale cu soluții cuprinzătoare și inovatoare. În ceea ce privește sursele de finanțare, EȚONU va explora în continuare partajarea costurilor cu guvernul. De asemenea, vor fi identificate și explorate sursele

tradiționale și noi de finanțare, inclusiv o mai bună cooperare între partenerii bilaterali și multilaterali, opțiuni de finanțare mixtă și inovatoare și influențarea mediului politic pentru a facilita fluxuri mai mari de resurse pentru prioritățile naționale legate de ODD. În acest context, Fondul fiduciar multiparteneri din R. Moldova va sprijini EȚONU în mobilizarea finanțării priorităților naționale de dezvoltare prin intermediul CCDD-ONU.

EȚONU va împărtăși strategiile și planurile de mobilizare a resurselor ale fiecărei agenții cu Biroul Coordonatorului Rezident, pentru a putea coordona eficient eforturile în acest domeniu. Mai precis, Biroul coordonatorului rezident va coordona abordările și mesajele de sensibilizare aferente pentru a evita suprapunerea și concurența inutile, maximizând eforturile noastre comune și asigurând o finanțare adecvată și parteneriate durabile.

Principala structură de coordonare pentru cooperarea cu guvernul în ceea ce privește mobilizarea resurselor și parteneriatele va fi Comitetul de Coordonare al CCDD-ONU. La un nivel mai tehnic, EȚONU va lua în considerare posibilitatea de a lucra prin intermediul grupurilor de rezultate, în cadrul cărora reprezentanții guvernului pot co-prezida și/sau de a stabili o nouă structură de coordonare sub forma unui grup operativ sau a unui grup tematic însărcinat în mod special cu operaționalizarea MRSP.

Agențiile din sistemul Organizației Națiunilor Unite vor oferi sprijin pentru dezvoltarea și punerea în aplicare a activităților din cadrul CCDD-ONU pentru anii 2023-2027, care pot include sprijin tehnic, asistență în numerar, bunuri, produse de bază și echipamente, servicii de achiziții publice, transport, fonduri pentru advocacy, cercetare și studii, consultanță, dezvoltare de programe, M&E, activități de formare sau sprijin pentru personal. O parte din sprijinul din partea entităților din sistemul Organizației Națiunilor Unite poate fi acordat ONG-urilor/OSC-urilor, după cum s-a convenit în cadrul planurilor de lucru individuale și al documentelor de proiect. Asistența în numerar pentru cheltuieli de călătorie, indemnizații, onorarii și alte costuri va fi stabilită la rate

proporționale cu cele aplicate în țară, dar nu mai mari decât cele aplicabile în sistemul Organizației Națiunilor Unite (astfel cum se menționează în circularele Comisiei pentru administrația publică internațională).

Sub rezerva evaluărilor anuale și a progreselor înregistrate în punerea în aplicare a programului, fondurile agențiilor din sistemul Organizației Națiunilor Unite vor fi distribuite în funcție de anul calendaristic și în conformitate cu cadrul de finanțare al CCDD-ONU. Bugetele respective vor fi revizuite și detaliate în planurile de lucru și în documentele de proiect. De comun acord între guvern și entitățile din sistemul de dezvoltare al Organizației Națiunilor Unite, fondurile care nu sunt alocate de către donatori agențiilor din sistemul de dezvoltare al Organizației Națiunilor Unite pentru activități specifice pot fi realocate pentru alte activități la fel de valoroase din punct de vedere programatic.

Guvernul va sprijini eforturile depuse de agențiile din sistemul Organizației Națiunilor Unite pentru a strânge fondurile necesare pentru a satisface necesitățile CCDD-ONU și va coopera cu agențiile din sistemul Organizației Națiunilor Unite, inclusiv în următoarele moduri: încurajând guvernele potențialilor donatori să pună la dispoziția agențiilor din sistemul Organizației Națiunilor Unite fondurile necesare pentru a pune în aplicare componentele nefinanțate ale programului; susținând eforturile agențiilor din sistemul Organizației Națiunilor Unite de a colecta fonduri pentru program din alte surse, inclusiv din sectorul privat, atât la nivel internațional, cât și în Republica Moldova; și permițând contribuții din partea persoanelor fizice, a corporațiilor și a fundațiilor din țară pentru a sprijini acest program, care vor fi scutite de impozite pentru donator în măsura maximă permisă de legislația aplicabilă.

3.5. Strategia privind operațiunile comerciale în sprijinul CCDD-ONU

Strategia privind operațiunile comerciale (SOC) este un cadru bazat pe rezultate care se concentrează pe operațiunile comerciale comune cu scopul de a elimina suprapunerile, de a valorifica puterea de negociere comună a

Organizației Națiunilor Unite și de a maximiza economiile de scară. În conformitate cu obiectivele de reformă ale Organizației Națiunilor Unite, Organizația Națiunilor Unite în Moldova a conceput un SOC în sprijinul unei livrări mai eficiente a programelor în vederea realizării Agendei 2030. SOC-ul respectiv este actualizat și monitorizat în fiecare an prin intermediul platformei online.

SOC se axează pe serviciile comune care sunt puse în aplicare în comun sau furnizate de o entitate a Organizației Națiunilor Unite în numele uneia sau mai multor alte entități ale Organizației Națiunilor Unite. Serviciile comune pentru colaborarea viitoare au fost identificate în următoarele domenii: servicii TIC comune; servicii financiare comune; și servicii administrative comune, inclusiv spații/locuri comune, servicii comune de achiziții publice și servicii comune de resurse umane.

EȚONU asigură supravegherea generală a procesului SOC; aprobă și eliberează resursele necesare ale agenției și resursele comune; și semnează SOC și raportul anual final. Echipa de gestionare a operațiunilor și organisme subsidiare ale acesteia sunt responsabile pentru facilitarea dezvoltării și punerii în aplicare a SOC la nivel național.

Poză: ILO

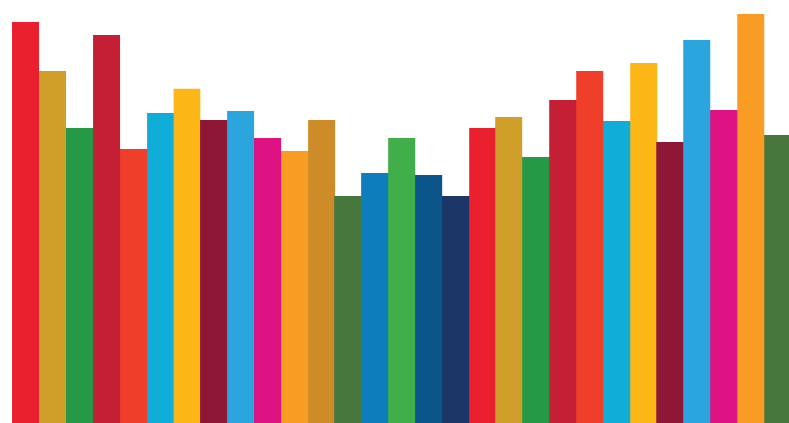

Poză: PNUD

CAPITOLUL 4

PLANUL DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE

4.1. Planul de monitorizare

EȚONU, în colaborare cu Guvernul Republicii Moldova, a elaborat un plan comun multianual de monitorizare, evaluare și învățare (MEÎ) pentru a consolida gestionarea bazată pe rezultate prin colectarea de date de referință și prin urmărirea și monitorizarea progreselor înregistrate în vederea atingerii rezultatelor CCDD-ONU și a ODD-urilor. Planurile MEÎ specifice fiecărei agenții vor fi derivate din planul MEÎ al CCDD-ONU și vor fi sincronizate cu acesta.

Un grup de lucru interagenții ODD/M&E va oferi sprijin tehnic pentru EȚONU și grupurile de rezultate în toate eforturile legate de M&E. Grupul de lucru ODD/M&E se va baza pe expertiza din cadrul EȚONU și va include un reprezentant din partea fiecărui membru al EȚONU. Grupul de lucru ODD/M&E va lucra, de asemenea, în parteneriat strâns cu BNS, în calitate de coordonator al sistemului statistic național. Organizația Națiunilor Unite se va implica activ în activitatea Consiliului sectorial privind asistența externă în domeniul statisticii oficiale și în alte forumuri similare. De asemenea, Organizația Națiunilor Unite va coopera cu Cancelaria de Stat în ceea ce privește urmărirea progreselor înregistrate în punerea în aplicare a ODD, inclusiv în cadrul proceselor ENV sau al evaluărilor tematice axate pe anumite ODD.

Matricea de rezultate a CCDD-ONU (anexa 1) va servi drept principal instrument de măsurare a progreselor înregistrate. Structurată în jurul a trei niveluri de rezultate - impact, rezultate și realizări - matricea definește, de asemenea, indicatori de performanță, inclusiv linii de bază și ținte care au fost formulate ținând cont de indicatorii ODD naționalizate. Cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite, sistemul național de monitorizare a ODD va fi consolidat pentru a se asigura că datele dezagregate sunt disponibile pentru factorii de decizie politică și pentru publicul larg. Sistemele naționale de monitorizare a ODD vor fi utilizate pentru a extinde posibilitățile și pentru a monitoriza punerea în aplicare a CCDD-ONU, inclusiv prin colaborarea cu BNS. Principalele activități de monitorizare vor include misiuni comune de monitorizare, evaluări periodice ale progreselor

înregistrate în ceea ce privește rezultatele, evaluări anuale ale CCDD-ONU, precum și evaluări specifice. După caz, va fi realizată o M&E comună în colaborare cu guvernul. EȚONU va urmări și va promova abordări noi și inovatoare pentru M&E (de ex., tehnologii mobile, Big Data etc.). Responsabilitatea față de grupurile vulnerabile va fi luată în considerare în timpul proceselor de M&E.

EȚONU va continua să sprijine consolidarea sistemului statistic național, inclusiv prin eforturi menite să îmbunătățească disponibilitatea datelor privind indicatorii ODD și să sporească capacitatea partenerilor naționali de a colecta date dezagregate pentru a asigura o monitorizare adecvată a punerii în aplicare a CCDD-ONU, dar și a progreselor înregistrate de țară în vederea realizării Agendei 2030 în sens mai larg. Guvernul Republicii Moldova se angajează să furnizeze date adecvate pentru a asigura eforturile de monitorizare în cadrul CCDD-ONU.

Grupurile de rezultate și grupul de lucru ODD/M&E se vor reuni de două ori pe an pentru a reflecta și a învăța din rapoartele de monitorizare a implementării, inclusiv cu privire la indicatorii ODD, problemele și sinergiile dintre domeniile prioritare. Activitățile comune de monitorizare interinstituțională pe tot parcursul ciclului CCDD-ONU vor asigura faptul că sistemul de dezvoltare al Organizației Națiunilor Unite (a) își respectă angajamentul de a nu lăsa pe nimeni în urmă; (b) ajută partenerii naționali să își dezvolte capacitățile; (c) atenuează factorii de declanșare a conflictelor, riscurile de dezastre, crizele umanitare și urgențele complexe; și (d) promovează un sprijin politic integrat și coerent.

Pentru a sprijini monitorizarea CCDD-ONU și evaluarea riscurilor în ceea ce privește atingerea rezultatelor CCDD-ONU, ACT va fi actualizată anual. Pe baza dovezilor ACT, precum și în urma analizei Comitetului de Coordonare comun privind progresele înregistrate în punerea în aplicare a CCDD-ONU, rezultatele, indicatorii și obiectivele cadrului de țară vor fi ajustate în funcție de necesități.

Platforma UN INFO va fi utilizată pentru a digitaliza și a pune la dispoziția publicului

CCDD-ONU, precum și PLC-urile și documentele corespunzătoare, astfel încât să se îmbunătățească coerența, transparența și responsabilitatea sistemului de dezvoltare al Organizației Națiunilor Unite în această țară. Entitățile Organizației Națiunilor Unite vor actualiza anual sistemul cu date și analize verificate din punct de vedere al calității. Utilizarea UN INFO va permite o monitorizare și o raportare interinstituțională comună raționalizată a progreselor înregistrate în ceea ce privește rezultatele CCDD-ONU, permițând conducerii superioare să facă corecții în programare și să transfere resursele în timp util ca răspuns la schimbările din situație și la nevoile emergente. Pentru a îmbunătăți responsabilitatea în cadrul CCDD-ONU, planul MEÎ va fi aliniat la Planul comun de comunicare și promovare al Organizației Națiunilor Unite, care va conține rezultate și activități cheie de comunicare. Planul este considerat un instrument important pentru creșterea vizibilității CCDD-ONU și, în cadrul eforturilor comune ale EȚONU și ale părților interesate la nivel național, pentru a contribui la accelerarea progreselor în ceea ce privește obiectivele ODD abordate direct în CCDD-ONU și în obiectivele conexe. Rezultatele activităților de monitorizare vor fi utilizate pentru acțiuni comune de advocacy în vederea mobilizării resurselor și a creării de parteneriate pentru realizarea Agendei 2030.

Partenerii de implementare sunt de acord să coopereze cu agențiile sistemului Organizației Națiunilor Unite în ceea ce privește monitorizarea tuturor activităților sprijinite prin transferuri de numerar și vor facilita accesul la registrele financiare relevante și la personalul responsabil cu administrarea numerarului furnizat de agențiile sistemului Organizației Națiunilor Unite. În acest scop, partenerii de implementare sunt de acord să se supună următoarelor:

- 1 Examinări periodice la fața locului și verificări prin sondaj ale evidențelor lor financiare de către agențiile din sistemul Organizației Națiunilor Unite sau de către reprezentanții acestora, după caz, și în conformitate cu clauzele specifice din documentele/contractele lor de angajament cu agențiile din sistemul Organizației Națiunilor Unite.

- 2 Monitorizarea programatică a activităților în conformitate cu standardele și orientările agențiilor din sistemul Organizației Națiunilor Unite privind vizitele la fața locului și monitorizarea pe teren.

- 3 Audit special sau programat. Fiecare organizație a Organizației Națiunilor Unite, în colaborare cu alte agenții ale sistemului Organizației Națiunilor Unite (în cazul în care se dorește acest lucru și în urma consultării cu ministerul coordonator respectiv), va stabili un plan anual de audit, acordând prioritate auditului Partenerilor de implementare care primesc sume mari de asistență în numerar din partea agențiilor sistemului Organizației Națiunilor Unite și Partenerilor de implementare a căror capacitate de gestionare financiară trebuie consolidată.

4.1.1. Riscuri și oportunități

Procesul de formulare a CCDD-ONU a identificat amenințări multidimensionale care ar putea avea un impact asupra traiectoriei de dezvoltare a Republicii Moldova, în principal din cauza conflictului militar din Ucraina vecină. După cum s-a menționat anterior, vulnerabilitatea Republicii Moldova la evoluțiile geopolitice cu impact în regiunea transnistreană, la criza economică și la pericolele de mediu ar putea împiedica eficacitatea CCDD-ONU, în special în ceea ce privește grupurile vulnerabile.

Riscurile menționate mai sus vor fi gestionate prin intermediul unui plan solid de gestionare a riscurilor între agenții (PGRÎA), care va fi revizuit și actualizat periodic. PGRÎA va fi elaborat și aprobat de către EȚONU. Grupurile de rezultate, informate de constatările evaluării costurilor și beneficiilor, vor monitoriza riscurile și oportunitățile prevăzute în PGRÎA în ceea ce privește rezultatele și obiectivele. Acestea vor fi discutate în continuare în cadrul Comitetului de Coordonare comun, ca parte a evaluării anuale comune a performanțelor, cu actualizarea ulterioară a PGRÎA. Totodată, actualizarea anuală a ACTJ va constitui baza pentru ca grupurile de rezultate ale CCDD-ONU să revizuiască validitatea Teoriei schimbării în raport cu ipotezele și riscurile. Activitatea grupurilor

tematice și tehnice și a Comitetului de Coordonare comun va permite, de asemenea, identificarea riscurilor și oportunităților emergente.

În prezent, principalele oportunități includ accelerarea aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană; consolidarea sistemelor din țară (agricultură cu valoare adăugată mare; sectorul IT; buna guvernare; instituții echitabile și incluzive etc.) datorită unei cooperări sporite cu partenerii de dezvoltare; acces sporit la finanțare concesională externă; diversificarea piețelor; securizarea sectorului energetic; și reformarea sistemului statistic național.

4.1.2. Evaluarea și raportarea în cadrul CCDD-ONU

Rezultatele de țară ale Organizației Națiunilor Unite vor fi evaluate cel puțin o dată pe an de către Comitetul de Coordonare comun, coprezidat de prim-ministru și de Coordonatorul rezident al Organizației Națiunilor Unite. Comitetul de Coordonare comun va întreprinde revizuirii anuale pe baza evaluării anuale a performanței, realizate de grupurile de rezultate și cu implicarea tuturor părților interesate relevante, inclusiv a partenerilor guvernamentali. Se va elabora un raport anual al Organizației Națiunilor Unite privind rezultatele pe țară, care va cuprinde principalele constatări ale evaluării anuale. Raportul privind rezultatele va fi întocmit de Biroul Coordonatorului rezident, de grupurile de rezultate și de grupul ODD/M&E. Evaluările anuale reprezintă un exercițiu important de raportare a progreselor și de efectuare a oricăror revizuirii în lumina noilor dovezi și de corecție a cursului, dacă este necesar, în cadrul CCDD-ONU, prin intermediul PLC. Acest lucru are, de asemenea, o funcție importantă de responsabilizare. Acest lucru va fi extrem de important, în special acum, când trebuie să ne concentrăm asupra dezvoltării în regim de urgență.

Toate documentele de analiză și raportare relevante vor fi încărcate pe platforma INFO ONU și vor fi actualizate.

4.2. Planul de evaluare

O evaluare finală independentă a CCDD-ONU va fi comandată în penultimul an al ciclului CCDD-ONU. Evaluarea va evalua relevanța, coerența, eficiența, eficacitatea și durabilitatea sprijinului acordat țării de către Organizația Națiunilor Unite. Evaluarea va respecta normele și standardele de evaluare ale Grupului de evaluare al Organizației Națiunilor Unite, orientările privind integrarea drepturilor omului și a egalității de gen, precum și principiile internaționale de evaluare a dezvoltării. Metodele și procesele de colectare a datelor vor ține cont de sensibilitatea la dimensiunea de gen și vor urma o abordare bazată pe drepturile omului.

Evaluarea finală independentă va fi realizată sub forma unui exercițiu incluziv și participativ care va implica toate părțile interesate relevante, inclusiv, dar fără a se limita la următoarele: 1) partenerii guvernamentali; 2) OSC-uri; 3) populațiile vulnerabile; 4) instituțiile financiare internaționale și regionale; 5) sectorul privat; 6) partenerii donatori internaționali; și 7) entitățile Organizației Națiunilor Unite care operează în R. Moldova. Acesta va evalua, în special, măsura în care au fost aplicate principiile directoare ale CCDD-ONU, precum și impactul intervențiilor de dezvoltare ale Organizației Națiunilor Unite asupra grupurilor vulnerabile identificate în ACTJ.

Evaluarea finală a CCDD-ONU se va baza pe evaluările specifice ale agențiilor sau pe evaluările programelor comune, asigurându-se că procesele de evaluare ale Organizației Națiunilor Unite se sprijină reciproc și nu se suprapun. Concluziile și lecțiile învățate în urma evaluării vor contribui la elaborarea următorului CCDD-ONU.

Politici și programe naționale de dezvoltare pentru punerea în aplicare:

Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova 2030"; Programul de activitate al Guvernului și Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022; Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022; Strategia de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030 (proiect); Programul destinat gestionării fluxului migrațional, azilului și integrării străinilor pentru anii 2022-2025 (proiect); Strategia națională „Diaspora-2025”; Programul național de stimulare a revenirilor și facilitare a (re)integrării cetățenilor Republicii Moldova implicați în procesul de migrație (2022-2026); Strategia Națională de Dezvoltare Regională a Republicii Moldova pentru anii 2022-2028; Programul Național de dezvoltare a orașelor-poli de creștere în Republica Moldova (2021-2027); Programul național privind îmbătrânirea activă și sănătoasă (2023-2027); Programul național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022; Programul național de dezinstiționalizare a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale din instituțiile rezidențiale din cadrul Agenției Naționale de Asistență Socială pentru anii 2018-2026; Programele naționale de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și al infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2022-2025; Programul național de imunizare 2022-2025; Programul Național pentru Protecția Copilului pe anii 2022 - 2026; Programul de management integrat al frontierei de stat pentru anii 2022-2025; Strategia națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pe anii 2018-2023; Strategia de dezvoltare „Educația 2030”; Programul pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2022-2025; Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală 2022 - 2027 (proiect); Programul Național pentru Ocuparea Forței de Muncă pentru anii 2022-2027 (proiect); Strategia națională antidrog pentru anii 2020-2027; Strategia națională împotriva traficului de ființe umane pentru perioada 2018-2022; Programul de Țară privind Munca Decentă pentru anii 2021-2024; Programul național privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductive pentru anii 2017-2022; Programul național și Planul național de acțiuni privind egalitatea de gen pentru anii 2022-2026 (proiect); Strategia Națională de Sănătate 2022-2031 (proiect); Programul național de răspuns la tuberculoză pentru anii 2022-2025; Programul de ordine și securitate publică pentru anii 2022-2025; Programul de prevenire și combatere a criminalității pentru anii 2022 - 2025; Programul de prevenire și gestionare a situațiilor de urgență și excepționale pentru anii 2022-2025; Programul de consolidare a încrederii și siguranței societății prin formare, integritate și digitalizare a sistemului afacerilor interne pentru anii 2022-2025.

Cadre regionale

Parteneriatul estic (PaE); CAREC; Procesul de la Budapesta; Inițiativa Central Europeană; Comunitatea Statelor Independente; Forumul mondial privind migrația și dezvoltarea; Convenția de cooperare polițienească pentru Europa de Sud-Est; Procesul de la Praga; Consiliul de cooperare regională; Rețeaua de sănătate în Europa de Sud-Est (SEEHN); Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul); Conferința Internațională privind Populația și Dezvoltarea;

Acceleratoare ODD:

SDG 1 (1.2, 1.3, 1.4, 1.a)

SDG 2 (2.1, 2.2)

SDG 3 (3.1, 3.2, 3.3, 3.5, 3.7, 3.8, 3.b, 3.d)

SDG 4 (4.1, 4.2, 4.4, 4.5, 4.7)

SDG 5 (5.2, 5.6, 5.c)

SDG 10 (10.7)

SDG 11 (11.1)

SDG 17 (17.9)

Agentele ONU:

FAO, IFAD, ILO, OIM, ITU, OHCHR, UNAIDS, PNUD, UNESCO, UNFPA, ICNUR, UNICEF, ONUJDC, UN Women, PAM, OMS

Rezultate	Indicatori ODD/de performanță naționali (dezagregăți)	Nivel de referință (an)	Ținta (2027)	Sursa/MoV/periodicitatea	Enunțul ipotezei
Rezultatul 1: Până în 2027 instituțiile oferă tuturor serviciilor bazate pe drepturile omului, bazate pe dovezi și sensibile la dimensiunea de gen, cu accent pe cei care sunt lăsați în urmă	A) Rata sărăciei absolute, după genul capului gospodăriei, vârsta (copii sub 18 ani) (pe baza indicatorului național ODD 1.2.1)	2020 (in %) Total: 26.8 Bărbați: 25.6 Femei: 29.3 Copii: 26.0 [dezagregarea după dizabilitate nu este disponibilă]	Ținta care urmează să fie stabilită de guvern în SND 2030	BNS, HBS/link/anual	Se asigură finanțare adecvată pentru sănătate, educație și protecție socială Proces decizional bazat pe date concrete, însoțit de date dezagregate, de analize de impact și de riscuri, care țin seama de schimbările demografice, de îmbătrânirea populației și de exodul creierilor și care să vizeze cauzele multidimensionale ale sărăciei și excluziunii
	B) Ponderele gospodăriilor cu acces la servicii de bază, inclusiv apă potabilă, canalizare, conexiune la Internet (pe baza indicatorului național ODD 1.4.1)	2020 (in %) Apă sigură: 71.2 Urban/rural: 95.9/54.4 Dizabilitate: 69.3 Cu/fără migranți: 72.3/71.1 Salubritate: 33.7 Urban/rural: 79.4/2.8 Dizabilitate: 25.6 cu/fără migranți: 27.0/34.4 Conexiune la internet: 64.6 Urban/rural: 76.9/56.3 Dizabilitate: 61.7 cu/fără migranți: 85.0/62.6	(in %) Apă sigură: 75 Urban/rural: 97/56 Dizabilitate: Migrare: Salubritate: 35 Urban/rural: 81/3.5 Dizabilitate: Migrare: Conexiune la internet: 75 Urban/rural: 85/65 Dizabilitate: Migrare:	Rapoarte BNS/statistice (anuale)	Digitalizarea ajunge la cei mai vulnerabili și săraci, permițând accesul la servicii și reducerea decalajului digital
C) Prevalența violenței împotriva femeilor și fetelor (cu vârsta cuprinsă între 15 și 65 de ani) din partea partenerului/soțului în ultimele 12 luni, în funcție de vârstă și de forma de violență: a) fizică, b) sexuală, c) psihologică (indicatorii naționali ODD 5.2.1)	2010 (in %) Total: 26.8 a) Fizică: 8.9 b) Sexuală: 4.1 c) Psihologică: 25.7 După vârstă: 15-24: 33.3 25-34: 33.4 35-44: 23.8 45-54: 25.8 55-59: 20.6 60-65: 22.3	Reducerea prevalenței cu cel puțin 1,5 puncte procentuale (pentru toate categoriile de dezagregare)	BNS/Studiul privind comportamentul în materie de violență/sondaj cincinal EVFF (după 2023)		

	1.2.c Raportul elev/computer (învățământ primar și secundar) (aferent indicatorului ODD 4.4.1)	Anul școlar 2021/22: 20	Anul școlar 2026/27: 16	BNS/StatBank/anual
	1.2.d Existența în curriculum-ul școlar a modulelor/ conținutului curriculare: 1) drepturile omului, 2) egalitatea de gen, 3) educația pentru sănătate; și asigurarea implementării de calitate a acestora printr-o abordare interdisciplinară în vederea formării profilului absolventului și a formării cadrelor didactice (pe baza indicatorului național ODD 4.7.1)	2022: curriculum-ul școlar obligatoriu include informații/ conținuturi de bază, cu o formare inițială și continuă limitată pentru profesori	În general: curriculum-uri revizuite 1) drepturile omului: cel puțin 1 modul/conținut parțial integrat și cel puțin 1 formare pentru profesori 2) cel puțin 1 curs din programa școlară ajustată și revizuită din perspectiva egalității de gen pentru învățământul secundar 3) Curriculum-ul școlar include educație pentru sănătate cuprinzătoare; formarea cadrelor didactice înainte și în timpul serviciului, aliniată la standardele internaționale de CSE	Baza de referință: date de la UNESCO și programele școlare obligatorii existente Rapoarte ale partenerilor de implementare ai agențiilor/anual
	1.2.e Rata nașterilor în rândul adolescenților (15-19 ani) la 1.000 de femei din aceeași grupă de vârstă, urban/rural (populația rezidentă obișnuită) (indicatorul național ODD 3.7.2)	2021 Total: 26.2 Urban: tbc Rural: tbc Pe raioane: tbc	Total: 20 urban rural pe raioane	BNS/StatBank/anual
	1.2.f Consumul de alimente pe cap de locuitor (media zilnică) (indicatorul ODD 2.2.1)	2020 2597.9 kcal 78.6 gr (proteine) 103.5 (lipide) 340.3 (glucide)	2820.0 kcal 84.8 gr (proteine) 109.1 (lipide) 352.7 (glucide)	BNS/anuarul statistic/anual
	1.2.g Ponderele elevilor cu nevoi educaționale speciale și dizabilități în instituțiile de învățământ general (% din totalul celor înscrși) (contribuie la indicatorul ODD 4.5.1)	Anul școlar 2020/21: 94.5%	Anul școlar 2026/27: 97%	BNS/link (anexa, tabelul 7), MEC (EMIS)/date administrative/anual

	1.2.h Numărul de copii refugiați înscrși în învățământul formal (pe niveluri educaționale, pe sexe și dizabilități) (contribuie la indicatorul ODD 4.5.1)	2022, Mai Total: 1.800 Preșcolar: 600 Învățământ primar, secundar inferior și secundar superior: 1.200	Total: 50.000 Preșcolar: 15.000 Primar, secundar inferior și secundar superior: 35.000	MEC/date administrative/anual
Produsul 1.3. Instituțiile publice și OSC-urile/OBC-urile au capacități sporite pentru a asigura o furnizare de servicii de calitate, durabilă, centrată pe oameni, care răspunde la șocurile și urgențele sociale, economice și de mediu.	1.3.a Procentul de persoane aparținând populațiilor cheie (PCID, LS, BSB), care beneficiază de servicii de prevenire HIV (contribuie la ținta ODD 3.3)	2020 (in %) Persoane care își injectează droguri (PCID): 59.3 Lucrătorii sexului (LS): 45.6 Bărbații care practică sex cu bărbați (BSB): 26	PCID: 90 LS: 90 BSB: 60	Modelarea spectrului [Raport global de monitorizare a SIDA (MGS) Programul național HIV; Programul național TB
	1.3.b Capacitatea Reglementului sanitar internațional (RSI) și pregătirea pentru situații de urgență în domeniul sănătății (Indicatorul ODD 3.d.1)	2022: 80% (media celor 13 punctaje privind capacitatea de bază a Reglementului sanitar internațional)	85% (media a 13 punctaje pentru capacitatea de bază a Reglementului sanitar internațional)	OMS/Observatorul mondial al sănătății/anual
	1.3.c Numărul de instituții și prestatori de servicii cu capacități și cunoștințe consolidate pentru a îmbunătăți furnizarea de servicii ³² , bunuri și/sau resurse esențiale pentru toți, cu accent pe grupurile vulnerabile (contribuie la ținta ODD 1.4)	2022 Total instituții: 186 Total prestatori de servicii: 107	Total instituții: 3,054 Total prestatori de servicii: 283	Rapoartele anuale ale agențiilor; Ministerul Educației și Cercetării; MGS/anual
	1.3.d Nivelul de satisfacție al utilizatorilor de servicii cu privire la serviciile digitale co-implementate (contribuie la ținta ODD 1.4)	2021: 60	80%	Rapoarte guvernamentale electronice/evaluări PNUD/anual

³² Se referă în principal la mediatorii romi.

	<p>1.3.e Procentul de persoane strămutate (inclusiv refugiați și populația afectată de dezastre) acoperite de sisteme/nivelurile minime de protecție socială, pe sexe (contribuie la indicatorul ODD 1.3.1)</p> <p>1.3.f Procentul de migrații și refugiați, inclusiv victimele traficului de persoane, care sunt acoperiți de sistemul public național de asigurări în medicină, pe sexe (contribuie la ținta ODD 1.3)</p> <p>1.3.g Numărul de copii care participă la programe comunitare de protecție a copilului (contribuie la ținta ODD 1.3)</p>	<p>2021: Refugiați: 0,7% (3 persoane) (dezagregare tbc)</p> <p>2021 (în %): Solicitanți de azil: 36 Refugiați: 65 (dezagregare tbc)</p> <p>2021: tbc</p>	<p>2025: 100% din persoanele care întrunesc criteriile de eligibilitate</p> <p>100%</p> <p>5000</p>	<p>MMPS; rapoartele anuale ale OIM</p> <p>Rapoarte de proiect și rapoarte anuale ale agenției; rapoarte PRR/ anual</p> <p>Raportarea internă/ anuală a agențiilor ONU</p>
<p>Produsul 1.4. Deținătorii de drepturi, în special din grupurile vulnerabile, sunt abilitați să acceseze și să solicite servicii publice de calitate</p>	<p>1.4.a Proportia femeilor în vârstă de 15-49 de ani care iau propriile decizii în cunoștință de cauză în ceea ce privește relațiile sexuale, utilizarea contraceptivelor și îngrijirea sănătății reproductive (indicatorul ODD 5.6.1)</p>	<p>2020 (în %) Total: 73.3</p> <p>Dezagregare: Cu educație primară: 59.24 Cu studii superioare: 77.89 15-19 ani: 68.42 20-49 de ani: 73.2 Nord: 69.06 Centru: 72.15 Sud: 75.08 Dizabilitate: disponibil în iunie</p> <p>[Dezagregare suplimentară disponibilă în funcție de starea civilă, ocupație, venit, etc.]</p>	<p>Total: 85%</p>	<p>Sondaj privind generațiile și genurile, o dată la 3 ani (2024 și în 2027).</p>

	<p>1.4.b Procentul persoanelor care trăiesc cu HIV și care își cunosc statutul; procentul de persoane cu HIV înrolate în tratament și procentul celor cu supresie virală (contribuie la ținta ODD 3.3)</p> <p>1.4. c Proportia femeilor vulnerabile, cum ar fi femeile care consumă droguri și PCID, cu copii, care au acces la servicii de criză, inclusiv adăpost și reabilitare (aferent indicatorului ODD 3.5.1)</p>	<p>2020: 66% - 70% - 87%</p> <p>2020: PCID: 1% (din 3.000) [aceasta include PCID cu copii]</p>	<p>92% - 92% - 92%</p> <p>PCID: 5% (din 3.000) [aceasta include PCID cu copii]</p>	<p>Agencia Națională pentru Sănătate Publică și raportul OMS/MGS/anual</p> <p>Rapoarte ONUDC/anual</p>
<p>Produsul 1.5 Instituțiile de stat și OSC-urile asigură o prevenire eficientă și un răspuns multisectorial îmbunătățit pentru a aborda toate formele de violență împotriva femeilor și fetelor, inclusiv practicile dăunătoare și normele și stereotipurile discriminatorii de gen</p>	<p>1.5.a Ponderea femeilor și fetelor care accesează servicii după ce au fost victime ale violenței sau discriminării (contribuie la ținta ODD 5.2)</p> <p>1.5.b Numărul de orientări, protocoale și proceduri standard de operare elaborate pentru a consolida serviciile EVFFF în conformitate cu pachetul de servicii esențiale (contribuie la ținta ODD 5.2)</p>	<p>2020: 69,7 % (total VFV 2.450 și 1.708 beneficiari)</p> <p>Profilul VFV: Femei: 87.3% Bărbați: 12.7% VFV PCID: 52 în total (39 f; 13 b) Urban/rural: 26.4/73.6 Vârsta: 18-34: f 40%/b 37%; 35-49: f 37,6%/b 33,4%; 50-65: f 17%/b 19,6%; 65+: f 5,4%/b 10,0%.</p> <p>2021: 7 [protocoale intersectoriale (proiect); ghid de intervenție pentru cazurile de violență împotriva copiilor; procedură standard de operare privind expertiza medico-legală în cazurile de violență domestică; PSO pentru asistenții sociali; PSO pentru furnizorii de servicii medicale; PSO pentru poliție; protocol național privind managementul clinic al violului]</p>	<p>85%</p> <p>11</p>	<p>MMPS/raport privind violența domestică/ anual</p> <p>MMPS/Raport statistic CER103 (informații privind fetele victime ale violenței); raport privind numărul de fete care accesează servicii de tip Barnahus (nou elaborat)</p> <p>Raportarea anuală a agenției</p>

	<p>1.5.c Numărul de instituții de stat și OSC-uri cu capacități sporite de abordare a normelor discriminatorii de gen și a violenței împotriva femeilor și fetelor (contribuie la ținta ODD 5.2)</p>	<p>2021: Total 38</p>	<p>Total: 76</p>	<p>Rapoartele anuale și de proiect ale agențiilor/anual</p>	
	<p>1.5.d Proportia de raioane acoperite cu inițiative de advocacy care abordează normele sociale de gen și programe de implicare a bărbaților (contribuie la ținta ODD 5.2)</p>	<p>2021: 13% (tbc)</p>	<p>25% (tbc)</p>	<p>Rapoarte interne ale agențiilor/anual</p>	

Prioritatea strategică 2: Guvernarea participativă și coeziunea socială

REZULTATUL 2

Priorități naționale de dezvoltare care decurg din următoarele politici și programe naționale de dezvoltare în vederea punerii în aplicare:

Strategia Națională de Dezvoltare “Moldova 2030”; Programul de activitate al Guvernului și Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022; Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022; Strategia națională de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2023; Strategia de dezvoltare a sectorului de tineret „Tineret 2030” (proiect); Strategia de dezvoltare a sistemului statistic național 2023-2030 (proiect); Programul de prevenire și combatere a criminalității pentru anii 2022-2025 (proiect); Programul de consolidare a încrederii și siguranței societății prin formare, integritate și digitalizare a sistemului afacerilor interne pentru anii 2022-2025 (proiect); Strategia de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030 (proiect); Programul Național pentru Protecția Copilului pe anii 2022 – 2026; Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025; Programul național și Planul național de acțiuni privind egalitatea de gen pentru anii 2022-2026 (proiect); Programul național privind îmbătrânirea activă și sănătoasă pentru anii 2023-2027 (proiect); Programul național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2018-2021 (proiect); Strategia de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027; Programul pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2022-2025 (proiect); Programul național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022; Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice 2013-2022 (proiect nou elaborat în 2022); Strategia națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pe anii 2018-2023.

Cadre regionale

Parteneriatul estic (PaE); CAREC; Procesul de la Budapesta; Inițiativa Central Europeană; Comunitatea Statelor Independente; Forumul mondial privind migrația și dezvoltarea; Convenția de cooperare polițienească pentru Europa de Sud-Est; Procesul de la Praga; Consiliul de cooperare regională; Rețeaua de sănătate în Europa de Sud-Est (SEEHN); Conferința Internațională privind Populația și Dezvoltarea; Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul).

Acceleratoare ODD:

5 **SDG 5 (5.1, 5.2, 5.5, 5.c)**

10 **SDG 10 (10.2, 10.3, 10.7)**

16 **SDG 16 (16.1, 16.2, 16.3, 16.5, 16.6, 16.7, 16.a, 16.b)**

17 **SDG 17 (17.3, 17.18)**

Agențiile ONU:

FAO, IFAD, ILO, OIM, ITU, OHCHR, UNAIDS, PNUD, CEE-ONU, UNFPA, ICNUR, UNICEF, ONUDC, UN Women, PAM, OMS

Rezultate	Indicatori ODD/de performanță naționali (dezagregată)	Nivel de referință (an)	Ținta (2027)	Sursa/MoV/periodicitatea	Enunțul ipotezei
Rezultatul 2: Până în 2027, o guvernare mai responsabilă și transparentă bazată pe drepturile omului și sensibilă la gen abilitază toți oamenii din R. Moldova să participe și să contribuie la procesele de dezvoltare.	A) Proportia populației care declară că, în ultimele 12 luni, s-a simțit vreodată discriminată sau hărțuită pe un motiv interzis de legislația internațională privind drepturile omului (indicator național ODD 10.3.1/16.b.1) B) Indicele de integrare a dimensiunii de gen în politicile publice (contribuie la indicatorul ODD 5.1.1) C) Numărul de copii victime ale oricărei forme de violență, neglijare, exploatare și trafic (VNET) (indicator național ODD proxy 16.2.1.2) D) Procentul de persoane care au încredere în instituțiile de guvernare (parlament, guvern, justiție) în funcție de gen, mediul urban/rural și statutul de migrație (contribuie la ținta ODD 16.7) Notă: statutul migrației se referă la persoanele cu experiență de migrație (migranți moldoveni care au revenit de peste hotare)	2020: Total: 23 (%) Pe criterii de discriminare (în %): Vârsta: 28 de ani; Situația financiară: 26; Limba vorbită: 16; Dizabilitate: 2; Gen: 15; Etnie: 5; Religie: 8 2016: 0.88 [următorul raport va fi publicat la sfârșitul anului 2022, actualizare de bază] 2020 Total: 10.283 supuși la VNET Fete: 4.936/Băieți 5.347 2021 Parlamentul: Total: 15%; Bărbați/Femei: 14%/16%; Urban/rural: 15%/15%; Migranți (2020): 6.6% Guvernul: Total: 19%; bărbați/femei: 16%/21%; urban/rural: 18%/19%; Migranți (2020): 8.4% Justiția: Total: 19%; bărbați/femei: 18%/19%; urban/rural: 20%/18%. Migranți (2020): 7.8%	Total: 20 (%) Pe criterii de discriminare (în %): S-a îmbunătățit cu câte 2 puncte procentuale față de linia de bază 2.0 Total: 9.000 Fete 4.320/Băieți 4.680 Parlamentul: Total: 30%; Bărbați/femei: 30%/30%; Urban/rural: 30%/30%; Migranți: 10% Guvernul: Total: 30%; Bărbați/femei: 30%/30%; Urban/rural: 30%/30%; Migranți: 12% Justiția: Total: 30%; Bărbați/femei: 30%/30%; Urban/rural: 30%/30%; Migranți: 11%	Consiliul pentru egalitate/sondaj de percepție colectat bianual Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare/Raport analitic/semestrial MMPS/date administrative CER103/anual Barometrul de opinie publică IPP/semestrial	Guvernul demonstrează angajament față de promovarea, protecția și respectarea drepturilor omului, față de realizarea egalității de gen și față de abilitarea femeilor Stabilitatea politică sporește securitatea și pacea Guvernul se angajează la un dialog civil durabil, deschis, transparent și structurat, cu implicarea activă a OSC-urilor, a mișcărilor de femei și tineri și a altor susținători pentru nevoile celor mai vulnerabile și marginalizate grupuri din R. Moldova Responsabilitatea sporită și angajamentul public contribuie la încrederea în guvern și la coeziune socială

REZULTATUL 2

Produsul 2.1. Cadrul de reglementare și capacitățile instituțiilor guvernamentale și neguvernamentale sunt îmbunătățite pentru a promova drepturile omului, egalitatea de gen, nediscriminarea și responsabilitatea	E) Indicele WJP privind statul de drept (factori selectați) (contribuie la ținta ODD 16.3) 2.1.a Numărul de legi, politici, strategii, planuri de acțiune și programe adoptate, revizuite și abrogate pentru a promova egalitatea de gen și standardele internaționale privind drepturile omului (contribuie la țintele ODD 5.1 și 10.3) 2.1.b Nivelul ³³ de implementare a recomandărilor internaționale privind drepturile omului de către statul R. Moldova (contribuie la ținta ODD 16.b)	2021 Punctaj total: 0.51 Absența corupției: 0.36 Guvernare deschisă: 0.57 Ordine și securitate: 0.81 2021 Național: 17 Local: 43 Recomandări primite înainte de 2021: Scor total: 3 (din 5) CEDAW: 4 CRPD: 3 EPU: 3 CAT: 2.5 CESCR: 3 CRC: 4 CERD: 2	Punctaj total: 0.53 Absența corupției: 0.40 Guvernare deschisă: 0.60 Ordine și securitate: 0.83 Național: 50 Local: min. 63 Nivelul de implementare: Punctaj total: 3.5 (din 5) CEDAW: 4.5 CRPD: 3.5 EPU: 3.5 CAT: 3 CESCR: 3.5 CRC: 4.5 CERD: 2.5	World Justice Project – Indicele privind statul de drept link/anual MGS, Ministerul Sănătății; evaluarea PNDDO; monitorul oficial; raportarea internă/anuală a agențiilor Platforma Națională de Monitorizare a Drepturilor Omului: http://monitor.drepturi.md/agencies rapoarte anuale Hotărâre de guvern; rapoarte anuale ale agențiilor/anual
2.1.c Planuri de acțiune pentru tineret: a) Există o politică națională multisectorială și sensibilă la dimensiunea de gen pentru adolescenți/Plan de acțiune pentru tineret (care reflectă angajamentele sectoriale pentru adolescenți) b) Proportia autorităților publice locale cu Planuri anuale de acțiune pentru tineret bazate pe dovezi și pe drepturile omului, care sunt prevăzute în buget	2022 a) Nu a fost elaborată o strategie națională privind tineretul care să țină cont de gen și să se bazeze pe date concrete b) 45.7%	a) Adoptarea unei Strategii naționale privind tineretul care să țină seama de gen și să se bazeze pe date concrete b) 60%		

³³ Membrii platformei evaluează acest lucru folosind un punctaj de la 1 la 5, unde 1 înseamnă că nu s-a întreprins nicio acțiune, iar 5 înseamnă că recomandarea a fost pusă în aplicare în totalitate.

	<p>2.1.d Numărul de parteneri naționali cu capacități de aplicare a instrumentelor de bugetare sensibile la dimensiunea de gen în ciclul bugetar (contribuie la indicatorul ODD 5.c.1)</p>	<p>2021 Total: 47 APC (5 - Ministerul Apărării; Ministerul de Interne, incl. Inspectoratul General al Poliției; Administrația Națională a Penitenciarelor (Ministerul Justiției); Ministerul Finanțelor, incl. Serviciul Vamal; Ministerul Muncii și Protecției Sociale) APL (42); Rurali: 38, Urban: 4</p>	<p>Total: 75 APC (13, toate ministerele de resort) APL (62); Rurali: 55, Urbani: 7 (toate țintele sunt cumulative)</p>	<p>UN Women/Raport anual și mass-media/ anual</p>	
	<p>2.1.e Numărul de inițiative în domeniul drepturilor omului implementate de membri ai societății civile instruiți în domeniul drepturilor omului, ABDO și egalității de gen (contribuie la țintele ODD 5.1 și 10.3)</p>	<p>2021 Total: 39 RB/LB: 14/15 Dizabilitate: 7 Roma: 3 Tineret: 2 Alte: 8 PTHIV&PC: 5 LGBTQI+: 1 PCID: 3 Deținuți: 3</p>	<p>Total: 81 RB/LB: 39/21 Dizabilitate: 10 Roma: 8 Tineret: 8 Alte: 9 PTHIV&PC: 19 LGBTQI+: 1 PCID: 6 Deținuți: 5</p>	<p>MGS; Rapoartele anuale și rapoartele de proiect ale agențiilor/anual</p>	
	<p>2.1.f Gradul de aliniere a cadrului legislativ/normativ național la angajamentele internaționale de eliminare a violenței împotriva femeilor și fetelor, în special în cadrul Convenției de la Istanbul (contribuie la ținta ODD 5.2)</p>	<p>2021: aliniere parțială</p>	<p>Alinierea completă la normele, standardele și angajamentele globale privind EVFF, inclusiv Convenția de la Istanbul</p>	<p>APC/Monitorul Oficial/ anual</p>	
	<p>2.1.g Mecanisme de finanțare a dezvoltării cu participarea mai multor părți interesate pentru a consolida agilitatea sectorului public și alocarea eficientă a resurselor pentru punerea în aplicare a politicilor (contribuie la ținta ODD 17.3)</p>	<p>2022: Nu</p>	<p>Da</p>	<p>Rapoarte/hotărâri guvernamentale; rapoarte interne PNUD/ semestrial</p>	

<p>Produsul 2.2. Instituțiile de la toate nivelurile au capacități sporite de producere, partajare și utilizare a datelor dezagregate de calitate, în conformitate cu prioritățile naționale și în conformitate cu standardele și metodologiile internaționale</p>	<p>2.2.a Sistemul informațional privind statisticile demografice și sociale este în vigoare și operațional (gestionat de BNS)³⁴ (contribuie la ținta ODD 17.18)</p> <p>2.2.b Proportia indicatorilor ODD disponibili la nivel național în conformitate cu dezagregările relevante și cu principiile fundamentale ale statisticilor oficiale (indicatorul național ODD 17.18.1)</p>	<p>2022: Sistem informațional dezvoltat cu un modul operațional privind statisticile privind populația și migrația</p> <p>2022: Complet disponibili: 50%; Parțial disponibili: 25%; Nu este disponibil: 20%. Indicatori ODD sensibili la dimensiunea de gen: complet disponibili 36,4%; parțial disponibili 41,8%; lipsă 21,8%. Indicatori ODD privind copiii: complet disponibili 36%; parțial disponibili 47%.</p>	<p>Sistemul informațional este în funcțiune, cu următoarele module operaționale: 1) statistici privind populația și migrația; 2) statistici privind ocuparea forței de muncă și nivelul de trai; 3) statistici privind serviciile sociale și justiția; și 4) recensământ.</p> <p>70% complet disponibili, 15% parțial disponibili, 15% indisponibili Indicatori sensibili la dimensiunea de gen sunt pe deplin disponibili: 70% Indicatori ODD privind copiii: complet disponibili 45%; parțial disponibili 53%</p>	<p>Raportul anual al Strategiei de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național 2023-2030, elaborat de BNS</p> <p>BNS/anual</p>	
<p>2.2.c Numărul de inițiative în materie de date statistice și administrative și de instrumente statistice (metodologii; chestionare) elaborate și/sau revizuite pentru a îmbunătăți disponibilitatea și utilizarea datelor, inclusiv dezagregarea în funcție de sex, vârstă, dizabilitate, etnie, migrație și statut juridic și alte caracteristici pentru a informa, monitoriza și evalua politicile și programele naționale și angajamentele internaționale (contribuie la ținta ODD 17.18)</p>	<p>2022 Total: 7 [1 schimbări demografice (SGG); 1 estimare a populației și a migrației; 1 evaluare a surselor de date administrative; 1 VFF; 1 modul ad-hoc la HBS privind COVID-19; 1 date administrative privind sectorul social; 1 analiză a sărăciei și a bunăstării copiilor]</p>	<p>Total: 17 [2 schimbări demografice (2x SGG); 3 de gen; 1 metodologie de recensământ, inclusiv dizabilitatea și statutul juridic; 1 VG în sistemul de sănătate; 1 în big data; 3 migrație; 2 indice de excluziune socială, inclusiv dizabilitatea și etnia; 1 indice de sărăcie multidimensională; 1 sondaj EVFF; 1 modul de muncă de îngrijire neremunerată; 1 indicator al drepturilor omului].</p>	<p>Agenciile ONU/raportarea anuală a rezultatelor agențiilor ONU</p>		

³⁴ Sistemul informațional privind statisticile demografice și sociale este gestionat de BNS și este dezvoltat pe baza datelor administrative disponibile. Sistemul informațional are patru module: 1) statistici privind populația și migrația; 2) statistici privind ocuparea forței de muncă și nivelul de trai; 3) statistici privind serviciile sociale și justiția; și 4) recensământ.

	<p>2.2.d SPlatforma de monitorizare online a ODD, deținută de guvern, pune la dispoziția publicului date dezagregate actualizate (contribuie la ținta ODD 17.18)</p>	<p>2022: Versiunea demonstrativă a platformei de monitorizare online a ODD a fost creată</p>	<p>Platforma de monitorizare online a ODD este operațională</p>	<p>BNS/anual</p>	
<p>Produsul 2.3. Oamenii din Moldova, în special cei mai vulnerabili și marginalizați, sunt abilitați să își revendice și să își exercite drepturile omului și să participe în mod semnificativ la viața publică și civică, la guvernare și la procesele decizionale.</p>	<p>2.2.e Numărul de autorități publice care și-au consolidat cunoștințele și competențele și utilizează datele ca dovezi în procesul de elaborare a politicilor publice (contribuie la ținta ODD 17.18)</p>	<p>2022: Total: 25 Național: 8 APL: 17</p>	<p>Total: 40 Național: 24 APL: 16</p>	<p>Rapoartele anuale ale agențiilor/anual</p>	
	<p>2.3.a Proportia de locuri deținute de femei în (a) parlamentele naționale, (b) administrațiile locale și (c) funcții executive/ministere (cabinete) (indicatorul național ODD 5.5.1.a&b)</p>	<p>(%) 2022 Parlament: 40.6% Guvern³⁵: 25% Ultimele alegeri în 2019: Primari: 21.8 Consilii locale: 36.5 Consiliu raional: 27.1</p>	<p>(%) Parlament: 40 Guvern: 40 Primari: 25 Consilii locale: 40 Consilii raionale: 30</p>	<p>Calculul Cancelariei de Stat, BNS, CEC// IPU și UN Women/ Anual</p>	
	<p>2.3.b Numărul de procese naționale de evaluare și monitorizare participativă și inclusivă în contextul punerii în aplicare a standardelor internaționale privind drepturile omului (contribuie la ținta ODD 16.a)</p>	<p>2022 Total: 9</p>	<p>Total: 18</p>	<p>Ministerul Protecției Sociale/rapoarte naționale/în anul scadent de raportare, 3 rapoarte; Rapoartele anuale ale OHCHR și monitor: drepturi.md</p>	

³⁵ Cota de 40% pentru guvern pe care intenționăm să o restabilim se va aplica doar miniștrilor din cabinet, adică celor numiți și votați de parlament. Prin urmare, guvernatorul Găgăuziei, care este ales în mod direct, deși este membru din oficiu al cabinetului guvernamental, nu va fi luat în considerare nici pentru linia de bază, nici pentru țintă (în acest caz).

	<p>2.3.c Procentul de alegători din afara țării, din numărul total de alegători (contribuie la ținta ODD 16.7)</p>	<p>Total 2020: 15,9% (la precedentele alegeri prezidențiale) Femei: 49,4% (din totalul alegătorilor din afara țării la precedentele alegeri prezidențiale) Bărbați: 50,6% (din totalul alegătorilor din afara țării la precedentele alegeri prezidențiale) Total 2021: 14,3% (la precedentele alegeri parlamentare) Femei: 48,3% (din totalul alegătorilor din afara țării la alegerile parlamentare precedente) Bărbați: 51,7% (din totalul alegătorilor din afara țării la alegerile parlamentare precedente)</p>	<p>2024 total: 18% (în alegerile prezidențiale) Femei: 51% (din totalul alegătorilor din afara țării la alegerile prezidențiale) Bărbați: 49% (din totalul votanților din afara țării la alegerile prezidențiale) 2025 total: 16% (în alegerile parlamentare) Femei: 52% (din totalul alegătorilor din afara țării la alegerile parlamentare) Bărbați: 48% (din totalul alegătorilor din afara țării la alegerile parlamentare)</p>	<p>Comisia Electorală Centrală</p>	
<p>2.3.d Procentul de persoane atinse de campaniile de sensibilizare electorală care au votat în timpul alegerilor (locale/naționale) (contribuie la ținta ODD 16.7)</p>	<p>2021: 84%</p>	<p>90%</p>	<p>Rapoarte post-electorale CEC; rapoarte PNUD/ după fiecare exercițiu electoral major</p>		
<p>2.3.e Numărul de OSC care activează în domeniul drepturilor omului, egalității de gen și emancipării femeilor (în special organizațiile de femei) care și-au consolidat capacitățile de a-și exercita rolul de lider în vederea realizării drepturilor egalității de gen și abilitării femeilor, precum și a drepturilor omului (contribuie la țintele ODD 5.1 și 10.3)</p>	<p>2022 Total: 85</p>	<p>Total: 121</p>	<p>Rapoartele anuale ale agențiilor/anual</p>		

Priorități naționale de dezvoltare care decurg din următoarele politici și programe naționale de dezvoltare în vederea punerii în aplicare:

Strategia Națională de Dezvoltare “Moldova 2030”; Programul de activitate al Guvernului și Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022- Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului 2018-2022; Strategia de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030 (proiect); Programul destinat gestionării fluxului migrațional, azilului și integrării străinilor pentru anii 2022-2025 (proiect); Strategia națională „Diaspora-2025”; Programul național de stimulare a revenirilor și facilitare a (re)integrării cetățenilor Republicii Moldova implicați în procesul de migrație (2022-2026); Programul de management integrat al frontierei de stat pentru anii 2022-2025 (proiect) - Strategia Națională de Dezvoltare Regională a Republicii Moldova pentru anii 2022-2028; Programul Național de dezvoltare a orașelor-poli de creștere în Republica Moldova (2021-2027); Programul Național pentru Ocuparea Forței de Muncă pentru anii 2022-2027 (proiect); Programul de Țară privind Munca Decentă pentru anii 2021-2024; Programul național și Planul național de acțiuni privind egalitatea de gen pentru anii 2022-2026 (proiect); Programul pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2022-2025 (proiect); Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală 2022 - 2027 (proiect); Programul de susținere a inițiativelor de clustere (proiect); Acordul de asociere Uniunea Europeană-Moldova și ZLSAC.

Cadre regionale:

Parteneriatul estic (PaE); CAREC; Procesul de la Budapesta; Inițiativa Central Europeană; Comunitatea Statelor Independente; Forumul mondial privind migrația și dezvoltarea; Convenția de cooperare polițienească pentru Europa de Sud-Est; Procesul de la Praga; Consiliul de cooperare regională; Rețeaua de sănătate în Europa de Sud-Est (SEEHN).

Acceleratoare ODD:

 1	SDG 1 (1.2)	 2	SDG 2 (2.3, 2.4, 2.b)	 4	SDG 4 (4.4)	 5	SDG 5 (5.4, 5.c)
 8	SDG 8 (8.3, 8.5, 8.6, 8.8)	 9	SDG 9 (9.3)	 10	SDG 10 (10.4, 10.7)	 17	SDG 17 (17.3)

Agențiile ONU:

FAO, IFAD, ILO, OIM, ITC, ITU, OHCHR, UNAIDS, PNUD, UNCTAD, CEE-ONU, UNFPA, ICNUR, UNICEF, UNIDO, UN Women, PAM, OMS

Rezultate	Indicatori ODD/de performanță naționali (dezagregăți)	Nivel de referință (an)	Ținta (2027)	Sursa/MoV/periodicitatea	Enunțul ipotezei
Rezultatul 3: Până în 2027, toți oamenii din R. Moldova, în special cei mai vulnerabili, beneficiază de o dezvoltare economică incluzivă, competitivă și durabilă, și de acces egal la muncă decentă și locuri de muncă productive.	A) Disparitățile salariale între genuri (indicatorul ODD 8.5.1 și contribuie la ținta ODD 10.4)	2020: 13.7 Sectoare: Informare și comunicare: Sănătate și asistență socială: Administrație publică: Total sectorul economic: Industrie: Agricultură: [Datele pentru anul 2021 vor fi disponibile în august 2022, pe activități economice. Nu sunt disponibile date dezagregate în funcție de vârstă și dizabilitate].	Scădere de 0,5 p.p. anual / sau până în 2027 pentru a ajunge la 13.0	BNS/publicarea anuală a datelor	Cooperarea public-privată promovează inovațiile tehnologice și abilitarea oamenilor Măsurile anticorupție promovează investițiile străine și mobilizarea resurselor diasporei Tendințele demografice și migraționale sunt susținute sau inversate Ocuparea forței de muncă și crearea de locuri de muncă rămân o prioritate pe agenda reformei și se asigură un spațiu fiscal adecvat pentru aceste priorități Implementarea descentralizată a politicii de ocupare rămâne o prioritate
	B) Rata de ocupare a forței de muncă (15+, în %) (contribuie la ținta ODD 8.5)	2021 a) Toți: 39.8% b) Femei: 35.4% c) Bărbați: 44.7% d) Tineret (15-29): 28.9% e) Urban: 45.6% f) Rural: 36.0% g) Dizabilitate: 13.5% h) foști deținuți: 1% i) etnie (romi): 5.5%	Să fie aliniat la obiectivul național stabilit în noul program de ocupare a forței de muncă (procesul de redactare va fi finalizat în 2022) h) foști deținuți: 5%	BNS/anual	
C) Remitențele ca pondere din PIB (indicatorul ODD 17.3.2)	2020: 15.7%	13%	Baza de date BNS/ Banca Mondială/anual		
D) Ponderea remitențelor în bugetele de familie ale celor mai săraci 20% (aferent țintei ODD 1.2)	2020: 15.4%	15%	BNS/anual		

	E) Ocuparea forței de muncă în industria prelucrătoare ca proporție din totalul ocupării forței de muncă, (%) (contribuie la ținta ODD 8.5)	2020: 13% 2022 Total: 29	2021: 1.0 miliarde de lei	21%	Rapoarte CCDD-ONU/ anual	Ocuparea forței de muncă și reorganizarea instituțională rămân o prioritate pe agenda de reformă
Produsul 3.1. Cadrele politice și instituționale creează un mediu favorabil dezvoltării economice incluzive și durabile care promovează crearea de locuri de muncă productive și decente	3.1.a Numărul politicilor și actelor juridice care facilitează dezvoltarea economică incluzivă și durabilă și ocuparea forței de muncă, în zonele rurale, inclusiv pentru angajarea resurselor economice ale migrațiilor pentru investiții productive în economia moldovenească (contribuie la țintele ODD 2.3)	2021: 7	2021: 1.0 miliarde de lei	Total: 51	Rapoarte interne ale agențiilor/anual	
	3.1.b Volumul mijloacelor financiare alocate de guvern pentru stimularea activităților de promovare a produselor agricole și agroalimentare locale pe piețele externe (indicator ODD naționalizat 2.b.1.1.1)	2021: 7	2021: 1.0 miliarde de lei	2.2 miliarde de lei	Legea privind bugetul de stat/anual	
	3.1.c Numărul de activități/servicii implementate pentru a sprijini realizarea de soluții de rezistență și de incluziune pentru populațiile afectate de strămutare/refugiați (poate fi legat de ODD 8.5 și 10.7)	2021: 7	2021: 7	35	Rapoartele anuale ale agențiilor (pe baza rapoartelor anuale CALM); Cadru de monitorizare PRR/anual	
	3.1.d Sectorul privat a adoptat standarde de recrutare transparente și etice și a fost abilitat să le aplice pentru o recrutare mai transparentă și mai etică (inclusiv pentru nediscriminare) (contribuie la ținta ODD 8.8)	2023: Nu	2023: Nu	Da	MMPS/AEN și OIM/rapoarte anuale	

	3.1.e Numărul de noi locuri de muncă create de sectorul privat, cu accent pe tineri și femei, inclusiv în regiunile cu statut special (contribuie la ținta ODD 8.5)	2021 Total: 3.849 Dezagregat (tbc): Femei 1.459; Tineri 406; Urban/rural 0; Locuri de muncă ecologice 262; Migrații și repatriați 103; refugiați 0; Persoane din regiunile cu statut special 783 Sectorul agricol: 1.334, din care: 400 de femei, 660 de locuri de muncă ecologice, 130 de migrații/returnați	2021 Total: 9.310 Dezagregat (tbc): Femei 3.500; Tineri 1.000; Urban/rural 2.700/3.100; Locuri de muncă ecologice 300; Migrații și reveniți 240; Refugiați; Persoane din regiunile cu statut special 2.000; Sectorul agricol: 3.200, din care 960 de femei, 1.600 de locuri de muncă ecologice, 320 de migrații/reveniți	Rapoarte anuale și rapoarte de proiect ale agențiilor/anual	
Produsul 3.2. Cadru și instituțiile de reglementare promovează abilitarea economică a femeilor și accesul egal al acestora la locuri de muncă decente.	3.2.a Numărul cadrelor normative privind abilitarea economică a femeilor revizuite/elaborate, în conformitate cu NLNU, și care promovează ABDO (contribuie la ținta ODD 5.c)	2022: 2	2022: 2	Total: 4 [Îngrijirea copiilor: 3; Egalitate salarială: 1]	Comisia parlamentară pentru protecție socială, sănătate și familie și Ministerul Muncii și Protecției Sociale; CPD/anual
	3.2.b Proporția de timp petrecut în activități casnice și de îngrijire neremunerate, pe sexe, vârste și zone de reședință (indicatorul ODD 5.4.1)	2012: Bărbați: 2.7, Femei: 4.8 Vârsta 15-21: 2.6 Vârsta 25-64: 4.1 Vârsta 65+: 4.7 Rural: 4.4, urban: 3.3	2012: Bărbați: 2.7, Femei: 4.8 Vârsta 15-21: 2.6 Vârsta 25-64: 4.1 Vârsta 65+: 4.7 Rural: 4.4, urban: 3.3	Îmbunătățirea (adică mai puțin timp petrecut în activități de îngrijire domestică neremunerată) tuturor liniilor cu cel puțin 10%	BNS/după 2023 Modulul TUS privind munca neremunerată
Produsul 3.3. Întreprinderile sunt mai rezistente la crize și au capacități consolidate de a utiliza eficient resursele, de a genera locuri de muncă decente și de a integra inovațiile pentru a spori productivitatea și competitivitatea.	3.3.a Pondere volumului de producție agricolă a micilor producători agricoli (femei și bărbați) în totalul producției agricole (indicatorul național ODD 2.3.2)	2020: 53.8%	2020: 53.8%	58.2%	BNS/anuarul statistic/anual

				<p>2018: 11.7%</p> <p>Pe tipuri de MIMM-uri: 1-9 angajați: 73%; 10-49 de angajați și industrie: 92-94%</p> <p>Geni:</p> <p>Întreprinderi deținute de femei: 1-9 angajați: 75%; peste 250 de angajați: 100%</p> <p>Deținute de bărbați: 1-9 angajați: 73%; peste 250 de angajați: 90%</p> <p>2022: 1.000 (PNUD)</p> <p>2020: 49%</p> <p>2021 Total: 315 General: 70 (PNUD) Femei proprietari: 58 (PNUD), 30 (UN Women) Migranți: 140 (OIM) Întreprinderi ecologice: 17 (PNUD)</p> <p>2021: 0 Condușe de bărbați: 0 Condușe de femei: 0</p>	<p>15%</p> <p>Gen: creștere cu 5 puncte procentuale pentru întreprinderile deținute de femei și bărbați</p> <p>1,600 (PNUD)</p> <p>60%</p> <p>Total: 1,000 General: 50 (PNUD) Femei proprietari: 100 (PNUD), 50 (UN Women) Migranți: 700 (OIM), 50 (PNUD) Întreprinderi ecologice: 50 (PNUD)</p> <p>Total: 2,200 Condușe de bărbați: 1,000 Condușe de femei: 1,200</p>	<p>BNS; Banca Națională a Moldovei/annual dezagregarea pe genuri</p> <p>Rapoarte interne ale agențiilor/annual</p> <p>BNS și MAIA/raport/ anual</p> <p>Rapoartele agenției/ anual</p> <p>Rapoartele agenției/ anual</p>
<p>3.3.b Ponderea întreprinderilor mici (până la 49 de salariați) care au accesat credite și/sau împrumuturi, pe parcursul anului, inclusiv pe sectoare industriale (indicatorul național ODD 9.3.2.1)</p> <p>3.3.c Numărul de MIMM-uri noi și existente cu o capacitate îmbunătățită de a se extinde, de a inova, de a spori utilizarea resurselor și de a-și exporta produsele (contribuie la ținta ODD 8.3)</p> <p>3.3.d Ponderea produselor agroalimentare prelucrate în totalul exporturilor (%) (contribuie la ținta ODD 2.3)</p> <p>3.3.e Numărul de întreprinderi noi înființate (contribuie la ținta ODD 8.3)</p> <p>3.3.f Numărul de gospodării agricole care au beneficiat de sprijin de urgență ca răspuns la crize (contribuie la ținta ODD 2.4)</p>						

<p>Produsul 3.4. Oamenii din R. Moldova, în special cei rămași în urmă, au acces îmbunătățit la protecție adecvată și condiții de muncă sigure, la cunoștințe, la competențe solicitate și la resurse pentru a promova capacitatea de inserție profesională, competitivitatea și cultura antreprenorială.</p>	<p>3.4.a Numărul de persoane, inclusiv fete și băieți NEET, care beneficiază de sprijin personalizat pentru ocuparea forței de muncă și dezvoltarea competențelor, inclusiv în domeniile STEM (contribuind la țintele ODD 4.4, 8.5, 8.6)</p> <p>3.4.b Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă aplică mecanisme de M&E pentru a evalua eficiența prestării serviciilor (contribuie la ținta ODD 8.5)</p> <p>3.4.c Numărul de refugiați care accesează locuri de muncă pe termen scurt și lung prin intermediul programelor de sprijin politic și de creare a locurilor de muncă, a formării profesionale și a mecanismului de recunoaștere a competențelor (contribuie la ținta ODD 8.5)</p>	<p>2021: 1,500 Dezagregare (tbc) Femei: 265 Dizabilitate tbc</p> <p>2021: AEN nu dispune de mecanisme de monitorizare și evaluare pentru a evalua eficacitatea serviciilor și programelor</p> <p>2022: (la data de 1 aprilie 2022) Total: 187 Femei: 139 Bărbați: 48</p>	<p>Total: 8,700 Dezagregare (tbc) Femei: 1,770 Dizabilitate tbc</p> <p>AEN realizează M&E pentru cel puțin trei servicii și programe pe baza unor mecanisme de M&E definite</p> <p>Total: 5,500 Femei: tbc Bărbați: tbc</p>	<p>Rapoartele AEN și ale agențiilor ONU/annual</p> <p>AEN; MM/rapoarte/ anual</p> <p>AEN/date administrative, rapoarte/annual</p>	<p>Mai multe resurse financiare vor fi alocate AEN pentru implementarea noulor măsuri active de ocupare a forței de muncă</p> <p>Rezultatele intervențiilor pilot sunt escaladate</p>
--	--	---	---	---	---

Priorități naționale de dezvoltare care decurg din următoarele politici și programe naționale de dezvoltare în vederea punerii în aplicare:

Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova 2030"; Programul de activitate al Guvernului și Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022; Strategia de mediu pentru anii 2014-2023; Strategia de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030 (proiect); Programul de prevenire și gestionare a situațiilor de urgență și excepționale pentru anii 2022-2025 (proiect); Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală 2022-2027 (proiect); Programul de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025; Strategia de dezvoltare cu emisii reduse 2030; Programul național de adaptare la schimbările climatice până în anul 2030 (proiect); Acordul de asociere UE-Moldova.

Cadre regionale

Parteneriatul estic (PaE); CAREC; Procesul de la Budapesta; Inițiativa Central Europeană; Comunitatea Statelor Independente; Forumul mondial privind migrația și dezvoltarea; Convenția de cooperare polițienească pentru Europa de Sud-Est; Procesul de la Praga; Consiliul de cooperare regională; Rețeaua de sănătate în Europa de Sud-Est (SEEHN).

Acceleratoare ODD:

	SDG 2 (2.4)		SDG 5 (5.5)		SDG 7 (7.3)
	SDG 9 (9.4)		SDG 11 (11.6)		SDG 12 (12.2)
	SDG 13 (13.1, 13.2, 13.3, 13.b)		SDG 15 (15.1, 15.b)		SDG 17 (17.14, 17.16)

Agentele ONU:

FAO, IFAD, ILO, OIM, ITU, OHCHR, PNUD, ONU-RRD, CEE-ONU, UNESCO, UNFPA, UNICEF, UNIDO, UN Women, PAM, OMS

Rezultate	Indicatori ODD/de performanță naționali (dezagregati)	Nivel de referință (an)	Ținta (2027)	Sursa/MoV/periodicitatea	Enunțul ipotezei
<p>Rezultatul 4: Până în 2027, instituțiile și toți oamenii din R. Moldova beneficiază și contribuie la o dezvoltare ecologică și rezistentă, utilizarea durabilă a resurselor naturale și acțiuni eficiente la schimbările climatice, sensibile la gen și managementul riscului de dezastre.</p>	<p>A) Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră la nivel național (indicator global ODD 13.2.2)</p>	<p>1990: 43.961 MT CO₂ eq</p>	12.161 MT CO ₂ eq	Rapoarte naționale de inventariere; comunicări naționale; rapoarte semestriale actualizate (UNFCCC)/anual	Guvernul se angajează să aloce fonduri suficiente și să implementeze acorduri multilaterale legate de mediu și climă
	<p>B) Intensitatea energetică (afărent indicatorului ODD 7.3.1)</p>	<p>2019: 0.38 ktep/mil EUR</p>	0,285 ktep/mil EUR; scădere cu 25% față de valoarea de referință	BNS/Rapoartele anuale de implementare ale țărilor către Comunitatea Energiei/ anual	Guvernul intensifică sprijinul pentru dezvoltarea ecologică incluzivă și participativă, pentru acțiunile de combatere a schimbărilor climatice și pentru gestionarea situațiilor de urgență și a riscurilor de dezastre
	<p>C) Ponderea suprafeței de teren acoperite de păduri și vegetație forestieră (%) (indicatorul ODD 15.1.1; indicator inclus în SND Moldova 2030)</p>	<p>2019: 13.4%</p>	15%	Agencia Moldsilva/rapoarte/anual	Investițiile din sectorul privat, inclusiv resursele diasporiei și fondurile specializate, sunt raționalizate pentru a promova utilizarea durabilă a resurselor naturale și pentru a consolida capacitatea de rezistență a populației și a comunităților
<p>Produsul 4.1. Autoritățile publice au îmbunătățit capacitatea de guvernare și a mediului pentru a implementa cadre de politici sensibile la gen care promovează reziliența la schimbările climatice și dezvoltarea ecologică și reducerea riscului de dezastre</p>	<p>4.1.a Strategii de reducere a riscului de dezastre</p> <p>(a) Strategia națională de reducere a riscului de dezastre adoptată și pusă în aplicare în conformitate cu Cadrul Sendai pentru reducerea riscului de dezastre pentru anii 2015-2030 (indicatorul ODD 13.1.2)</p> <p>(b) Numărul de administrații locale care adoptă și pun în aplicare strategii locale de reducere a riscului de dezastre în conformitate cu strategiile naționale de reducere a riscului de dezastre (indicatorul ODD 13.1.2)</p>	<p>2022: Nu</p> <p>2021: 17</p>	Da, strategia a fost adoptată și pusă în aplicare	Agencia Moldsilva/rapoarte/anual Ministerul Mediului; rapoarte interne ale agențiilor/anual	Întreprinderile private sunt dispuse să integreze soluții inovatoare și inteligente din punct de vedere climatic și energie regenerabilă, metode ecologice de gestionare a deșeurilor și modele de consum și producție responsabile

			2022: Nu	Da	Monitorul cadrului Sendai/ anual
4.1.b Moldova colectează și raportează datele privind riscul de dezastre în Monitorul Cadrului Sendai (contribuie la indicatorul ODD 13.b.1)		2022: Total: 0		Total: 8	Rapoarte interne ale agențiilor/ anual
4.1.c Numărul sectoarelor care integrează în cadrele de planificare a dezvoltării considerentele legate de schimbările climatice care țin cont de gen și migrație (CCONUSC și Uniunea Europeană) (contribuie la ținta ODD 13.2)		2022: Total: 0		2	Agenții/rapoarte de proiect M&E; rapoarte UMP/ anual guvern/rapoarte de activitate ale guvernului și rapoarte ale ministerelor de resort (Ministerul Mediului); hotărâri de guvern; planuri de dezvoltare/ anual
4.1.d Numărul de planuri naționale de adaptare validate de către guvern care includ considerații privind migrația, agricultura, mediul înconjurător și legătura dintre schimbările climatice sensibile la dimensiunea de gen (contribuie la ținta ODD 13.1)		2022: 0		2	Rapoarte de proiect/ PNUD/M&E; rapoarte UMP/ anual Guvernul/raport de activitate al guvernului și rapoarte ale ministerelor de resort; Hotărâri de guvern/ anual
4.1.e Numărul de instituții reformate pentru a presta servicii de mediu îmbunătățite (contribuie la ținta ODD 13.3)		2022: 0		Comitetul de coordonare a CC nu este operațional	Agenții/rapoarte de proiect M&E; rapoarte UMP/ anual ministerele de resort/ rapoarte/ anual
4.1.f Mecanismul național de coordonare a schimbărilor climatice este operațional și reflectă o reprezentare echilibrată de gen a funcționarilor delegați (contribuie la obiectivele 5.5 și 13.b din ODD)		2022: Comitetul de coordonare a CC nu este operațional			

Produsul 4.2. Instituțiile publice și private dispun de capacități sporite pentru a asigura gestionarea, protecția și utilizarea eficientă și durabilă a resurselor naturale, eficiență sporită a resurselor energetice și rezistență la schimbările climatice, la situațiile de urgență și la dezastre, în beneficiul celor mai vulnerabili și săraci	4.2.a Numărul de companii private (conduse de femei și bărbați) care implementează soluții inovatoare privind emisiile reduse, reziliența la schimbările climatice și dezvoltarea ecologică (contribuie la ținta ODD 9.4)	2022: 29 de companii din sectorul privat care implementează soluții ecologice Proprietatea: Femei: 5; Bărbați: 24	49 de companii Proprietatea: Femei: 10; bărbați 39	Agenții/rapoarte de proiect M&E; rapoarte UMP; acorduri; APC/ anual	
	4.2.b Numărul de persoane care beneficiază de practici durabile în domeniul resurselor naturale (contribuie la ținta ODD 12.2)	2021 Total: 24,000 Femei: 12,480 Bărbați: 11,520	Total: 40,000 Femei: 20,000 Bărbați: 20,000	Agenții/rapoarte de proiect/M&E/rapoarte ale UPM; rapoarte privind punerea în funcțiune a lucrărilor finalizate; practici; rapoarte de expertiză/ anual	
	4.2.c Ponderea suprafețelor agricole supuse practicilor de conservare, inclusiv a terenurilor certificate ca fiind ecologice (afereț indicatorului ODD 2.4.1)	2020: 18.8% Terenuri certificate ca fiind ecologice: 1, 1%	30% Terenuri certificate ca fiind ecologice: 2.0%	MAIA/rapoarte/ anual	
	4.2.d Cantitatea de resurse provenite de la migrații utilizate pentru acțiuni de atenuare și adaptare la schimbările climatice (contribuie la ținta ODD 15.b)	2020: 0	20 de milioane de lei	Rapoarte anuale ale ODIMM	
	4.3.a Numărul de agricultori care beneficiază de consultanță și asistență tehnică privind practicile durabile și reziliente (contribuie la ținta ODD 12.2)	2021: 5,000	25,000	Rapoarte anuale ale agenției	
	4.3.b Valoarea la export a produselor agroalimentare ecologice locale (contribuie la ținta ODD 12.2)	2020: 22.321 tone	35.713 tone (creștere cu 60%)	MAIA/rapoarte/ anual	

<p>Rapoartele de M&E ale proiectului/rapoarte UPM; Rapoarte ONG, OBC/ anual</p>	<p>Pagina web a Ministerului Mediului/ anual; Rapoartele de M&E ale proiectului/rapoarte UPM; rapoartele ministerelor de resort; Rapoarte ONG, OBC/ anual</p>	<p>Rapoarte M&E ale proiectelor; rapoarte ale UMP; rapoarte de expertiză/anual</p>
<p>Total: 136</p>	<p>Total 7</p>	<p>301.786 (dezagregare tbc)</p>
<p>2022 Total: 118</p>	<p>2022 total: 2</p>	<p>2021/22 total: 259.955 (dezagregare tbc)</p>
<p>4.4.a Numărul de ONG-uri, APL-uri, OBC-uri și ONG-uri de femei, inclusiv organizații de bază, cu capacități sporite de a se implica în domenii legate de climă și dezvoltare ecologică (contribuie la ținta ODD 13.b)</p>	<p>4.4.b Numărul de platforme sustenabile (deținute de instituții de stat) operaționale pentru a facilita participarea OSC-urilor, OBC-urilor, femeilor și tinerilor în procesul de luare a deciziilor privind problemele de mediu și climă (contribuie la ținta ODD 13.b)</p>	<p>4.4.c Numărul persoanelor cu o conștientizare sporită în ceea ce privește mediul, clima și dezvoltarea ecologică (contribuie la ținta ODD 13.3)</p>
<p>Produsul 4.4. Instituțiile publice și societatea civilă dispun de capacități sporite pentru a promova implicarea semnificativă a comunităților locale și a altor deținători de drepturi în dezvoltarea și implementarea de soluții durabile pentru a aborda degradarea mediului, schimbările climatice și dezastrelor și pericolele naturale.</p>		

ANEXA 2: ANEXĂ JURIDICĂ

1. Întrucât Guvernul Republicii Moldova (denumit în continuare “Guvernul”) a încheiat acordurile enumerate mai jos cu Organizația Națiunilor Unite, inclusiv cu fondurile, programele și alte organe subsidiare ale acesteia, precum și cu alte organizații din sistemul Organizației Națiunilor Unite (denumite în continuare “organizațiile din sistemul ONU”), care se aplică activităților de program ale acestora în Republica Moldova (denumite în continuare “acordurile ONU”), în conformitate cu Cadrul de cooperare pentru dezvoltare durabilă al Organizației Națiunilor Unite (denumit în continuare “Cadrul de cooperare”);

2. Întrucât Acordurile ONU, împreună cu Convenția privind privilegiile și imunitățile Organizației Națiunilor Unite din 13 februarie 1946 (“Convenția generală”) și/sau Convenția privind privilegiile și imunitățile agențiilor specializate din 21 noiembrie 1947 (“Convenția privind agențiile specializate”), după caz, constituie principalul temei juridic existent pentru relația dintre Guvern și fiecare organizație din sistemul ONU în vederea sprijinirii țării întru realizarea Cadrului de cooperare și nu sunt exhaustive și nu aduc atingere altor instrumente juridice pe care Guvernul le poate încheia, inclusiv acorduri suplimentare cu organizațiile din sistemul ONU în scopul activităților acestora în țară:

a) Cu Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), un acord de bază care să reglementeze asistența acordată de PNUD țării, care a fost semnat de către Guvern și PNUD (“Acordul standard de asistență de bază” sau “ASAB”) în 2 octombrie 1992 și modificat în 2 iulie 1997. Prezentul Cadru de cooperare, împreună cu un plan de lucru comun al grupului de rezultate care specifică activitățile programului PNUD în continuarea prezentului Cadru de cooperare (care face parte integrantă din prezentul Cadru de cooperare și este

încorporat în acesta prin trimitere), constituie împreună un “document de proiect”, astfel cum este menționat în ASAB. Partenerul de implementare și PNUD vor semna un acord de proiect care va conține aranjamentele specifice pentru fiecare proiect, în conformitate cu documentul de proiect relevant³⁷.

b) Cu Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF), un Acord de cooperare de bază (ACB) încheiat între Guvern și UNICEF în 4 octombrie 1996.

c) Cu Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (ICNUR), un acord de cooperare de țară încheiat între Guvern și ICNUR în 2 decembrie 1998).

d) Cu Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO), Acordul de constituire a Reprezentanței FAO în Republica Moldova din 7 aprilie 2014, (ratificat prin Legea nr. 133 din 11.07.2014).

e) Cu Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă (IFAD), un acord de finanțare semnat în noiembrie 2016 pentru finanțarea Proiectului de reziliență rurală (2016 - 2023). În aprilie 2020, Guvernul a semnat un alt acord cu IFAD pentru finanțarea Proiectului de retenție a talentelor pentru transformare rurală (2020-2027).

f) Cu Organizația Internațională a Muncii (ILO), Convenția privind agențiile specializate și Anexa I a acesteia referitoare la ILO, ratificată în 2 septembrie 2011.

g) Cu Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), Acordul de cooperare între Organizația Internațională pentru Migrație și Guvernul Republicii Moldova, încheiat în 21 martie 2002.

³⁷ În țările în care ASAB [sau alt acord în funcție de țară] nu au fost semnate, anexa standard la documentele de proiect pentru utilizarea în țările care nu sunt părți la ASAB ar trebui să fie atașată la Cadrul de cooperare. Aceste documente, împreună cu planul de lucru, constituie “documentul de proiect”.

h) Cu Organizația Mondială a Sănătății (OMS), Hotărârea Parlamentului privind aderarea Republicii Moldova la Organizația Mondială a Sănătății din 4 mai 1992, Acordul de bază semnat de Guvern și OMS în 21 iulie 1994 și Acordul bienal de colaborare încheiat între Ministerul Sănătății și OMS în aprilie 2022.

i) Cu Programul Alimentar Mondial (PAM), un Memorandum de înțelegere privind prezența și activitățile PAM în Republica Moldova, semnat de Guvern și PAM în 23 aprilie 2022, cu efect provizoriu de la data semnării acestuia.

3. În ceea ce privește toate organizațiile din sistemul ONU, inclusiv ITU, OHCHR, UNESCO, ONU-RRD, UNAIDS, ONUDC, UN Women, UNFPA, UNIDO, UNICRI și UNCTAD:³⁸ asistența acordată Guvernului este pusă la dispoziție și este furnizată și primită în conformitate cu rezoluțiile, deciziile, normele și procedurile relevante și aplicabile ale fiecărei organizații din sistemul ONU.

4. Fără a aduce atingere celor de mai sus, Guvernul:

(i) va aplica fiecărei organizații din sistemul ONU și proprietăților, fondurilor, activelor, funcționarilor și experților aflați în misiune ale acesteia dispozițiile Convenției generale și/sau ale Convenției privind agențiile specializate; și

(ii) va acorda fiecărei organizații din sistemul ONU, funcționarilor acesteia și altor persoane care prestează servicii în numele respectivei organizații din sistemul ONU, privilegiile, imunitățile și facilitățile prevăzute în Acordul ONU aplicabile respectivei organizații din sistemul ONU.

5. Voluntarii Organizației Națiunilor Unite care prestează servicii în numele unei organizații din sistemul ONU au dreptul la privilegiile și imunitățile acordate funcționarilor acestei organizații din sistemul ONU.

6. Orice privilegii, imunități și facilități acordate unei organizații din sistemul ONU în temeiul

Cadrului de cooperare nu sunt mai puțin favorabile decât cele acordate de Guvern oricărei alte organizații din sistemul ONU semnatare ale Cadrului de cooperare.

7. Fără a aduce atingere acordurilor ONU, Guvernul va asista organizațiile din sistemul ONU în soluționarea oricăror reclamații care ar putea fi formulate de către terți împotriva oricăreia dintre organizațiile din sistemul ONU și a funcționarilor, experților în misiune sau a altor persoane care prestează servicii în numele acestora în temeiul Cadrului de cooperare, inclusiv prin informarea autorităților judiciare sau a altor autorități naționale relevante, după caz, cu privire la privilegiile și imunitățile de care se bucură acestea; și, în conformitate cu acordurile ONU, le exonerează de răspundere în ceea ce privește obligațiile aferente, cu excepția cazului în care Guvernul și organizația (organizațiile) sistemului ONU în cauză convin de comun acord că astfel de reclamații și obligații rezultă din neglijența gravă sau din comportamentul necorespunzător al organizației sistemului ONU respective, al funcționarilor acesteia sau al persoanelor care prestează servicii.

8. Nimic din prezentul Cadru de cooperare sau referitor la acesta nu poate fi considerat:

(i) o renunțare, expresă sau implicită, la privilegiile și imunitățile oricărei organizații din sistemul ONU; sau

(ii) acceptarea de către vreo organizație din sistemul ONU a jurisdicției instanțelor din vreo țară cu privire la litigiile care decurg din prezentul Cadru de cooperare,

fie în temeiul Convenției generale sau al Convenției privind agențiile specializate, al acordurilor ONU sau în orice alt mod, și nicio dispoziție a prezentului Cadru de cooperare nu va fi interpretată sau aplicată într-un mod sau într-o măsură care să fie incompatibilă cu aceste privilegii și imunități.

ANEXA 3: PLANUL DE MONITORIZARE, EVALUARE ȘI ÎNVĂȚARE

Planul de monitorizare, evaluare și învățare (MEI) stabilește o prezentare generală a activităților și obiectivelor de monitorizare, raportare, evaluare și învățare. După semnarea CCDD-ONU va fi elaborat un plan MEI detaliat care va defini rolurile specifice ale grupurilor de rezultate responsabile și ale agențiilor principale ale Organizației Națiunilor Unite.

Descrierea activităților	Obiectivul principal	Grupurile de rezultate responsabile	Entitățile ONU principale	Planul de realizare					
				Anul 1	Anul 2	Anul 3	Anul 4	Anul 5	
Monitorizare									
Colectarea datelor de referință și stabilirea de obiective pentru fiecare indicator de rezultat și de produs al CCDD-ONU (notă: date de referință - pentru cele care nu sunt stabilite în prezent).	Asigurarea că datele de referință și valorile-țintă sunt furnizate integral la începutul CCDD-ONU, inclusiv toate dezagregările relevante.	Toate GR relevante GL ODD/M&E	EȚONU						
Elaborarea metadatelor și a modelelor de raportare pentru ca EȚONU să raporteze progresul indicatorilor Matricei de rezultate.	Armonizarea metodologiei de raportare privind rezultatele obținute în cadrul CCDD-ONU	GL ODD/M&E Toate GR relevante	EȚONU						
Vizite comune de monitorizare pe teren și de învățare la partenerii de implementare și la locațiile de intervenție	Monitorizarea progreselor înregistrate, documentarea provocărilor și formularea recomandărilor concrete	Toate GR relevante GL ODD/M&E	EȚONU						
Mese rotunde semestriale privind progresele înregistrate în realizarea ODD-urilor și a obiectivelor CCDD-ONU	Monitorizarea progreselor înregistrate în ceea ce privește realizarea ODD-urilor, documentarea provocărilor și elaborarea unor recomandări viabile	Toate GR relevante GL ODD/M&E	EȚONU						
Elaborarea și actualizarea planului de gestionare a riscurilor al CCDD-ONU	Monitorizarea și atenuarea impactului riscurilor. Îmbunătățirea punerii în aplicare eficientă la nivel global a CCDD-ONU.	Toate GR relevante GL ODD/M&E EMO	EȚONU						

³⁸ Republica Moldova va încheia un cadru juridic separat în care UNFPA, UNIDO, ONUDC, UNAIDS și UN Women vor acorda asistență Guvernului în conformitate cu rezoluțiile și deciziile relevante ale acestor structuri.

Descrierea activităților	Obiectivul principal	Grupurile de rezultate responsabile	Entitățile ONU principale	Planul de realizare				
				Anul 1	Anul 2	Anul 3	Anul 4	Anul 5
Monitorizare								
Evaluarea și actualizarea Analizei comune de țară și a tabloului de bord	Consolidarea monitorizării situaționale prin reflectarea schimbărilor în contextul țării, în mediul operațional	Toate GR relevante GL ODD/M&E	BCR					
Realizarea de evaluări comune, studii tematice în domeniile de rezultate ale CCDD-ONU	Consolidarea generării dovezilor pentru a informa punerea în aplicare a CCDD-ONU și/sau inițiativele de promovare a politicilor ODD	Toate GR relevante GL ODD/M&E Toate grupurile tematice relevante	EȚONU					
Realizarea unei evaluări a angajamentelor instituționale ale ONU privind egalitatea de gen și drepturile omului	Asigurarea că datele de referință și obiectivele privind egalitatea de gen, incluziunea tinerilor și a persoanelor cu dizabilități și drepturile omului sunt furnizate integral la începutul CCDD-ONU	Toate GR relevante GL ODD/M&E Toate grupurile tematice relevante	EȚONU					
Extinderea sprijinului acordat guvernului național în vederea consolidării sistemului statistic național	Asigurarea unei capacități naționale consolidate pentru punerea în aplicare efectivă a ODD și monitorizarea realizării Agendei 2030	Toate GR relevante GL ODD/M&E	EȚONU					
Organizarea de GC periodice / reuniuni ale GL tematice pentru monitorizare, raportare și învățare	Asigurarea punerii în aplicare eficientă la nivel global a CCDD-ONU	Toate GR relevante GL ODD/M&E Toate grupurile tematice relevante	EȚONU					

Descrierea activităților	Obiectivul principal	Grupurile de rezultate responsabile	Entitățile ONU principale	Planul de realizare				
				Anul 1	Anul 2	Anul 3	Anul 4	Anul 5
Monitorizare								
Monitorizarea nivelului de implementare a recomandărilor internaționale privind drepturile omului de către Republica Moldova	Consolidarea capacităților naționale de utilizare a Platformei naționale de monitorizare a drepturilor omului http://monitor.drepturi.md	Toate GR relevante GL ODD/M&E	EȚONU					
Sprijinirea Guvernului în ceea ce privește raportarea internațională privind drepturile omului (EPU, CRC, CEDAW etc.)	Asigurarea faptului că raportarea privind drepturile omului contribuie la monitorizarea angajamentelor naționale privind ODD	Toate GR relevante GL ODD/M&E Toate grupurile tematice relevante	EȚONU					
Evaluare și raportare								
Realizarea evaluării anuale a performanțelor CCDD-ONU	Reflectarea asupra progreselor globale înregistrate în ceea ce privește rezultatele și realizările CCDD-ONU și elaborarea strategiilor de accelerare a punerii în aplicare a CCDD-ONU	Toate GR relevante GL ODD/M&E	BCR					
Întocmirea raportului anual al ONU privind rezultatele de țară	Furnizarea unei imagini de ansamblu a realizărilor CCDD-ONU la nivel de produse și rezultate, a principalelor provocări, a riscurilor și a principalelor adaptări	Toate GR relevante GL ODD/M&E	BCR					
Reflectarea la timp a contribuțiilor solicitate la planificarea comună și	Furnizarea unei imagini de ansamblu a rezultatelor CC și a contribuției la progresul țării în	Toate GR relevante GL ODD/M&E	BCR					

Descrierea activităților	Obiectivul principal	Grupurile de rezultate responsabile	Entitățile ONU principale	Planul de realizare				
				Anul 1	Anul 2	Anul 3	Anul 4	Anul 5
Evaluare și raportare								
la raportarea anuală în UN INFO, asigurând dezagregarea și exactitatea datelor	direcția priorităților naționale și a ODD-urilor și asigurarea faptului că toate activitățile de dezvoltare sunt pe drumul cel bun pentru livrarea rezultatelor							
Susținerea Guvernului în crearea și menținerea unui sistem de monitorizare a ODD pentru a asigura raportarea în timp util a progreselor înregistrate în cadrul ODD (ENV).	Consolidarea politicilor și a instituțiilor, și mobilizarea sprijinului și a parteneriatelor între mai multe părți interesate pentru punerea în aplicare a ODD-urilor. Asigurarea funcționalității platformei de monitorizare online a ODD	Toate GR relevante GL ODD/M&E	BCR	Când va fi dezvoltat de Guvern				
Evaluarea planului de punere în aplicare a tabloului de punctaj SWAP al ONU	Asigurarea responsabilității în ceea ce privește egalitatea de gen în cadrul CCDD-ONU	Toate GR relevante GL ODD/M&E	EJONU					
Documentarea și analiza colectivă a lecțiilor care apar pe parcursul ciclului programului	Fertilizarea încrucișată a programelor specifice și comune ale agențiilor cu lecțiile învățate	Toate GR relevante GL ODD/M&E	EJONU					
Evaluare								
Realizarea unei evaluări a capacității de evaluare a CCDD-ONU	Determinarea măsurii în care CCDD-ONU poate fi evaluat în mod fiabil și credibil și, astfel, informarea cu privire la fezabilitatea, domeniul de aplicare, abordarea și raportul	Toate GR relevante GL ODD/M&E	BCR					

Descrierea activităților	Obiectivul principal	Grupurile de rezultate responsabile	Entitățile ONU principale	Planul de realizare				
				Anul 1	Anul 2	Anul 3	Anul 4	Anul 5
Evaluare								
Efectuarea unei evaluări finale independente a CCDD-ONU	calitate-preț al unei evaluări. În plus, va verifica coerența CCDD-ONU și mecanismele de disponibilitate a datelor și informațiilor pentru evaluările viitoare							
Realizarea de programe comune și evaluări tematice ale ONU	Evaluarea relevanței, coeziunii, eficacității, eficienței, impactului și sustenabilității CCDD-ONU, având în vedere ODD și Agenda Națională 2030	Toate GR relevante GL ODD/M&E	BCR					
Învățare								
Instituirea unui mecanism de învățare pentru a pune la dispoziția întregului sistem al ONU lecțiile care apar	Îmbunătățirea performanței prin asigurarea schimbului de bune practici și de lecții învățate între agenții și principalele părți interesate	Toate GR relevante GL ODD/M&E	EJONU					
Organizarea activităților periodice de consolidare a capacităților pentru GI ODD/M&E și alte grupuri de lucru cu privire la indicatorii de rezultat și de produs ai CCDD-ONU, la gestionarea bazată pe rezultate, la spațiul de lucru UN INFO și la alte domenii de interes	Consolidarea capacităților grupurilor de lucru ale ONU-Moldova în ceea ce privește corelarea indicatorilor CCDD-ONU cu cadrul național de indicatori ODD, permițând o mai bună măsurare a rezultatelor dezvoltării în conformitate cu Agenda 2030	Toate GR relevante GL ODD/M&E	EJONU					

Descrierea activităților	Obiectivul principal	Grupurile de rezultate responsabile	Entitățile ONU principale	Planul de realizare								
				Anul 1	Anul 2	Anul 3	Anul 4	Anul 5				
				Învățate								
				Evaluarea nevoilor de învățare ale agențiilor și organizarea de cursuri de formare tematice pentru grupurile inter-agenții (de ex. privind incluziunea persoanelor cu dizabilități, implicarea tinerilor, egalitatea de gen, drepturile omului).	Consolidarea capacităților grupurilor inter-agenții, în funcție de nevoile acestora	Toate GR relevante Toate grupurile tematice relevante EOM	EȚONU					
				Sprrijinirea Guvernului național în vederea dezvoltării capacităților de evaluare (de ex. ENV, evaluarea politicilor).	Sprrijinirea dezvoltării capacității naționale de evaluare pentru a promova evaluările la nivel național, utilizarea evaluărilor în cadrul ENV și punerea în aplicare a politicilor	Toate GR relevante GL ODD/M&E	EȚONU					
				Consolidarea capacităților agențiilor cu privire la modul de sprrijinire a sistemului statistic național în ceea ce privește gestionarea și utilizarea datelor	Consolidarea capacităților agențiilor pentru a putea oferi sprrijin sistemului național de statistică în vederea colectării, analizării și utilizării datelor dezagregate în timp real pentru politici și programe bazate pe dovezi, precum și pentru raportarea și monitorizarea ODD.	Toate GR relevante GL ODD/M&E	EȚONU					

ANEXA 4: AATN ȘI ALTE DISPOZIȚII

În conformitate cu abordarea armonizată a transferurilor de numerar (AATN), toate transferurile de numerar către un Partener de implementare se bazează pe Planurile de lucru comune convenite între Partenerul de implementare și agențiile sistemului Organizației Națiunilor Unite. Transferurile în numerar pentru activitățile detaliate în planurile de lucru (PL) pot fi efectuate de către agențiile din sistemul Organizației Națiunilor Unite prin intermediul următoarelor modalități:

1 Numerar transferat direct către partenerul de implementare:

a) Înainte de începerea activităților (transfer direct de numerar)

sau

b) După încheierea activităților (rambursare)

2 Plata directă către furnizori sau terți pentru obligațiile asumate de partenerii de implementare pe baza cererilor semnate de oficialul desemnat al Partenerului de implementare

3 Plăți directe către furnizori sau terți pentru obligațiile asumate de agențiile din sistemul Organizației Națiunilor Unite în sprijinul activităților convenite cu Partenerii de implementare

Transferurile directe de numerar se solicită și se eliberează pentru perioade de punere în aplicare a programului care nu depășesc trei luni. Rambursările pentru cheltuielile autorizate anterior se solicită și se eliberează trimestrial sau după încheierea activităților. Agențiile sistemului Organizației Națiunilor Unite nu sunt obligate să ramburseze cheltuielile efectuate de Partenerul de implementare care depășesc sumele autorizate. În urma finalizării oricărei activități, orice sold de fonduri este rambursat sau programat de comun acord între Partenerul de implementare și agențiile sistemului Organizației Națiunilor Unite.

Agențiile din sistemul Organizației Națiunilor Unite nu au nicio responsabilitate directă în cadrul acordurilor contractuale încheiate între Partenerul de implementare și un furnizor terț. În cazul în care agențiile sistemului Organizației Națiunilor Unite și alte agenții ale sistemului Organizației Națiunilor Unite furnizează numerar aceluiași Partener de implementare, monitorizarea programului, monitorizarea financiară și auditul vor fi efectuate în comun sau coordonate cu respectivele agenții ale sistemului Organizației Națiunilor Unite.

Banii în numerar primiți de guvern și de partenerii de implementare naționali neguvernamentali sunt utilizați în conformitate cu reglementările, politicile și procedurile naționale stabilite, în concordanță cu standardele internaționale, asigurându-se, în special, că banii sunt cheltuiți pentru activitățile convenite în planurile de lucru (PL) și că rapoartele privind utilizarea tuturor banilor primiți sunt prezentate către PNUD, UNICEF și UNFPA în termen de șase luni de la primirea fondurilor. În cazul în care vreuna dintre reglementările, politicile și procedurile naționale nu sunt în concordanță cu standardele internaționale, se vor aplica normele financiare și alte norme conexe ale agențiilor din sistemul Organizației Națiunilor Unite, precum și reglementările, politicile și procedurile agențiilor din sistem.

Partenerii de implementare vor utiliza un raport standard de autorizare a fondurilor și un certificat de cheltuieli (AFCC), care reflectă liniile de activitate din planul de lucru (PL) pentru a solicita eliberarea fondurilor sau pentru a obține acordul ca [Organizația Națiunilor Unite] să ramburseze sau să plătească direct pentru cheltuielile planificate. Partenerii de implementare vor utiliza AFCC pentru a raporta cu privire la utilizarea numerarului primit. Partenerul de implementare trebuie să identifice funcționarul (funcționarii) desemnat(i) autorizat(i) să furnizeze detaliile contului, să solicite și să certifice utilizarea numerarului. AFCC va fi certificat de către oficialul (oficialii) desemnat (desemnați) al (ai) Partenerului de implementare.

Banii transferați Partenerilor de implementare ar trebui să fie cheltuiți numai în scopul activităților și în intervalul de timp convenit în planurile de lucru (PL).

Banii în numerar primiți de guvern și de partenerii de implementare naționali din rândul ONG sunt utilizați în conformitate cu reglementările, politicile și procedurile naționale stabilite, în concordanță cu standardele internaționale, asigurându-se, în special, că banii sunt cheltuiți pentru activitățile convenite în planurile de lucru (PL) și că rapoartele privind utilizarea tuturor banilor primiți sunt prezentate către [Organizația Națiunilor Unite] în termen de șase luni de la primirea fondurilor. În cazul în care vreuna dintre reglementările, politicile și procedurile naționale nu sunt în concordanță cu standardele internaționale, se vor aplica normele

financiare și alte norme conexe ale agențiilor din sistemul Organizației Națiunilor Unite, precum și reglementările, politicile și procedurile agențiilor din sistem.

În cazul Partenerilor de implementare internaționali din rândul ONG/OSC/organizațiilor interguvernamentale, banii primiți sunt utilizați în conformitate cu standardele internaționale, în special pentru a se asigura că banii sunt cheltuiți pentru activitățile convenite în Planurile de lucru (PL) și pentru a se asigura că rapoartele privind utilizarea integrală a tuturor banilor primiți sunt transmise către [Organizația Națiunilor Unite] în termen de șase luni de la primirea fondurilor. Misiunile de audit vor fi comandate de agențiile din sistemul Organizației Națiunilor Unite și vor fi efectuate de servicii de audit private.

